

Regeringens proposition

2003/04:25

Europeiska unionens utvidgning 2004

Prop.
2003/04:25

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 30 oktober 2003

Göran Persson

Laila Freivalds
(Utrikesdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner anslutningsfördraget av den 16 april 2003 om Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till Europeiska unionen samt slutakten till fördraget. Anslutningsfördraget träder i kraft den 1 maj 2004.

Ett tillträde till anslutningsfördraget föranleder en ändring av lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. I propositionen läggs fram förslag till en sådan lagändring. Vidare föreslås vissa ändringar i samma lag med anledning av att giltighetstiden för fördraget den 18 april 1951 om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen har löpt ut. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 maj 2004.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	4
2	Lagtext.....	5
2.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen .	5
3	Ärendet och dess beredning.....	9
4	Tillkomsten av anslutningsfördraget.....	9
4.1	Bakgrunden till EU:s utvidgning.....	9
4.2	Köpenhamnskriterierna.....	11
4.3	Förberedelser för medlemskap.....	11
4.4	Anslutningsförhandlingarna.....	13
5	Anslutningsfördragets uppbyggnad.....	15
5.1	Inledning.....	15
5.2	Fördraget.....	15
5.3	Anslutningsakten.....	15
6	Sveriges tillträde till anslutningsfördraget.....	17
6.1	Varför Sverige bör tillträda det nya fördraget.....	17
6.2	Lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.....	18
7	Politikområdena.....	19
7.1	Fri rörlighet för varor.....	20
7.2	Fri rörlighet för personer.....	22
7.2.1	Fri rörlighet för arbetstagare.....	22
7.2.2	Ömsesidigt erkännande av yrkes- kvalifikationer.....	24
7.2.3	Samordning av sociala trygghetssystem.....	26
7.3	Etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänster.....	27
7.4	Fri rörlighet för kapital.....	29
7.5	Bolagsrätt.....	30
7.6	Konkurrenspolitik.....	32
7.7	Jordbruk.....	33
7.7.1	Horisontella frågor.....	34
7.7.2	Marknadsreglerande mekanismer.....	35
7.7.3	Livsmedelsfrågor.....	40
7.7.4	Veterinära frågor och djurskydd.....	41
7.7.5	Landsbygdsutvecklingen.....	42
7.7.6	Växtskydd och utsäde.....	44
7.8	Fiske.....	44
7.9	Transportpolitik.....	47
7.10	Beskattning.....	52
7.10.1	Mervärdesskatt.....	52
7.10.2	Punktskatter.....	54
7.10.3	Företagsbeskattning.....	56
7.10.4	Administrativt samarbete på skatteområdet....	57
7.11	Ekonomiska och monetära unionen.....	58
7.12	Statistik.....	59
7.13	Socialpolitik och sysselsättning.....	60

7.13.1	Arbetsrätt	60
7.13.2	Hälsa och säkerhet i arbetslivet	61
7.13.3	Sociala dialogen.....	62
7.13.4	Sysselsättning.....	64
7.13.5	Social trygghet.....	64
7.13.6	Folkhälsa.....	64
7.14	Energi.....	65
7.15	Industripolitik och åtgärder för att främja små och medelstora företag.....	68
7.16	Vetenskap och forskning.....	69
7.17	Utbildning	69
7.18	Telekommunikationer, informationsteknologi och post... 71	
7.18.1	Telekommunikationer och informationsteknologi	71
7.18.2	Post.....	72
7.19	Kultur och audiovisuella frågor	73
7.20	Regionalpolitik och samordning av instrument i strukturpolitiken.....	73
7.21	Miljö.....	74
7.22	Konsument- och hälsoskyddsfrågor.....	79
7.23	Rättsliga och inrikes frågor.....	80
7.24	Tullunion.....	83
7.25	Yttre förbindelser	84
7.26	Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.....	85
7.27	Finansiell kontroll	86
7.28	Finansiella och budgetmässiga frågor.....	86
7.29	Institutionerna	88
7.30	Övrigt.....	89

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den

30 oktober 2003	91
-----------------------	----

Bilaga 1	Promemorians lagförslag	92
----------	-------------------------------	----

Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser	96
----------	--	----

Bilaga 3	Förteckning över förkortningar	97
----------	--------------------------------------	----

DEL 2 - 8

Bilaga 4	Anslutningsfördrag med anslutningsakt
----------	---------------------------------------

DEL 9

Bilaga 4	Anslutningsfördrag med anslutningsakt
----------	---------------------------------------

Bilaga 5	Slutakt
----------	---------

Bilaga 6	Rättelseprotokoll
----------	-------------------

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2003/04:25

Regeringen föreslår att riksdagen

1. godkänner Fördraget den 16 april 2003 om Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till Europeiska unionen samt slutakten till fördraget,
2. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2002/03:97 Föreslagen lydelse

4 §

De fördrag och andra instrument som avses i 2 och 3 §§ är:

1. Fördraget den 18 april 1951 om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen

2. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen

3. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

4. Konventionen den 13 november 1962 om ändring av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen i syfte att göra den särskilda ordningen för associering av utomeuropeiska länder och territorier som behandlas i fjärde delen av detta fördrag tillämplig med avseende på Nederländska Antillerna

5. Protokollet den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier

6. Fördraget den 22 april 1970 om ändring av vissa budgetbestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna

7. Fördraget den 22 januari 1972

1. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen

2. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

3. Konventionen den 13 november 1962 om ändring av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen i syfte att göra den särskilda ordningen för associering av utomeuropeiska länder och territorier som behandlas i fjärde delen av detta fördrag tillämplig med avseende på Nederländska Antillerna

4. Protokollet den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier

5. Fördraget den 22 april 1970 om ändring av vissa budgetbestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna

6. Fördraget den 22 januari 1972

om Konungariket Danmarks, Irlands, Konungariket Norges och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen

8. *Beslutet av Europeiska gemenskapernas råd av den 22 januari 1972 om Konungariket Danmarks, Irlands, Konungariket Norges och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning till Europeiska kol- och stål-gemenskapen*

9. Fördraget den 10 juli 1975 om ändring av vissa bestämmelser i protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga

10. Fördraget den 22 juli 1975 om ändring av vissa finansiella bestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna

11. Akten den 20 september 1976 om allmänna direkta val av företrädare i församlingen (Europaparlamentet) samt beslutet av Europeiska unionens råd av den 25 juni och den 23 september 2002 om ändring av nämnda akt.

12. Fördraget den 28 maj 1979 om Hellenska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen

13. *Beslutet av Europeiska gemenskapernas råd av den 24 maj 1979 om Hellenska republikens anslutning till Europeiska kol- och stål-gemenskapen*

14. Fördraget den 13 mars 1984 om ändring av fördragen om upprättandet av Europeiska

om Konungariket Danmarks, Irlands, Konungariket Norges och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen

7. Fördraget den 10 juli 1975 om ändring av vissa bestämmelser i protokollet om Europeiska investeringsbankens stadga

8. Fördraget den 22 juli 1975 om ändring av vissa finansiella bestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna

9. Akten den 20 september 1976 om allmänna direkta val av företrädare i församlingen (Europaparlamentet) samt beslutet av Europeiska unionens råd av den 25 juni och den 23 september 2002 om ändring av nämnda akt.

10. Fördraget den 28 maj 1979 om Hellenska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen

11. Fördraget den 13 mars 1984 om ändring av fördragen om upprättandet av Europeiska

gemenskaperna i fråga om Grönland

15. Fördraget den 12 juni 1985 om Konungariket Spaniens och Portugisiska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen

16. *Beslutet av Europeiska gemenskapernas råd av den 11 juni 1985 om Konungariket Spaniens och Portugisiska republikens anslutning till Europeiska kol- och stål-gemenskapen*

17. Europeiska enhetsakten den 17 och 28 februari 1986

18. Fördraget den 7 februari 1992 om Europeiska unionen

19. Fördraget den 24 juni 1994 om Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen

20. Amsterdamfördraget den 2 oktober 1997 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem, med förklaring av Sverige enligt artikel K 7.2 och K 7.3 b i Fördraget om Europeiska unionen i deras lydelse enligt Amsterdamfördraget

21. Nicefördraget den 26 februari 2001 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem

gemenskaperna i fråga om Grönland

12. Fördraget den 12 juni 1985 om Konungariket Spaniens och Portugisiska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen

13. Europeiska enhetsakten den 17 och 28 februari 1986

14. Fördraget den 7 februari 1992 om Europeiska unionen

15. Fördraget den 24 juni 1994 om Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen

16. Amsterdamfördraget den 2 oktober 1997 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem, med förklaring av Sverige enligt artikel K 7.2 och K 7.3 b i Fördraget om Europeiska unionen i deras lydelse enligt Amsterdamfördraget

17. Nicefördraget den 26 februari 2001 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem

18. *Fördraget den 16 april 2003 om Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken*

22. Bilagor och protokoll som hör till de fördrag och andra instrument som anges i 1–21.

19. Bilagor och protokoll som hör till de fördrag och andra instrument som anges i 1–18.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2004.

3 Ärendet och dess beredning

Anslutningsfördraget är ett mellanstatligt avtal mellan de nuvarande 15 medlemsstaterna i EU och de tio nya medlemsstaterna Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien.

I mars år 2002 inleddes arbetet med att utforma den juridiska texten. Undertecknandet skedde den 16 april 2003 efter kommissionens formella yttrande och Europaparlamentets samtycke. Anslutningsfördraget träder i kraft den 1 maj 2004.

Vid inträdet i unionen den 1 maj 2004 antar de nya medlemsländerna EU:s regelverk i sin helhet, med de övergångslösningar och tekniska anpassningar som har överenskommits under förhandlingarna. Dessa återspeglas i fördraget.

Innebörden av anslutningsfördraget och behovet av lagändringar har redovisats i departementspromemorian Kandidatländernas anslutning till den Europeiska unionen (Ds 2003:28). Promemorians lagförslag finns som *bilaga 1* till propositionen. Promemorians remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En remissammanställning finns tillgänglig i Utrikesdepartementet (Dnr UD 2003/28831/ERS). En lista över de i propositionen förekommande förkortningarna finns i *bilaga 3*.

Anslutningsfördrag med anslutningsakt finns som *bilaga 4*. Slutakten finns som *bilaga 5*. Ett rättelseprotokoll finns som *bilaga 6*.

I propositionen Godkännande av ändringar i EG:s regler om val till Europaparlamentet, m.m. (prop. 2002/03:97) har regeringen föreslagit en ändring i 4 § lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Propositionen avlämnades till riksdagen den 22 maj 2003. Lagändringen har vid denna propositions avlämnande ännu inte beslutats av riksdagen. Med hänsyn härtill och mot bakgrund av att det även i denna proposition föreslås en ändring av samma paragraf inkluderar lagtexten i denna proposition även den tidigare föreslagna ändringen.

4 Tillkomsten av anslutningsfördraget

4.1 Bakgrunden till EU:s utvidgning

Bästa vägen att nå målet om europeisk fred och säkerhet är ett väl förankrat ekonomiskt och politiskt samarbete som bygger på demokrati, välstånd, rättvisa och respekt för mänskliga rättigheter.

Åren 1989–1990 föll det kommunistiska samhällssystemet samman i Central- och Östeuropa och en reformvåg svepte över länderna. Inom sex år efter Berlinmurens fall hade tio fria nationer i Centraleuropa lämnat in sina ansökningar om medlemskap i EU, nämligen Polen, Ungern, Tjeckien, Estland, Slovenien, Slovakien, Lettland, Litauen, Rumänien och Bulgarien.

Malta och Cypern ansökte om medlemskap i juli 1990. Cyperns situation är speciell eftersom ön är delad sedan den turkiska invasionen av ön år 1974. Även Turkiet har ansökt om medlemskap. Av dessa sammanlagt tretton kandidatländer har tio avslutat förhandlingarna. När det gäller Rumänien och Bulgarien har förhandlingarna ännu inte avslutats och för Turkiets del har förhandlingarna ännu inte inletts.

Ansökarländerna såg EU-medlemskapet som en garanti för fred och som ett sätt att demokratisera och modernisera sina samhällen och öka sin välfärd i samverkan med övriga Europa. De ekonomiska motiven för att ansöka om medlemskap var starka. Liksom i södra Europa, där länder som Portugal och Grekland fått högre levnadsstandard och starkare ekonomier till följd av medlemskapet, förväntade sig kandidatländerna att ett medlemskap skulle leda till liknande ekonomiskt uppsving även för dem.

Särskilt för de före detta kommunistländerna var dock den säkerhetspolitiska vinsten med medlemskap den starkaste drivkraften. Medlemskapet i EU skulle bli beviset på att man åter var en del av det demokratiska Europa. Integration inom olika politikområden, bl.a. miljöområdet, och förväntade tekniska och finansiella insatser av EU, inom bl.a. miljö och infrastruktur, var också skäl som talade för medlemskap.

EU av i dag ser utvidgningen som en möjlighet att uppnå målet om ett enat Europa som lever i fred. Utvidgningen innebär ökad säkerhet för alla i Europa. Medlemskap i EU gör krig mellan medlemsländerna otänkbart. Om länderna samarbetar intensivt och är politiskt och ekonomiskt sammansvetsade kommer eventuella konflikter att lösas i samförstånd och inte med våld.

Utvidgningen ger också medlemsländerna möjlighet att angripa gemensamma problem, som gränsöverskridande miljöförstöring och organiserad brottslighet, mer effektivt. Dessutom får företag möjlighet att utvecklas på nya marknader med gemensamma spelregler. Större ekonomisk aktivitet och ökad konkurrens leder till bättre utbud för konsumenterna. Dessa faktorer bör på sikt leda till en högre tillväxt och därmed ökat välstånd för både gamla och nya medlemsländer.

Visserligen kommer unionens utgifter att öka något som en följd av utvidgningen, men dessa kostnader är begränsade i relation till de politiska, ekonomiska och andra vinster som utvidgningen innebär.

Femte utvidgningen

Vid fyra tillfällen tidigare har EU utvidgats med nya medlemsstater. Därtill innebar återföreningen av Tyskland att EU utvidgades geografiskt

och befolkningsmässigt. Första gången nya länder anslöt sig till EU var år 1973 och det gällde då Storbritannien, Danmark och Irland. Härefter följde Grekland år 1981, Spanien och Portugal år 1986 samt Sverige, Finland och Österrike år 1995. Även om EU har fått viss vana av medlemskapsförhandlingar skiljer sig de nu avslutade förhandlingarna radikalt från de tidigare fallen.

För det första är det betydligt fler länder som förhandlat med EU än vid något tidigare utvidgningstillfälle. För det andra är de blivande medlemsstaterna i Centraleuropa mindre ekonomiskt utvecklade än de tidigare anslutande länderna. Till detta kommer att EU:s gemensamma regelverk är mer omfattande i dag än vid de fyra tidigare utvidgningstillfällena.

4.2 Köpenhamnskriterierna

Förutom själva omvälvningen i Centraleuropa kan det Europeiska rådets möte i Köpenhamn i juni 1993 ses som startpunkten för EU:s utvidgning österut. Vid mötet i Köpenhamn fastslogs villkoren för EU-medlemskap. Kriterierna är av politisk, ekonomisk respektive administrativ karaktär.

De politiska kriterierna innebär att ett kandidatland, för att kunna bli medlem, skall uppvisa stabila institutioner som garanterar demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och respekt för och skydd av minoriteter.

De ekonomiska kriterierna innebär att landet, för att kunna bli medlem, skall vara en fungerande marknadsekonomi samt ha förmåga att hantera den konkurrens och de marknadskrafter som uppträder på unionens inre marknad.

De administrativa kriterierna innebär att landet, för att kunna bli medlem, skall ha förmåga att fullgöra de skyldigheter som följer av medlemskap i EU. Kriterierna avser ländernas förmåga att överta och efterleva EU:s regelverk, vilket till stor del är beroende av deras administrativa förmåga och nivån på deras rättsväsende.

För att inleda reella medlemskapsförhandlingar krävs att de politiska kriterierna är uppfyllda. Turkiet har ansökt om medlemskap men förhandlingarna har inte inletts eftersom de politiska kriterierna inte är uppfyllda.

4.3 Förberedelser för medlemskap

Anslutningen till EU har skett gradvis. EU har gett kraftigt stöd till kandidatländerna i deras förberedelsearbete inför medlemskapet. Stödet har hjälpt kandidatländerna att anpassa sina nationella regler och sin inhemska administration till EU:s krav.

Europaavtal har skapat närmare samarbete

För att skapa en lämplig ram för en successiv integrering av kandidatländerna i gemenskapen ingicks flera associeringsavtal (s.k. Europaavtal)

mellan EU och de tio kandidatländerna i Centraleuropa. Avtalen trädde i kraft under perioden 1994–1999 och syftar till en gradvis anpassning till EU:s regelverk för att möjliggöra ett eventuellt framtida medlemskap. Motsvarande avtal har träffats också med Malta och Cypern.

Avtalen syftar till att skapa ett ramverk för den politiska dialogen, att integrera kandidatländerna i den inre marknaden och förbereda ett framtida medlemskap inom alla områden som omfattas av EU:s regelverk. Efterlevnaden av avtalen följs upp i olika kommittéer, där även ländernas framsteg vad gäller anpassning till EU:s regelverk behandlas.

Förmedlemskapsstrategi 1993–1994

Ett åtagande från EU:s sida att aktivt medverka till att förbereda kandidatländerna för medlemskap fastställdes under åren 1993–1994. Den förmedlemskapsstrategi som utvecklades bestod av förstärkt samarbete i enlighet med Europaavtalen och en formaliserad dialog på olika policyområden. Dessutom lades ökad vikt vid medlemskapsförberedelser i EU:s biståndsprogram och en handbok, s.k. vitbok, utarbetades för att underlätta anpassningen till den inre marknaden.

Förstärkt förmedlemskapsstrategi med anslutningspartnerskap

På förslag av kommissionen antogs år 1997 en förstärkt förmedlemskapsstrategi. Strategin innefattar bl.a. en ny finansiell ram för perioden 2000–2006.

Den nya förmedlemskapsstrategin består av Europaavtalen, en ram för samverkan med varje kandidatland, s.k. anslutningspartnerskap samt förmedlemskapsstöd. Förmedlemskapsstödet består i sin tur av tre program som bl.a. omfattar stöd till ekonomiska och institutionella reformer i kandidatländerna. Medlen används för institutionsbyggande insatser och därtill hörande investeringar i ländernas infrastruktur. Dessutom ingår stödinsatser för infrastrukturprojekt på miljö- och transportområdet samt stöd till landsbygdsutvecklingen som syftar till att främja införlivandet av EU:s regelverk på jordbruksområdet och en hållbar utveckling av landsbygden.

Sammanfattningsvis kan sägas att den förstärkta förmedlemskapsstrategin koncentreras på dels att stärka den institutionella och administrativa kapaciteten i kandidatländerna, dels att anpassa deras näringsliv till EU:s krav och normer samt dels att utveckla infrastrukturen i länderna.

Hur förhandlingsarbetet varit upplagt

Efter det att ett land har lämnat in sin ansökan om medlemskap är det kommissionen som gör en första bedömning. Utgångspunkten för bedömningen är de s.k. Köpenhamnskriterierna. Om kommissionen bedömer att ansökarlandet har förmågan att uppfylla dessa grundläggande kriterier för medlemskap, kan den föreslå att förhandlingar inleds.

Förhandlingarna om kandidatländernas anslutning till EU har ägt rum i regeringskonferenser mellan medlemsstaterna och respektive kandidatland.

Föremålet för förhandlingarna har varit EU:s regelverk. EU:s förhandlingsförberedelser för varje kapitel (sammanlagt 31 kapitel) har utgått från ett förslag som kommissionen har presenterat, en s.k. gemensam ståndpunkt. Då EU:s medlemsstater enats om den gemensamma ståndpunkten har förhandlingarna inletts genom att förhandlingskapitlet öppnats. När överenskommelse nåtts mellan EU och ett kandidatland har kapitlet, i förhållande till detta land, kunnat stängas provisoriskt. Att kapitlet stängts enbart provisoriskt beror på att förhandlingsöverenskommelsen inte anses slutgiltig förrän alla kapitel färdigförhandlats.

Grundläggande svenska ståndpunkter (s.k. baspositioner) togs på ett tidigt stadium fram inom Regeringskansliet. Dessa utarbetades i samråd med berörda myndigheter och intresseorganisationer och uppdaterades allteftersom förhandlingarna fortskred. Riksdagens EU-nämnd och utskott har löpande hållits underrättade om förhandlingsarbetet.

Det praktiska förarbetet till förhandlingarna har skötts av kommissionen. För att samordna hela denna process har vid kommissionen funnits, och finns alltjämt, ett särskilt generaldirektorat för utvidgningsfrågor. Övriga generaldirektorat har haft i uppdrag att inom sina politikområden följa kandidatländernas ansträngningar för att anpassa sitt regelsystem och sin administration till EU:s krav. Vid genomgångar (s.k. screenings) mellan tjänstemän från kommissionen och tjänstemän från ministerier och myndigheter i kandidatländerna har kommissionen försökt få en uppfattning om i vilken utsträckning ett kandidatlands regelverk och administration ligger i linje med EU:s krav och, om så inte varit fallet, informerat kandidatlandet om vad som krävs.

Kommissionen har även i så kallade översynsrapporter bedömt hur kandidatländernas reformarbete har fortskridit. Denna rapportering har legat till underlag för förhandlingarna och planeringen av EU:s stödinsatser.

Efter det att förhandlingarna har slutförts och fram till tidpunkten för inträdet fortsätter övervakningen av anslutningsländernas reformer genom s.k. monitoring. Rapporteringen syftar till att redovisa reformframsteg enligt överenskomna handlings- och tidsplaner och bedöma om anslutningsländerna före inträdet uppnått en tillfredsställande anpassning och förmåga att verkställa EU:s regelverk.

Vid Europeiska rådets möte i Luxemburg år 1997 gav EU beskedet att tio kandidatländer var välkomna att bli medlemmar så snart de uppfyllt villkoren för medlemskap. Utvidgningsprocessen inleddes gemensamt med alla kandidatländer med en genomgång av EU:s regelverk. Det beslutades att Estland, Polen, Tjeckien, Slovenien och Ungern fick inleda konkreta medlemskapsförhandlingar. Enligt ett tidigare beslut skulle förhandlingar också inledas med Cypern. EU och de sex länderna startade förhandlingarna i mars år 1998.

I Helsingfors beslutades år 1999 att förhandlingar även skulle inledas mellan EU och Bulgarien, Lettland, Litauen, Rumänien samt Slovakien, vilket skedde i februari år 2000. I Helsingfors bekräftade Europeiska rådet vidare principen om differentiering. Detta innebar bl.a. att de kandidatländer som inlett förhandlingarna senare skulle kunna hinna i kapp dem som inlett förhandlingar vid ett tidigare datum. Vid mötet konstaterades dessutom att en lösning av frågan om Cyperns delning skulle underlätta Cyperns EU-medlemskap, men att en lösning inte var en förutsättning för medlemskap. Europeiska rådet gav stöd till ansträngningar av FN för att nå en uppgörelse mellan parterna på Cypern. Medlemskapsförhandlingarna påbörjades också med Malta som år 1998 aktiverat sin tidigare gjorda medlemskapsansökan. Turkiet erkändes som kandidatland men är det enda kandidatland som EU ännu inte har inlett förhandlingar med.

Europeiska rådet kunde i Göteborg i juni år 2001 bekräfta att tidtabellen för förhandlingarna förverkligats och i vissa fall överträffats under vårt ordförandeskap. Mötet i Göteborg fastställde att utvidgningen var oåterkallelig och att de kandidatländer som var redo skulle kunna slutföra sina förhandlingar under år 2002. Man enades om att dessa länder skulle kunna delta som medlemmar i valen till Europaparlamentet år 2004.

I december år 2001 gjorde Europeiska rådet i Laeken bedömningen att tio länder – Cypern, Estland, Ungern, Lettland, Litauen, Malta, Polen, Slovakien, Tjeckien samt Slovenien – skulle kunna vara redo för slutförhandling under år 2002 och för anslutning under år 2004.

Europeiska rådets möte i Sevilla i juni år 2002 visade en klar politisk vilja från unionens sida att slutföra förhandlingarna samma år. Lösningar återstod dock att finna inom kapitlen jordbruk, regionalpolitik samt finansiella och budgetära frågor.

Vid Europeiska rådets möte i Köpenhamn i december 2002 kunde de nuvarande medlemsländerna och de tio kandidatländerna avsluta förhandlingarna om anslutning till unionen.

5.1 Inledning

Anslutningsfördraget mellan EU och de tio kandidatländerna är i huvudsak uppbyggt på samma sätt som anslutningsfördragen vid de tidigare utvidgningarna. I likhet med dessa äldre avtal består anslutningsfördraget av två dokument, ett kort fördrag (nedan kallad fördraget) och en omfattande anslutningsakt. Dessutom finns en kort slutakt. Till anslutningsakten har fogats 18 bilagor. Dessa innehåller tekniska anpassningar, övergångsbestämmelser och undantag för de nya medlemsstaternas anslutning.

Anslutningsfördraget omfattar närmare fem tusen sidor. Omfånget har bl.a. sin förklaring i att den utvidgning som nu sker omfattar fler stater än vad som någonsin tidigare varit fallet.

5.2 Fördraget

Enligt artikel 1.1 i fördraget blir Tjeckien, Estland, Cypern, Lettland, Litauen, Ungern, Malta, Polen, Slovenien och Slovakien medlemmar i Europeiska unionen och parter i de fördrag som ligger till grund för unionen.

Artikel 1.2 i fördraget hänvisar till villkoren för tillträde och de anpassningar av grundfördragen som varit nödvändiga för tillträdet. Villkoren och anpassningarna har förts in i anslutningsakten. Bestämmelserna i anslutningsakten skall utgöra en integrerad del av fördraget.

Enligt artikel 2.2 i fördraget träder anslutningsfördraget i kraft den 1 maj 2004 förutsatt att alla ratifikationsinstrument har deponerats före den dagen. Om ett kandidatland uteblir, ansluts de övriga till unionen på den bestämda dagen. Om detta skulle bli fallet beslutar rådet om nödvändiga justeringar i fördraget.

5.3 Anslutningsakten

Anslutningsakten med anslutningsvillkoren och anpassningarna av grundfördragen innehåller fem olika delar.

Den första delen av anslutningsakten (artiklarna 1–10) anger vissa allmänna principer. I korthet har artiklarna följande innehåll. I artikel 1 definieras vissa uttryck. Artikel 2 anger att från dagen för anslutningen skall bestämmelserna i de grundläggande fördragen och i rättsakter som antagits av institutionerna före anslutningen vara bindande för de nya medlemsstaterna och skall tillämpas i dessa på de villkor som anges i de fördragen och i anslutningsakten. Artikel 3 handlar om Schengenregelverkets tillämpning. Artikel 4 anger att var och en av de nya medlemsstaterna skall delta i den ekonomiska och monetära unionen från och med anslutningen som medlemsstat med undantag enligt artikel 122 i

EG-fördraget. Artikel 5 anger att genom anslutningsakten ansluter sig de nya medlemsstaterna till de beslut och avtal som företrädarna för de nuvarande medlemsstaternas regeringar har fattat eller ingått vid sammanträde i rådet. De förbinder sig att från dagen för anslutningen ansluta sig till alla andra avtal som de nuvarande medlemsstaterna har ingått och som gäller unionens funktion eller som har samband med unionens verksamhet. Artikel 6 anger att de avtal och konventioner som gemenskapen har ingått med exempelvis tredjeländer eller internationella organisationer skall vara bindande för de nya medlemsstaterna. Artiklarna 7–10 innehåller vissa bestämmelser om förhållandet mellan rättsakter som antagits av institutionerna och övergångsbestämmelserna i anslutningsakten.

Anslutningsaktens andra del (artiklarna 11–19) rör anpassningar av de institutionella bestämmelserna i fördragen. Här finns bl.a. bestämmelser om det antal företrädare i Europaparlamentet som de nya medlemsstaterna har rätt att utse, hur rösterna skall vägas i rådet då beslut skall fattas med kvalificerad majoritet, antalet domare i EG-domstolen och förstainstansrätten, fördelningen av platser mellan medlemsländerna i ett antal kommittéer samt bestämmelser rörande den Europeiska centralbanken.

Den tredje delen av anslutningsakten (artiklarna 20–23) uppftar hänvisningar till de mycket omfattande bilagorna II–IV som redovisar samtliga de rättsakter vilka behövt anpassas tekniskt för att möjliggöra de nya medlemsstaternas tillträde.

I den fjärde delen av anslutningsakten (artiklarna 24–42) återfinns de tillfälliga bestämmelser som blivit resultatet av förhandlingarna i en särskild konferens mellan gemenskapen och kandidatländerna. De tillfälliga bestämmelserna uppftar två avdelningar, Avdelning I, Övergångsbestämmelser och Avdelning II, Andra bestämmelser. Avdelning I hänvisar bl.a. till ett antal bilagor som närmare beskriver de övergångslösningar som överenskommits. Under avdelning II återfinns bl.a. den s.k. allmänna skyddsklausulen (artikel 37). Enligt denna får en ny medlemsstat, om det skulle uppstå svårigheter som är allvarliga och kan bli bestående inom någon ekonomisk sektor eller som allvarligt kan försämra ekonomin inom ett visst geografiskt område, ansöka om bemyndigande att vidta skyddsåtgärder för att rätta till situationen och anpassa sektorn i fråga till ekonomin på den gemensamma marknaden. Under samma förutsättningar får var och en av de nuvarande medlemsstaterna ansöka om bemyndigande att vidta skyddsåtgärder som kan avse någon eller några av de nya medlemsstaterna. Efter en begäran av den berörda staten skall kommissionen snabbbehandla frågan, besluta om de skyddsåtgärder som den finner nödvändiga och ange under vilka förutsättningar och hur de skall genomföras.

Den femte delen av anslutningsakten (artiklarna 43–62) innehåller genomförandebestämmelser och omfattar tre avdelningar. Avdelning I rör upprättande av institutioner och organ och anger bl.a. att Europaparlamentet skall besluta de ändringar i sin arbetsordning som behövs på grund av anslutningen, att varje stat som ansluter sig skall ha rätt att ha en av sina medborgare som ledamot i kommissionen, att tio domare i EG-domstolen och förstainstansrätten skall utses samt att revisionsrätten skall utvidgas med ytterligare tio ledamöter. Avdelning II

handlar om tillämpningen av institutionernas rättsakter och innehåller bl.a. en bestämmelse som anger att efter anslutningen skall direktiv och beslut enligt artikel 249 i EG-fördraget anses vara riktade till de nya medlemsstaterna, i den utsträckning dessa direktiv och beslut är riktade till alla nuvarande medlemsstater. Avdelning III innehåller slutbestämmelser som bl.a. anger att Italiens regering till de nya medlemsstaterna skall överlämna en bestyrkt kopia av de gällande fördragen.

6 Sveriges tillträde till anslutningsfördraget

6.1 Varför Sverige bör tillträda det nya fördraget

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner anslutningsfördraget samt slutakten till detta fördrag.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig har tillstyrkt eller har inte haft något att erinra mot att Sverige ratificerar anslutningsfördraget. Bland remissinstanserna märks *Rikspolisstyrelsen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Kommerskollegium, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut, Tullverket, Ekonomistyrningsverket, Riksskatteverket, Statistiska centralbyrån, Högskoleverket, Centrala studiestödsnämnden, Jordbruksverket, Fiskeriverket, Radio- och TV-verket, Kemikalieinspektionen, Statens kärnkraftsinspektion, Vägverket, Luftfartsverket, Arbetslivsinstitutet, Arbetsmiljöverket, Jämställdhetsombudsmannen, Statens energimyndighet, Företagarnas riksorganisation, Landsorganisationen i Sverige (LO), Lantbrukarnas Riksförbund, Stockholms handelskammare, Sveriges Fiskares Riksförbund, Rädda Barnen och Uppsala universitet.*

Skälen för regeringens förslag: Att återknyta banden mellan de europeiska staterna måste anses vara en av de mest centrala uppgifterna i europeisk politik. Det gemensamma målet inom unionen, att säkra freden och säkerheten i Europa och att skapa garantier för fortsatt demokrati i de europeiska staterna, har skapat en stark vilja i stater, som ännu inte deltar i samarbetet, att ansluta sig till den politiska, ekonomiska och kulturella gemenskap som svetsar samman medlemsstaterna i unionen.

Ända sedan Sverige blev medlem i EU år 1995 har regeringen varit pådrivande i utvidgningsprocessen. Sverige förespråkade tidigt att alla länder som uppfyllt de politiska kriterierna skulle få möjlighet att inleda förhandlingar. Förhandlingarna skulle sedan föras enligt den s.k. differentieringsprincipen som innebär att varje land bedöms på basis av sina egna framsteg och att länderna därför kan gå fram i olika takt.

Nicefördragets antagande i februari 2001 innebar ett grundläggande framsteg för de av Sverige starkt prioriterade strävandena att genomföra en utvidgning av EU. Genom fördraget genomfördes de institutionella

förändringar som var nödvändiga för att EU-samarbetet skulle fungera i en utvidgad union.

Utvidgningsförhandlingarna hade högsta prioritet under det svenska ordförandeskapet våren 2001. Ett genombrott i förhandlingarna uppnåddes genom att de första uppgörelserna mellan EU och olika länder kunde träffas på flera politiskt svåra områden såsom t.ex. miljön, arbetskraftens fria rörlighet och förvärv av jordbruksmark. Europeiska rådet kunde i Göteborg i juni 2001 bekräfta att tidtabellen för förhandlingarna förverkligats och i vissa fall överträffats under vårt ordförandeskap.

En historisk cirkel kunde slutas i och med Europeiska rådets möte i Köpenhamn i december 2002. Knappt ett decennium efter det att kriterierna för EU-medlemskap presenterades i Köpenhamn kunde de nuvarande medlemsländerna och tio kandidatländer avsluta förhandlingarna om anslutning till unionen. Det innebar en stor framgång att efter ett mångårigt och omfattande arbete kunna hälsa tio nya medlemmar välkomna till unionen.

Det ankommer på riksdagen att godkänna det nya fördraget. Enligt regeringens uppfattning finns, som framgår av det ovan anförda, goda skäl för att Sverige bör tillträda fördraget. Det kan i detta sammanhang också tilläggas att det genom hela utvidgningsprocessen funnits en bred politisk enighet om en positiv inställning till en utvidgad union. Remissinstanserna har också tillstyrkt eller har inte haft något att erinra mot att Sverige ratificerar fördraget. De har dessutom i sina yttranden i många fall pekat på de fördelar, både för Sverige och för Europa som helhet, som utvidgningen innebär. Regeringen föreslår därför att riksdagen godkänner anslutningsfördraget samt slutakten till detta fördrag.

Ett tillträde till anslutningsfördraget föranleder en ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen.

6.2 Lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Regeringens förslag: Anslutningsfördraget införs i förteckningen över de grundläggande fördragen m.m. i anslutningslagen.

Fördraget om upprättande av Europeiska kol- och stålgemenskapen tas bort från ovan nämnda förteckning eftersom fördragets giltighetstid har löpt ut.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig har tillstyrkt eller har inte haft något att erinra mot lagförslaget. Sålunda har t.ex. *Sveriges Riksbank*, *Riksåklagaren*, *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering*, *Riksförsäkringsverket*, *Tullverket*, *Finansinspektionen*, *Företagarförbundet* och *LO* tillstyrkt lagändringen.

Skälen för regeringens förslag: I Sverige tillämpas principen att ett internationellt avtal som Sverige tillträtt inte omedelbart blir en del av den svenska rätten, utan måste införlivas med svensk rätt för att bli

gällande inför svenska domstolar och andra myndigheter. Med hänsyn härtill krävdes någon form av nationell lagstiftning för att 1994 års anslutningsfördrag, genom vilket bl.a. Sverige blev medlem i EU, skulle kunna införlivas med svensk rätt (prop. 1994/95:19, del 1, s. 500). Övergripande bestämmelser om Sveriges anslutning till EU har därför tagits in i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen, den s.k. anslutningslagen.

I anslutningslagen föreskrivs att anslutningsfördraget och de grundläggande fördragen m.m. gäller här i landet med den verkan som följer av fördragen (2 §). Vidare föreskrivs i 3 § i lagen att gemenskapernas beslut gäller här i landet i den omfattning och med den verkan som följer av bl.a. de fördrag som anges i 4 §. I 3 § kommer således överlåtelse av beslutanderätt till gemenskaperna till uttryck. I 4 § räknas de fördrag och andra instrument upp som avses i 2 och 3 §§. Sveriges tillträde till såväl Amsterdamfördraget som Nicefördraget föranledde ändringar i 4 § anslutningslagen på så sätt att dessa fördrag lades till förteckningen i 4 §.

Sveriges anslutning till det nu aktuella anslutningsfördraget kräver följaktligen också en ändring i 4 § anslutningslagen. Paragrafen bör ändras på det sättet att anslutningsfördraget läggs till förteckningen i denna paragraf. Detta innebär att anslutningsfördraget införlivas med den svenska nationella rätten och blir gällande här i landet med den verkan som följer av fördraget. Anslutningsfördraget förutsätter inte någon överlåtelse av beslutanderätt.

Lagändringen bör träda i kraft vid fördragets ikraftträdande. Enligt artikel 2.2 i fördraget träder detta i kraft den 1 maj 2004 förutsatt att alla ratifikationsinstrument har deponerats före den dagen. Om ett kandidatland uteblir, ansluts de övriga till unionen på den bestämda dagen. Med hänsyn härtill bör den nu föreslagna ändringen av anslutningslagen träda i kraft den 1 maj 2004.

Allt sedan anslutningslagens tillkomst har fördraget den 18 april 1951 om upprättande av Europeiska kol- och stålgemenskapen funnits med i förteckningen i 4 § anslutningslagen. Fördraget har haft en giltighetstid på 50 år. Giltighetstiden löpte ut den 23 juli 2002. Hänvisningen till detta fördrag i förteckningen skall därför tas bort. Sloandet av detta fördrag ger också upphov till vissa konsekvensändringar i förteckningen. Ändringarna skall träda i kraft den 1 maj 2004.

7 Politikområdena

Anslutningsfördraget är ett mellanstatligt avtal mellan de nuvarande medlemsstaterna och de tio nya medlemsstaterna. Föremålet för förhandlingarna har varit EU:s regelverk som vid förhandlingarna delades upp på 31 olika kapitel, s.k. förhandlingskapitel. Dessa kapitel motsvarade i stora drag det som brukar benämnas EU:s politikområden.

De flesta EU-regler gäller från och med anslutningsdagen i de nya medlemsstaterna. Förhandlingarna har dock resulterat i drygt tvåhundra olika övergångsbestämmelser och ett fåtal undantag. De flesta

övergångsperioderna eller undantagen finns inom kapitlen miljöpolitik, jordbruk och beskattning. Prop. 2003/04:25

Med utgångspunkt i de 31 förhandlingskapitlen följer nedan en genomgång av förhandlingsresultatet.

7.1 Fri rörlighet för varor

Sammanfattning: Förhandlingarna har resulterat i övergångslösningar beträffande läkemedel, medicintekniska produkter och livsmedel. Övergångslösningarna sträcker sig som längst till utgången av år 2008 då hela regelverket skall gälla i respektive land.

Remissinstanserna: *Kommerskollegium* anför att utvidgningen är en stor framgång för Europa och att svenska konsumenter och företag kommer att tjäna på den utvidgade marknaden och de nya ländernas anslutning. Verket framhåller dock, mot bakgrund av de nya medlemsländernas korta erfarenhet av bl.a. marknadsekonomi, att genomförandet av den inre marknaden kommer innebära en stor utmaning och påfrestning för dem. Man kan, enligt verket, befara en betydande ökning av antalet handelshinderärenden vilket i sin tur kan leda till behov av ökade resurser hos myndigheten. *Arbetsmiljöverket* framhåller att betydande resurser kommer att krävas för att få en större inre marknad, som handlar med säkra produkter, att fungera. *Kemikalieinspektionen* pekar också på de höga krav som ställs på både nuvarande och blivande medlemsländer och myndigheterna i dessa länder för att den fria rörligheten av varor skall fungera.

Bakgrund: Den fria rörligheten för varor utgör en av hörnstenarna i den inre marknaden. För att den fria rörligheten skall fungera krävs ett gemensamt regelverk som medför att varor m.m. kan utbytas över gränserna inom unionen. Lagstiftningen på detta område består i hög grad av harmoniserad gemensam lagstiftning som tillkommit för att tillgodose legitima skyddsintressen, t.ex. människors liv och hälsa respektive miljön. Man talar här om det harmoniserade området. Den gemensamma lagstiftningen täcker vitt skilda områden. Det finns bestämmelser på livsmedelsområdet som syftar till att skydda konsumenternas hälsa samt underlätta handeln med livsmedel inom unionen. Det finns också bestämmelser om offentlig upphandling som syftar till att undanröja hinder för friheten att tillhandahålla tjänster och för den fria rörligheten av varor.

Det finns emellertid också sektorer där harmoniserad gemensam lagstiftning saknas, det s.k. icke-harmoniserade området. Inom detta område gäller principen om ömsesidigt erkännande. Ömsesidigt erkännande är en grundläggande princip som innebär att produkter som uppfyller kraven i en medlemsstat, vilka inte är identiska med kraven i mottagarlandet men som uppfyller en likvärdig skyddsnivå, skall få tillträde till marknaden i den andra medlemsstaten. Det finns dock ett antal specifika undantag från denna grundläggande princip som kommer till uttryck i artikel 30 i EG-fördraget. Det rör sig här om situationer där avsteg kan motiveras av hänsyn till exempelvis allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket på detta område från anslutningsdagen. Vissa övergångslösningar har dock träffats när det gäller godkännande av läkemedel, medicintekniska produkter och förekomsten av vissa främmande ämnen i livsmedel.

För att få läkemedel (humanläkemedel eller veterinärmedicinska läkemedel) godkända för försäljning och få tillgång till den gemensamma marknaden kan en sökande i dag välja mellan två godkännandeprocedurer. Enligt den ena proceduren görs en ansökan om marknadsföringstillstånd till den europeiska läkemedelsmyndigheten EMEA. Den andra godkännandeproceduren är den ömsesidiga proceduren. Denna bygger på principen att medlemsstaterna erkänner varandras nationella godkännanden vilka skall kunna återopas när sökanden ansöker om godkännande i en annan medlemsstat. Den sistnämnda proceduren regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/83/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för humanläkemedel och Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/82/EG av den 6 november 2001 om upprättande av gemenskapsregler för veterinärmedicinska läkemedel.

Såvitt gäller den ömsesidiga proceduren har Cypern, Litauen, Malta, Polen och Slovenien beviljats övergångsperioder i fråga om förnyelse av godkännanden för försäljning av läkemedel enligt reglerna i ovan nämnda direktiv.

Inom det medicintekniska området finns tre direktiv, rådets direktiv 90/385/EEG av den 20 juni 1990 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om aktiva medicintekniska produkter för implantation, rådets direktiv 93/42/EEG av den 14 juni 1993 om medicintekniska produkter, och Europaparlamentets och rådets direktiv 98/79/EG av den 27 oktober 1998 om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik. *Socialstyrelsen* har i sitt remissvar framhållit att när det gäller handel med bl.a. medicintekniska produkter kan utvidgningen komma att innebära en ökning av utländska varor i Sverige. Eftersom tillverkarna av dessa produkter blir bundna av samma regler som övriga tillverkare inom EU kommer härigenom att uppnås en mer enhetlig standard vilket, enligt *Socialstyrelsen*, är positivt.

Vad gäller samtliga direktiv om medicintekniska produkter har Polen beviljats en övergångsperiod avseende de intyg som skall utfärdas som grund för den fria rörligheten.

Kommissionens förordning (EG) nr 466/2001 av den 8 mars 2001 om fastställande av högsta tillåtna halt för vissa främmande ämnen i livsmedel innehåller gränsvärden för vissa främmande ämnen i livsmedel, bl.a. för dioxin. Genom en ändringsförordning till denna förordning har Sverige och Finland beviljats ett undantag som innebär att fisk från Östersjöområdet som överskrider gränsvärdet för dioxin får säljas på de nationella marknaderna till och med utgången av år 2006. EU har beslutat att ge kommissionen möjlighet att bevilja Estland motsvarande undantag.

Ovan nämnda övergångsbestämmelserna innebär att EG:s regelverk kommer att införas successivt till som längst utgången av år 2008, då hela regelverket skall gälla i respektive land. I dessa avseenden försenas sålunda den inre marknaden. Samtidigt säkerställer övergångs-

bestämmelserna att Sverige och andra medlemsländer inte måste acceptera produkter som inte är förenliga med EG-reglerna på sina marknader. Prop. 2003/04:25

7.2 Fri rörlighet för personer

7.2.1 Fri rörlighet för arbetstagare

Sammanfattning: I förhållande till arbetstagare från Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern har de nuvarande medlemsstaterna t.o.m. den 30 april 2011 möjlighet att begränsa tillträdet till sin arbetsmarknad genom att tillämpa nationell lagstiftning och bilaterala avtal i stället för EG:s regelverk om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen.

Remissinstanserna: *Riksförsäkringsverket (RFV)* anser att det är viktigt att man noggrant följer hur medlemsstaterna utnyttjar den möjlighet till begränsning av tillträdet som anslutningsfördraget ger. Detta bör, enligt RFV, ge en god grund för ställningstaganden och åtgärder både nationellt och inom ramen för det europeiska samarbetet. *Arbetslivsinstitutet*, liksom *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO)*, anser att den fria rörligheten för arbetskraft inte bör inskränkas från svensk sida. *Landsorganisationen (LO)* hänvisar till ett remissyttrande i ett tidigare ärende rörande frågan hur Sverige skall ställa sig till möjligheten att begränsa tillträdet till arbetsmarknaden. LO pekar där på problem med F-skattesedlar, illegal invandring m.m. som måste lösas, men som inte hör ihop med den egentliga principen om den fria rörligheten och EU:s regelverk för detta. *Stockholms Handelskammare* anser att den arbetskraftsinvandring som kan förväntas beröra Sverige inte är av sådan karaktär eller omfattning att generella begränsningar behövs men vill inte utesluta vissa övergångsbestämmelser i avvaktan på att svensk lagstiftning ändras.

Bakgrund: Inom ramen för regelverket om fri rörlighet för personer utgör reglerna om fri rörlighet för arbetstagare ett nyckelområde. De grundläggande bestämmelserna på detta område, som innebär att en unionsmedborgare skall kunna ta arbete i en medlemsstat och behandlas på lika villkor som medlemsstatens egna medborgare, finns i artiklarna 39-42 i EG-fördraget. Dessutom finns en rätt för personer att flytta till en annan medlemsstat för att etablera sig som företagare (artikel 43 i EG-fördraget) eller för att tillhandahålla tjänster (artikel 49 i EG-fördraget). Härutöver finns en omfattande sekundärrättslig reglering, bl.a. rådets förordning (EEG) nr 1612/68 av den 15 oktober 1968 om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen och rådets direktiv 68/360/EEG av den 15 oktober 1968 om avskaffande av restriktioner för rörlighet och bosättning inom gemenskapen för medlemsstaternas arbetstagare och deras familjer. Regelverket på detta område är för närvarande föremål för en översyn och ett nytt direktiv om fri rörlighet för unionsmedborgare och deras familjer förväntas antas under våren 2004.

Reglerna innebär i korthet att en EU-medborgare har samma rätt att söka arbete, ta anställning, driva rörelse och göra praktik i en annan medlemsstat som landets egna medborgare. Syftet är att öppna den europeiska arbetsmarknaden för alla arbetstagare inom den Europeiska unionen och därigenom bidra till det övergripande målet om fred och välbefinnande samt att komplettera utvecklingen av den inre marknaden för varor, tjänster och kapital. Rätten till tillträde till andra medlemsstaters nationella arbetsmarknader innebär också rätt till social, ekonomisk och kulturell integration i värdlandet för de migrerande arbetstagarna och deras familjer. Rätten till fri rörlighet för arbetstagare kompletteras och stöds av regelverket om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen (rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971).

Förhandlingsresultatet: Tillträdet till arbetsmarknaden för arbetstagare från de nya medlemsstaterna blev föremål för vissa övergångsregler. Huvudprincipen är följande. I förhållande till arbetstagare från Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern har de nuvarande medlemsstaterna t.o.m. den 30 april 2011 möjlighet att begränsa tillträdet till sin arbetsmarknad genom att tillämpa nationell lagstiftning och bilaterala avtal i stället för EG:s regelverk om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen. Österrike och Tyskland får även rätt att i viss utsträckning begränsa den fria rörligheten för tjänster. Det rör sig här om en möjlighet att införa restriktioner gällande vissa känsliga servicesektorer, huvudsakligen bygg- och städsektorerna.

De två första åren efter anslutningen skall de nuvarande medlemsstaternas nationella lagstiftning gälla i stället för EG:s regelverk om arbetskraftens fria rörlighet. Det står dock den enskilde medlemsstaten fritt att under nationell lagstiftning helt öppna sin arbetsmarknad i enlighet med EG:s regelverk. Arbetstagare från de nya medlemsländerna får emellertid inte ges sämre villkor än de som gäller vid tiden för anslutningen enligt nationella bestämmelser eller bilaterala överenskommelser. Det är alltså inte möjligt att först öppna sin arbetsmarknad för medborgare från nya medlemsstater på prov och sedan strama åt villkoren för dem (här bortses från tillämpningen av den skyddsklausul som beskrivs nedan). Senast den 30 april 2006 skall medlemsstaterna anmäla till kommissionen om de avser att fortsätta att tillämpa nationella undantagsbestämmelser i förhållande till arbetstagare från nya medlemsstater eller inte. Anmälan behöver inte motiveras. Om en anmälan uteblir innebär det att medlemsstaten framöver skall tillämpa EG:s regelverk i förhållande till samtliga EU-medborgare.

En medlemsstat som tillämpat nationella undantagsbestämmelser t.o.m. den 30 april 2009 får fortsätta att göra det fram t.o.m. den 30 april 2011, om staten har eller förutser allvarliga störningar på sin arbetsmarknad. Den stat som vill behålla nationella undantagsregler måste anmäla det till kommissionen senast den 30 april 2009 och skall i anmälan redogöra för skälen för detta. Görs ingen anmälan inom fristen innebär det att EG:s regelverk gäller.

När övergångsperioden är slut, dvs. den 30 april 2011, får det inte förekomma några nationella bestämmelser som inskränker den fria

rörligheten för arbetstagare från nya medlemsländer i förhållande till EG:s regelverk.

Under övergångsperioden kan de medlemsstater som väljer att tillämpa EG:s regelverk om arbetskraftens fria rörlighet i förhållande till medborgare från nya medlemsstater använda sig av en skyddsklausul. Klausulen får åberopas om staten har eller förutser störningar på landets arbetsmarknad som innebär ett allvarligt hot mot levnadsstandarden eller sysselsättningsnivån i en viss region eller visst yrke. Under övergångsperioden har de nya medlemsstaterna rätt att tillämpa undantagsbestämmelser av motsvarande slag gentemot en medlemsstat som tillämpar sådana gentemot dem. I förhållande till varandra har de nya medlemsstaterna rätt att använda sig av denna skyddsklausul.

Som framgått ger de framförhandlade övergångsarrangemangen stor frihet åt de enskilda medlemsstaterna att bestämma om EG:s regelverk om den fria arbetskraftens rörlighet skall gälla under en övergångsperiod.

I februari 2001 tillkallades en särskild utredare med uppdrag att bl.a. utreda eventuella konsekvenser för den svenska arbetsmarknaden av EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet. Utredaren lämnade i januari i år sitt betänkande, EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet (SOU 2002:116), till regeringen.

Utredaren delar regeringens uppfattning att den svenska arbetsmarknaden inte kommer att drabbas av några störningar av att fri rörlighet för kandidatländernas medborgare genomförs. Utredaren pekar emellertid samtidigt på andra negativa effekter som kan uppstå och föreslår, för att hantera dessa, vissa avvikelser från EG:s regelverk om den fria rörligheten för personer. Betänkandet har remissbehandlats under våren 2003. Regeringen har ännu inte slutgiltigt tagit ställning till de förslag som utredningen lagt fram.

7.2.2 Ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer

Sammanfattning: Sjuksköterskor och barnmorskor från Polen som har en utbildning på eftergymnasial nivå och varit verksamma en viss tid i yrket erkänns under vissa särskilda förutsättningar. Särskilda regler gäller för tandläkare från Tjeckien och Slovakien. Utbildnings-, examens- och behörighetsbevis som utfärdats i f.d. Tjeckoslovakien, f.d. Jugoslavien eller f.d. Sovjetunionen skall godtas.

Remissinstanserna: *Socialstyrelsen* har framhållit att utvidgningen kommer att innebära en ökad förekomst av personer med utländska examina vilket i sin tur innebär högre krav på arbetsgivarna när det gäller kontroll av språkkunskaper hos dessa personer. *LO* har framhållit att konsekvenserna för arbetsmarknaden för de aktuella yrkena (främst inom sjukvården) inte framgår av promemorian och att det heller inte framgår i vilken utsträckning kvaliteten för patienterna kommer att påverkas. *Högskoleverket* har anfört att verket är ansvarigt för information om yrkesbehörighet och vilka rättigheter som följer med den gemenskapsrättsliga regleringen av ömsesidigt erkännande av yrkeskvalifikationer. Förutsatt att arbetskraftens rörlighet kommer att öka i samband med utvidgningen kommer fler personer att behöva stöd och

hjälp för att få sin yrkesbehörighet prövad och erkänd. Detta kommer, enligt verket, att ställa krav på ökade resurser.

Bakgrund: Ett villkor för att fri rörlighet för personer skall omfatta även yrken som i det mottagande landet är reglerade är att medlemsländerna erkänner varandras yrkeskvalifikationer, som i regel definieras som krav på särskilda examens- eller kompetensbevis. Med stöd av artiklarna 47 och 52 i EG-fördraget har rådet antagit ett stort antal direktiv som syftar till ömsesidigt erkännande av sådana examens- och kompetensbevis.

Direktiven utgörs av dels vissa sektorsdirektiv som omfattar vissa yrken, dels två mer generella direktiv som omfattar alla övriga yrken. Sektorsdirektiven innebär att medlemsländerna har harmoniserat sin lagstiftning på respektive yrkesområde samt antagit gemensamma regler för utbildningarnas omfattning och, i några fall, för deras närmare uppläggning. Dessa direktiv omfattar följande yrkesgrupper: läkare, tandläkare, sjuksköterskor i allmän hälso- och sjukvård, farmaceuter (apotekare), barnmorskor, veterinärer och arkitekter. För läkare finns, förutom regler för samordningen av grundutbildningen, också gemensamma regler för allmänpraktiserande läkare samt för vissa specialister.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat gällande regelverk på området och har antagit nya lagar som antingen redan trätt i kraft eller träder i kraft vid anslutningen. Samtliga kandidatländer har också varit tvungna att anpassa de utbildningar som omfattas av sektorsdirektiven. Samtliga nya utbildningar har ännu inte kommit i gång och därmed dröjer det flera år innan personer med de nya utbildningarna, som helt uppfyller direktivens krav, kommer ut på arbetsmarknaden. Följande övergångslösningar har träffats med kandidatländerna.

I sektorsdirektiven, som innefattar harmonisering av utbildningarnas innehåll och längd, anges för varje medlemsland namnet på de examens- eller behörighetsbevis som uppfyller kraven och som ger automatiskt erkännande i övriga medlemsländer. I en bilaga till anslutningsfördraget anges namnet på de examensbevis från de nya medlemsstaterna som på motsvarande sätt uppfyller kraven i dessa direktiv. Enligt *Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (DO)* bör svenska myndigheter och organisationer anpassa sina regler och rutiner i fråga om examens- eller kompetensbevis som omfattas av denna bilaga i syfte att effektivisera handläggningen av ärenden om behörighet, legitimation, auktorisation, registrering och liknande. Förenklad prövning bör, enligt *DO*, ske när en person från en ny medlemsstat redan blivit godkänd i någon av de nuvarande medlemsstaterna.

Vissa särskilda regler gäller i dag för examensbevis som utfärdats före ett sektorsdirektivs genomförande i medlemsstaten och som inte uppfyller detta direktivs minimikrav för utbildningen. Sådana examensbevis skall ändå godtas som tillräckligt bevis i en medlemsstat om examensbeviset åtföljs av ett intyg som visar att innehavaren varit verksam i yrket i minst tre år i följd under en femårsperiod före dagen för utfärdandet av intyget. För vissa utbildningar i kandidatländerna kommer emellertid, med avvikelse från denna och liknande regler, vissa särskilda förutsättningar att gälla enligt följande.

Sjuksköterskor och barnmorskor från Polen med en utbildning på eftergymnasial nivå blir erkända under förutsättning att de har yrkesarbetat minst fem år den senaste sjuårsperioden. Motsvarande regler gäller för veterinärer från Estland. Enligt *Statens Veterinärmedicinska anstalt (SVA)* tycks något oklart hur veterinärexamen inom de olika kandidatländerna kommer att hanteras i Sverige. En utvärdering av respektive kandidatlands veterinärutbildning bör, enligt myndigheten, kunna säkerställa kravet att personer som får svensk veterinärlegitimation genomgått en adekvat utbildning för att kunna utöva yrket i Sverige.

Särskilda regler införs också för tandläkare från Tjeckien och Slovakien eftersom tandläkarutbildningen före anslutningen anordnades som en specialitet för läkare. De medborgare, som har ett examensbevis som läkare från Tjeckien, Slovakien eller f.d. Tjeckoslovakien och som har påbörjat denna utbildning före anslutningen, skall erkännas av övriga medlemsstater om de har ett intyg, utfärdat av en behörig myndighet, om att de har utövat verksamhet som tandläkare under minst tre år under den senaste femårsperioden. Kravet på yrkesarbete kan inte ställas om personerna i fråga har genomgått en treårig kompletterande utbildning.

En viktig fråga i förhandlingarna har varit hur man skall betrakta de utbildnings-, examens- och behörighetsbevis som medborgare i Tjeckien och Slovakien innehar och som utfärdades före år 1993 i f.d. Tjeckoslovakien. Motsvarande problem gäller för medborgare i Estland, Lettland och Litauen, som före den 20 augusti 1991 tillhörde f.d. Sovjetunionen samt för medborgare i Slovenien, som före den 25 juni 1991 tillhörde f.d. Jugoslavien. De bestämmelser som antagits innebär i huvudsak att varje medlemsstat skall erkänna dessa utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis såsom bevis nog.

DO har i sitt remissyttrande framhållit att det är viktigt att verka för ett förebyggande av diskriminering av svenska och andra medborgare i nuvarande medlemsstater och medborgare i tredje land som är permanent bosatta i en medlemsstat med utbildnings- examens- eller andra behörighetsbevis från f.d. Tjeckoslovakien, f.d. Sovjetunionen och f.d. Jugoslavien. De antagna bestämmelserna omfattar inte dessa personer. *DO*, som har till uppgift att verka för att etnisk diskriminering inte förekommer i arbetslivet eller på andra områden av samhällslivet, avser att upprätthålla kontakt med myndigheter och organisationer som utfärdar behörighetsbevis.

7.2.3 Samordning av sociala trygghetssystem

Sammanfattning: EU:s regelverk när det gäller samordningen av medlemsstaternas sociala trygghetssystem kommer att gälla i kandidatländerna från anslutningsdagen.

Remissinstanserna: *Riksförsäkringsverket (RFV)* har anfört att utvidgningen kan förväntas medföra att betydligt fler personer än hittills kommer till Sverige från de nya medlemsländerna vilket i sin tur innebär att fler personer än idag kommer att få rätt till socialförsäkringsförmåner.

Bakgrund: Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen innehåller regler som samordnar medlemsstaternas sociala trygghetssystem. Genom en rådsförordning som antogs innevarande år har reglerna i förordning (EEG) nr 1408/71 utvidgats till att tillämpas på de medborgare i tredje land som tidigare, på grund av sitt medborgarskap, inte omfattats av förordningen. Reglerna i förordning (EEG) nr 1408/71 gäller för personer som omfattas eller har omfattats av en eller flera medlemsstaters sociala trygghetssystem. Reglerna innebär bl.a. att man inte skall gå miste om förmåner eller rättigheter som tidigare har tjänats in i ett annat medlemsland. Förordningen ger också dessa personer rätt till likabehandling med landets egna medborgare i fråga om social trygghet. Förordningen syftar inte till att harmonisera medlemsstaternas system för social trygghet.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket från anslutningen. Stora krav har därmed ställts på kandidatländerna att stärka de administrativa förutsättningarna för samordning i enlighet med förordningen.

Sverige har bilaterala överenskommelser om sjukvårdsförmåner med Polen, Ungern, Estland, Lettland och Litauen. Några konventioner om social trygghet har inte undertecknats mellan Sverige och kandidatländerna, med undantag för Slovenien. När förordning (EEG) nr 1408/71 blir tillämplig även i kandidatländerna sätts de bilaterala överenskommelserna ur spel. Förordningen kommer att få stor betydelse för de personer som arbetar i dessa länder och övriga EU-medlemsstater eftersom deras sociala rättigheter då kommer att omfattas av samordningsregler.

I betänkandet EU:s utvidgning och arbetskraftens rörlighet (SOU 2002:116) uttrycks vissa farhågor för att det svenska välfärdssystemet kan komma att utnyttjas när EG-rättsliga regler tillämpas i kombination med den svenska lagstiftningen om socialförmåner. *RFV* har därför i sitt remissyttrande pekat på vikten av att följa utvecklingen på detta område.

7.3 Etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänster

Sammanfattning: Vissa undantags- och övergångsbestämmelser gäller i förhållande till EU:s regelverk om finansiella tjänster.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Etableringsfriheten grundas på artikel 43 i EG-fördraget och den fria rörligheten för tjänster på artikel 49 i EG-fördraget. Det finns inom detta område direktiv som rör skydd för personuppgifter och fri rörlighet för sådana uppgifter, direktiv som rör etableringsfrihet och fri rörlighet för tjänster inom hantverk m.m. samt direktiv inom ramen för informationshällets tjänster. En viktig del av detta kapitel utgörs av det gemensamma regelverket om finansiella tjänster, nämligen frihet att tillhandahålla bank-, försäkrings- och värdepapperstjänster. Undantagen och övergångslösningarna på detta område rör endast

friheten att tillhandahålla bank- och värdepapperstjänster. Redovisningen av regelverket inskränks därför till dessa båda områden.

På bankområdet har sedan 1970-talet en rad direktiv antagits för att genomföra den inre marknaden för banktjänster. Direktiven upptar gemensamma bestämmelser om etablering av verksamhet och drivande av gränsöverskridande verksamhet inom EU samt vissa grundläggande regler om tillsynen av kreditinstitut. Det finns även gemensamma regler om startkapital för att driva denna typ av verksamhet. På EU-nivå har även antagits gemensamma regler om kapitaltäckning för såväl kreditrisker som marknadsrisker. Vidare finns här regler för att förhindra att ett kreditinstitut tar på sig alltför stora engagemang mot en kund. Med undantag för de ovan nämnda gemensamma reglerna om kapitaltäckning för marknadsrisker har hela regelsystemet sammanförts i ett enda direktiv, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/12/EG av den 20 mars 2000 om rätten att starta och driva verksamhet i kreditinstitut (kreditinstitutsdirektivet).

När det gäller redovisning finns särskilda redovisningsregler för kreditinstitut i rådets direktiv 86/635/EEG av den 8 december 1986 om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut. Det finns även ett direktiv som rör garanti av insättningar, nämligen Europaparlamentets och rådets direktiv 94/19/EG av den 30 maj 1994 om system för garanti av insättningar (insättningsgarantidirektivet). Enligt detta direktiv skall det finnas insättarskydd upp till en viss miniminivå (20 000 euro) i alla medlemsstater.

När det gäller skyddet för en investerares tillgångar i investeringsverksamhet finns på värdepappersområdet ett särskilt direktiv, nämligen Europaparlamentets och rådets direktiv 97/9/EG av den 3 mars 1997 om system för ersättning till investerare (investerarskyddsdirektivet). Direktivet syftar till att skapa ett skydd för investerares tillgångar i investeringsverksamhet om ett kreditinstitut eller värdepappersföretag går i konkurs eller på annat liknande sätt sätts ur stånd att fullgöra sina ekonomiska åtaganden. Investerarskyddet skall uppgå till minst 20 000 euro.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket på detta område från och med anslutningsdagen med vissa undantag och övergångslösningar.

När det gäller kreditinstitutsdirektivet har några länder fått vissa typer av inhemska kreditinstitut undantagna från direktivets tillämpningsområde. Lettland och Litauen har fått undantag för kreditföreningar, Polen för kooperativa spar- och kreditföreningar samt en specialbank och Ungern för två specialbanker.

För andra länder gäller övergångsperioder. Cypern har fått en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2007 för kooperativa kredit- och sparföreningar när det gäller kravet att uppfylla direktivet. Slovenien har fått en motsvarande övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2004 för spar- och låneinstitut som etablerats före den 20 februari 1999.

Polen och Ungern har fått övergångsperioder t.o.m. den 31 december 2007 för kooperativa kreditinstitut, som redan är etablerade i respektive land vid anslutningen, när det gäller kravet på startkapital i direktivet.

Slovenien har fått en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2004 för spar- och låneinstitut som etablerats före den 20 februari 1999 när det gäller att uppfylla direktiv 86/635/EEG om årsbokslut och sammanställd redovisning för banker och andra finansiella institut.

Slovenien har fått en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2004 för spar- och låneinstitut som etablerats före den 20 februari 1999 när det gäller att uppfylla insättningsgarantidirektivet. Slovenien har också fått behålla det s.k. exportförbudet i insättningsgarantidirektivet t.o.m. den 31 december 2005. Detta innebär att aktörer från Sverige och andra länder inom EU under övergångsperioden inte får erbjuda en högre garanti än slovenska aktörer.

Estland, Lettland och Litauen har fått övergångsperioder t.o.m. den 31 december 2007 när det gäller att uppfylla miniminivån på 20 000 euro för insättningsgarantin.

Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien och Ungern har fått övergångsperioder när det gäller att uppfylla miniminivån på 20 000 euro i investerarskyddsdirektivet. Slovakien har fått en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2006 medan Estland, Lettland, Litauen, Polen och Ungern har fått övergångsperioder t.o.m. den 31 december 2007. Vidare har Slovenien och Ungern fått behålla det s.k. exportförbudet i investerarskyddsdirektivet t.o.m. den 31 december 2005 respektive den 31 december 2007. Detta innebär, i likhet med vad som ovan nämnts om exportförbudet i insättningsgarantidirektivet, att aktörer från Sverige och andra länder inom EU under de aktuella övergångsperioderna inte får erbjuda ett högre skydd än inhemska aktörer.

När det gäller de undantag som vissa länder fått från kreditinstitutsdirektivets tillämpningsområde när det gäller vissa inhemska kreditinstitut står det klart att dessa institut har ett bestämt och begränsat verksamhetsområde. Den omständigheten att de har undantagits från kreditinstitutsdirektivet antas därför inte leda till någon snedvridning av konkurrensen i förhållande till aktörer från Sverige och andra länder.

När det gäller övergångsarrangemangen är dessa begränsade i tid och omfattning samt i förekommande fall åtföljda av en plan som visar hur det aktuella direktivet skall uppfyllas. De innebär inte någon förändring av EU:s regler eller riktlinjer. Inte heller innebär de något förändrat funktionssätt för dessa. Övergångslösningarna antas därför inte leda till någon markant snedvridning av konkurrensen i förhållande till aktörer från Sverige eller andra länder inom EU.

7.4 Fri rörlighet för kapital

Sammanfattning: Ett flertal kandidatländer har medgetts rätt att under en övergångsperiod behålla sina nationella regler för fastighetsförvärv.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Fri rörlighet för kapital utgör en av de s.k. fyra friheterna. Fria kapitalrörelser är ett grundläggande element i den inre marknaden.

Enligt artikel 56 i EG-fördraget skall alla restriktioner för kapitalrörelser mellan medlemsstaterna samt mellan medlemsstaterna och tredjeland vara förbjudna. Samma förbud gäller för betalningar.

Medlemsländerna kan dock behålla vissa restriktioner i förhållande till tredjeländer. Det skall i så fall röra sig om skyddsåtgärder vid exceptionella förhållanden eller om restriktioner inom ramen för internationella sanktioner.

Definitionen av kapitalrörelser och betalningar omfattar också transaktioner avseende tillgångar såsom fastigheter, företag och portföljinvesteringar. Dessutom ingår bestämmelser rörande betalningssystem och penningtvätt i detta kapitel.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från och med anslutningsdagen med undantag för vissa övergångslösningar som rör utlänningars rätt att förvärva fastigheter. Övergångsreglerna rör såväl fritidsfastigheter som jordbruks- och skogsbruksfastigheter.

När det gäller fritidsfastigheter har Tjeckien, Ungern, Polen och Cypern medgetts en femårig övergångsperiod under vilken de kan behålla sina nationella regler för köp av fritidsfastigheter. Malta har medgetts rätt att permanent behålla sina nationella regler om förvärv av fritidsfastigheter.

När det gäller köp av jordbruks- och skogsbruksfastigheter har Tjeckien, Slovakien, Ungern, Litauen, Lettland och Estland medgetts en sjuårig övergångsperiod under vilken de kan behålla sina nationella regler. Kommissionen kan förlänga denna period ytterligare tre år för något av dessa länder om det skulle uppstå allvarliga störningar av fastighetsmarknaden i detta land. Polen har, på motsvarande sätt, beviljats en tolvårig övergångsperiod.

En allmän översyn av dessa övergångsbestämmelser kommer att göras före utgången av det tredje år som följer efter anslutningsdagen.

För Sveriges vidkommande är bedömningen att de överenskomna övergångslösningarna i huvudsak berör privatpersoner och i mindre utsträckning idkare av jord- och skogsbruk som önskar förvärva fastigheter och mark i de nu aktuella kandidatländerna under de närmaste åren. Några negativa konsekvenser för svensk del med anledning av övergångslösningarna är inte att vänta.

7.5 Bolagsrätt

Sammanfattning: Förhandlingarna på detta område har rört skyddet för immateriella rättigheter och resulterat i en särskild bestämmelse om parallellimport av läkemedel samt vissa tekniska anpassningar av fyra rådsförordningar.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Det gemensamma regelverket under detta kapitel omfattar associationsrätt, redovisningsrätt och revision samt immaterialrätt. Hit hör även frågor om tillämplig lag för avtalsförpliktelser samt frågor om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från och med anslutningsdagen med beaktande av vissa övergångslösningar som rör parallellimport av

läkemedel, tilläggskydd för läkemedelspatent samt förhållandet mellan gemenskapsvarumärken och nationella varumärken.

Bakgrunden till den särskilda bestämmelsen om parallellimport av läkemedel är att ett flertal kandidatländer först relativt sent införde nationella bestämmelser som gör det möjligt att få patentskydd för läkemedel. Följden av detta är att flera läkemedel som i dag har patentskydd i någon nuvarande medlemsstat inte har och inte heller kan få ett motsvarande skydd i de nya medlemsstaterna. Det har varit en viktig utgångspunkt i förhandlingarna att patentinnehavare inte skall behöva lida förluster i den utvidgade unionen som en konsekvens av detta förhållande. Det finns därför en regel i anslutningsfördraget som säger att den som fick patentskydd för ett läkemedel vid en tidpunkt då det inte var möjligt att få motsvarande skydd i ett kandidatland skall ha rätt att motsätta sig parallellimport från detta land. Detta innebär en rätt att motsätta sig att ett läkemedel, som förts ut på marknaden i en sådan stat av patentinnehavaren (eller med dennes samtycke), importeras till och marknadsförs i en medlemsstat där patentskyddet gäller. Regeln har kommit att kallas ”den speciella mekanismen”.

Genom rådets förordning (EEG) nr 1768/92 om tilläggskydd för läkemedel infördes ett särskilt tilläggskydd för patent på läkemedel. Detta tilläggskydd är av stor betydelse för läkemedelsindustrin. Tilläggskyddet innebär i princip att den som har ett läkemedelspatent kan få fem års extra skyddstid för produkten sedan patenttiden har löpt ut. En ansökan om tilläggskydd måste som regel göras inom sex månader från den dag då produkten fick sitt marknadsgodkännande.

Då rådets förordning (EEG) nr 1768/92 börjar gälla i de nya medlemsstaterna kommer det att finnas flera läkemedel på marknaden vars ansökningsstid för tilläggskydd har löpt ut. EU har därför under förhandlingarna haft som mål att det under en övergångsperiod skall vara möjligt att ansöka om tilläggskydd i de nya medlemsstaterna trots att den ordinarie ansökningsstiden (sex månader efter marknadsgodkännandet) redan löpt ut. Målet har uppnåtts, dock med lite varierande resultat för olika kandidatländer. Motsvarande gäller tilläggskydd för patent på växtskyddsmedel.

Problemen på varumärkesområdet har rört frågan om hur eventuella konflikter mellan gemenskapsvarumärken och nationella varumärken skall hanteras. Den lösning som uppnåtts innebär att skyddet för gemenskapsvarumärken utsträcks till alla nya medlemsstater vid anslutningen, att innehavaren av ett nationellt varumärke i en ny medlemsstat inte kan få ett gemenskapsvarumärke ogiltigförklarat på grund av förväxlingsrisk men att innehavaren under sådant förhållande har möjlighet att utverka ett förbud mot användning av gemenskapsvarumärket i den nya medlemsstaten. Problemet med eventuella konflikter mellan gemenskapsformgivning och nationella formgivning har lösts på motsvarande sätt.

För Sveriges vidkommande är bedömningen att de överenskomna övergångslösningarna främst berör läkemedelsindustrin. Möjligheten att i vissa fall hindra parallellimport av läkemedel från en ny medlemsstat och de utökade möjligheterna att få tilläggskydd för läkemedelspatent är fördelaktiga för svenska läkemedelsföretag.

7.6 Konkurrenspolitik

Sammanfattning: Ett flertal kandidatländer får övergångsvis behålla sina skattebestämmelser för små och medelstora företag. För de stora företagen måste dock bestämmelserna omvandlas så att skattelättnaderna anknyter till gemenskapens regler för regionalt investeringsstöd.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Gemenskapsbestämmelserna om konkurrens rör frågor om konkurrensbegränsande avtal mellan företag och missbruk av dominerande ställning (artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget), statligt stöd till näringslivet (artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget), offentliga företag och företag med särskilda rättigheter (artikel 86 i EG-fördraget) samt statliga monopol av kommersiell karaktär (artikel 31 i EG-fördraget). När det gäller statligt stöd finns också regleringar kring detta i andra kapitel, nämligen i kapitel 7 (jordbruk), kapitel 8 (fiske) samt kapitel 9 (transport). Omfattande sekundärrättsliga bestämmelser finns på konkurrens- respektive statsstödsområdena.

Förhandlingsresultatet: Inom kapitlet konkurrenspolitik är det anpassningen till gemenskapsreglerna om statligt stöd som krävt störst uppmärksamhet i förhandlingsarbetet. Inom detta område har kandidatländerna fått göra särskilt stora ansträngningar för att tillgodogöra sig gällande regelverk och det är också väsentligen här som övergångslösningar har behövt aktualiseras.

Ungern får behålla vissa skattebestämmelser för investerande företag t.o.m. den 31 december 2011 om det är fråga om små och medelstora företag. När det gäller stora företag måste dessa bestämmelser i stället omvandlas så att skattelättnaderna anknyter till gemenskapens regler för regionalt investeringsstöd. Även Malta medges en övergångslösning där små och medelstora företag kan behålla befintliga villkor till utgången av år 2011. För de stora företagen ställs krav på en omvandling i likhet med vad som ovan beskrivits för Ungern. Polen tillämpar förmånliga skattebestämmelser för företag i vissa särskilda ekonomiska zoner. Övergångslösningen som medgetts här är väsentligen densamma som gäller för Maltas respektive Ungerns del. Slovakien medges en övergångslösning för tillämpningen av vissa skattebestämmelser på viss verksamhet som bedrivs inom motorfordonssektorn. Det rör sig om produktionen av Volkswagenbilar. En omvandling av stödet måste ske som anknyter till reglerna för regionalt investeringsstöd.

Tjeckien ges möjlighet att genomföra ett omstruktureringsprogram inom stålindustrin, vilket skall vara avslutat senast vid utgången av år 2006. Malta får lämna omstruktureringsstöd till sin varvsindustri. Omstruktureringsarbetet skall vara avslutat senast vid utgången av år 2008. Liksom Tjeckien ges Polen möjlighet att genomföra ett särskilt omstruktureringsprogram till förmån för stålindustrin. Även Polen skall ha avslutat omstruktureringsarbetet vid utgången av år 2006.

Polen har under detta kapitel, som enda land, begärt övergångslösningar av miljöskäl. Delvis med anknytning till förekommande övergångslösningar inom ramen för förhandlingskapitlet om miljön har övergångsvis medgetts möjlighet att lämna stöd för miljörelaterade investeringar.

Malta medges en övergångslösning för att möjliggöra en omvandling i ordnade former av ett monopol på drivmedelsområdet (import, lagring och partihandel). Övergångslösningen gäller till och med utgången av år 2005.

Genom EU:s utvidgning omfattas de nya medlemsstaterna fullt ut av det gemensamma regelverket på konkurrensområdet. Från ett allmänt konkurrensperspektiv är detta av stor betydelse eftersom det innebär likartade spelregler för alla de företag som agerar på den gemensamma marknaden. Eventuella missförhållanden, som riskerar att leda till snedvriden konkurrens, kan därmed åtgärdas från kommissionens sida i enlighet med de omfattande befogenheter som EG-fördragets konkurrensregler ger kommissionen.

När det gäller de statsstödsrelaterade övergångsperioder som medgetts, t.ex. beträffande flera kandidatländers särskilda skattebestämmelser, kan konstateras att dessa förvisso medför vissa risker för negativ påverkan på konkurrensen (åtminstone jämfört med en situation där en fullständig anpassning skulle ha skett från kandidatländernas sida redan från dagen för medlemskap). Å andra sidan bör framhållas dels att kandidatländerna i flera fall fått sätta slutdatum för befintliga skatteförmåner tidigare än vad de hoppats på, dels att stödets storlek för de stora och för konkurrens mest utsatta företagen har begränsats. När det gäller omstruktureringsstöden inom stål- och varvssektorerna har dessa villkorats på så sätt att framtida ytterligare statligt stöd till berörda företag inte kommer att tillåtas samt att en förutsättning för stöden skall vara att kapacitetsneddragningar görs för att åstadkomma en bättre strukturell balans i framtiden inom respektive bransch.

7.7 Jordbruk

Jordbrukspolitikerna är ett av EU:s mest omfattande politikområden och regelverket är mycket stort och detaljerat. Kraven från kandidatländernas sida på övergångslösningar har också varit omfattande. Trots att kraven reducerats kraftigt under förhandlingarnas gång kommer dock ett antal övergångslösningar att tillämpas på området.

Med hänsyn till det mycket omfattande regelverket är det här inte möjligt att ge en uttömmande beskrivning. Redovisningen inskränker sig därför till de mest centrala områdena med kortfattade beskrivningar av de viktigaste övergångslösningarna.

Politikområdet kan, bortsett från vissa horisontella frågor, indelas i två delar. En del utgörs av de marknadsreglerande mekanismerna, vari ingår det omfattande stödsystemet till jordbruket som utgör en central del av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. En annan del utgörs av frågor som rör bl.a. säkra livsmedel, veterinära frågor och djurskyddsregler. Därutöver finns inom detta område program för miljö- och landsbygdsutveckling samt regler om växtskydd och utsäde.

Lantbrukarnas riksförbund (LRF) välkomnar östutvidgningen som en historisk möjlighet att läka de sår som funnits på den europeiska kontinenten sedan andra världskrigets slut. Det breddar samarbetet samtidigt som EU får möjlighet att bli en större aktör inom politik och handel på global nivå.

7.7.1 Horisontella frågor

7.7.1.1 Förenklad ordning

Sammanfattning: Ett förenklat system för identifiering av jordbruksskiften och djur kommer att erbjudas kandidatländerna under som längst fem år från anslutningen.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Ett integrerat kontroll- och administrationssystem (IAKS) infördes år 1992. Systemet är datoriserat och innefattar ett system för identifiering av jordbruksskiften, ett system för identifiering av djuren, stödansökningar och ett integrerat kontrollsystem. Kontroll av stödmottagare sker administrativt och fysiskt. Avvikelse medför sanktioner i form av minskat stöd till stödmottagaren.

Förhandlingsresultatet: Eftersom flera av kandidatländerna inte har den administrativa kapacitet som krävs för att införa IAKS kommer ett förenklat system att erbjudas. Det förenklade systemet går ut på att stöden under de tre första åren får betalas ut som schablonbelopp per hektar jordbruksmark. Systemet kommer att kunna förlängas med ytterligare två år. Om inte IAKS har genomförts efter fem år kommer EU att förlänga perioden ytterligare men samtidigt genomföra sanktioner mot medlemslandet genom att det aktuella landets gradvisa ökning av stöd från gemenskapen kommer att avstanna.

7.7.1.2 Ekologisk produktion

Sammanfattning: Estland och Litauen har fått vissa övergångsperioder när det gäller ekologisk produktion.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: EG:s regelverk fastställer i detalj vilka krav som ställs för att uttryck som syftar på ekologisk produktion skall få användas vid marknadsföring och försäljning av jordbruksprodukter och livsmedel. Den EG-förordning som reglerar detta gäller oförädlade vegetabiliska och animaliska produkter, förädlade jordbruksprodukter avsedda som livsmedel och foder till djur som är märkta på ett sätt som anger att produkten framställts ekologiskt.

Förhandlingsresultatet: Estland har fått en övergångsperiod avseende bl.a. användande av jordförbättringsmedel och ekologisk utsädesodling. Litauen har fått en övergångsperiod avseende kravet att använda ekologiskt odlat utsäde och annat förökningsmaterial samt förbudet mot

att använda konventionellt producerat socker inom den ekologiska biodlingen. Övergångsreglerna gäller t.o.m. den 1 januari 2006. Prop. 2003/04:25

7.7.1.3 Statligt stöd

Sammanfattning: En generell övergångsregel gäller för s.k. befintliga stöd som existerar redan vid anslutningen.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: EG-fördragets bestämmelser om statligt stöd är enligt artikel 36 i EG-fördraget tillämpliga på produktion och handel med jordbruksprodukter endast i den mån rådet har beslutat detta. Rådet har dock fattat sådana beslut för merparten av alla jordbruksprodukter.

Förhandlingsresultatet: En generell övergångsregel gäller för s.k. befintliga stöd, dvs. stöd som existerar redan vid anslutningen. De nya medlemsstaterna skall anmäla alla existerande stöd till kommissionen inom fyra månader efter anslutningen. De stöd som anmälts kommer sedan att betraktas som befintliga stöd enligt artikel 88 (1) i EG-fördraget under en treårsperiod. Senast när denna period löper ut skall stöden anpassas till vad som gäller enligt kommissionens riktlinjer för statliga stöd.

7.7.1.4 Geografiska beteckningar

Sammanfattning: Tjeckien har fått ursprungsskydd genom anslutningsfördraget för tre ölmärken.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Förhandlingsresultatet: I rådets förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel regleras registrering och skydd för geografiska beteckningar. Tjeckien har beviljats undantag från den normala registreringsproceduren för tre ölmärken (Budějovické pivo, Českobudějovické pivo och Budějovický měšt'anský var) som därmed får ursprungsskydd genom anslutningsfördraget.

7.7.2 Marknadsreglerande mekanismer

Sammanfattning: Under förhandlingarna fastställdes referenskvantiteter, d.v.s. hur mycket kandidatländerna producerade under åren närmast före medlemskapet. Dessa kvantiteter ligger till grund för hur mycket som kan produceras med EU-stöd i de nya medlemsländerna.

När det gäller direktstöden kommer det att ske en gradvis infasning med början på 25 procent av den nivå som gäller i de nuvarande medlemsländerna.

Remissinstanserna: *Jordbruksverket* vänder sig mot att det i promemorian anges att direktstöden utgör den helt dominerande stödformen. Verket har framhållit att direktstöden visserligen står för en

stor andel av jordbrukets belastning på EU:s budget, men om man bara tittar på budgeteffekter så bortser man från att konsumenterna finansierar en stor del av stödet till jordbruket via högre priser. *LO* har framhållit att det är viktigt att den reformprocess som pågår inom jordbruksområdet inte tillåts stanna upp i en utvidgad union. *LRF* ställer sig positivt till resultatet av förhandlingarna. När det gäller infasningen av direktstöd har EU, enligt förbundet, funnit en väl balanserad lösning. Även det produktionsutrymme som förhandlats fram i form av kvoter m.m. får, enligt förbundet, anses rimligt.

Bakgrund

Kännetecknade för den gemensamma jordbrukspolitiken är ett flertal s.k. marknadsordningar som reglerar viktiga aspekter av produktion, prissättning och stöd för olika kategorier av jordbruksprodukter. Nedan beskrivs i korthet några av de viktigaste marknadsordningarna.

Spannmål

Marknaden för spannmål regleras genom att det finns ett fastställt pris, interventionspris, till vilket EU har förbundit sig att köpa in spannmål från producenterna om marknadspriset inte kan upprätthållas. För att upprätthålla balansen på spannmålsmarknaden tillämpar EU även ett importskydd i form av tullar och importkvoter. Export av spannmål från EU kan ske med exportbidrag för att överbrygga prisskillnaden mellan EU-pris och världsmarknadspris. *Jordbruksverket* har anfört att EU på sistone haft god kontakt med världsmarknaden och att det under vissa perioder även gått att sälja produkter utan exportbidrag. Som en kompensation för tidigare sänkningar av interventionspriset får producenterna arealstöd. Stödet är kvoterat i form av en basareal för varje medlemsstat och en genomsnittsavkastning för odling av jordbruksgrödor.

Socker

All produktion av socker är kvoterad inom EU. Inom regleringen fastställs varje år priser som utgör grunden för olika stöd inom marknadsordningen. Marknadsordningen är delvis självfinansierad genom att odlare och industri betalar in produktionsavgifter. Gränsskyddet inom EU består av fasta tullar och eventuella tilläggsavgifter samt olika importkvoter som är tullbefriade eller har nedsatt tullsats. EU exporterar årligen socker på världsmarknaden genom ett system med exportbidrag. Detta bidrag är nödvändigt eftersom EU-priset för socker är tre gånger högre än världsmarknadspriset.

Olivolja

Marknadsordningen för olivolja inkluderar gränsskydd, exportbidrag, produktionsstöd, stöd för privat lagring och stöd till vissa konserver. Av

kandidatländerna är det bara Slovenien, Cypern och Malta som producerar olivolja, även om produktionen är mycket liten jämfört med nuvarande EU-länder.

Frukt och grönsaker

Marknadsordningen för färska frukter och grönsaker innefattar regler om kvalitetsnormer, stöd till bransch- och producentorganisationer, intervention (återtag) samt regler för import och export, såsom tullar och exportbidrag. Marknadsordningarna för bearbetade produkter av frukter och grönsaker innefattar stöd för bearbetning av tomater, persikor, päron, katrinplommon, fikon och citrusfrukt och arealstöd för produktion av druvor för russinframställning. På detta område finns också regler för import och export.

Vin

Marknadsordningen innefattar regler om import och export, plantering av vinstockar, omstruktureringar av vinodlingar, lagring, destillationsåtgärder, märkning, följedokument, slutanvändning av EU-subsventionerade produkter, skördeuttag samt regler om produktions- och lagerdeklarationer etc.

Mjölk och mjölkprodukter

Inom marknadsordningen för mjölk och mjölkprodukter finns en rad marknadsmekanismer i form av gränsskydd, exportbidrag, intervention, privat lagring och konsumtionsfrämjande stöd. Direktstöd kommer att införas år 2005 som kompensation för sänkta interventionspriser. Produktionen begränsas av ett kvotsystem och varje medlemsstat är tilldelad en viss nationell kvot, som i sin tur är fördelad på de enskilda producenterna. Kvoten delas dessutom upp i kvot för mjölk som säljs till mejerier (leveranskvot) och i kvot för mjölk som säljs direkt till slutkonsument (direktförsäljningskvot). Överträds kvoten måste en tilläggsavgift betalas. Direktstödet kommer att baseras på den mängd mjölkkvot som finns tillgänglig på respektive gård vid ett visst datum.

Kött

EU:s marknadsreglering inom köttsektorn innefattar gränsskydd, exportbidrag och stöd för privat lagring. Därtill betalas direktstöd (djurbidrag) för produktion av nöt-, får- och getkött. Dessutom gäller handelsnormer för fjäderfäkött och för ägg. Handelsnormerna reglerar bl.a. klassificering av kött och ägg efter kvalitet och vikt, förpackning, lagring, transport, presentation och märkning.

Nedan beskrivs några av de övergångsbestämmelser som knutits till de ovan beskrivna marknadsordningar.

Referensperioder

För varje medlemsland bestäms vid inträdet i EU viktiga parametrar för tillämpningen av marknadsordningarna. De viktigaste är de kvoter som begränsar vilken produktion som är stödberättigad enligt regelverket. Såsom *Jordbruksverket* framhållit i sitt remissyttrande fastställdes under förhandlingarna referenskvantiteter, d.v.s. hur mycket länderna producerade under åren närmast före medlemskapet. Dessa kvantiteter ligger till grund för hur mycket som kan produceras med EU-stöd i de nya medlemsländerna.

Cypern drabbades under åren 1996–1998 samt år 2000 av kraftig torka vilket påtagligt påverkade avkastningen. De aktuella åren har därför undantagits som grund för beräkningen av avkastningen vilket har gett en viss ökning. Estland, Lettland och Litauen har fått en viss kompensation för hur produktionen påverkats av den ekonomiska krisen i Ryssland under senare delen av 1990-talet.

Direktstöd och marknadsprisstöd

För kandidatländerna kommer en gradvis infasning i direktstödssystemet att ske med början på 25 procent av den nivå som gäller i de nuvarande EU-länderna. En upptrappning av stöden sker sedan år för år fram till år 2013, då kandidatländerna skall få samma stöd som de nuvarande EU-länderna. Såsom *Jordbruksverket* framhållit kommer således kandidatländerna under flera år ha lägre direktstöd än de nuvarande medlemsstaterna. Kandidatländerna kommer dock att redan från och med anslutningsdagen ha fullt tillträde till EU:s marknadsprisstöd.

socker

De kvoter som kandidatländerna erhållit innebär att dessa totalt sett kommer att vara ett underskottsområde där kvoterna motsvaras av den interna konsumtionen för vilka produktionsavgifter skall erläggas utan att det blir något återflöde t.ex. i form av exportbidrag. Länderna blir sålunda nettobetalare i systemet. Möjligen kommer Polen att få en situation där produktionsavgifter och återflöde kan balanseras mot varandra.

Olivolja

Cypern har tilldelats en kvot på basis av konsumtion i stället för produktion. Före den 31 december 2005 skall kommissionen, med hjälp av ett geografiskt informationssystem som medlemsstaterna skall inrätta, kontrollera om kvantiteten är i paritet med produktionen. För Cyperns del

skall gälla att olivträd planterade efter den 31 december 2001 ej skall vara stödberättigande, i stället för den 1 maj 1998 som gäller för övriga EU. Prop. 2003/04:25

Frukt och grönsaker

Polen har medgetts undantag för att under en övergångsperiod på tre år få erkänna mindre producentorganisationer (minst fem producenter med en produktion för marknaden på minst 100 000 euro) än vad dagens regelverk tillåter. Under en femårsperiod medges Cypern ett ökat tak för produkter som får återtas från marknaden. Malta har fått en femårig och successivt minskande övergångslösning rörande stöd till enskilda producenter av tomater. *Jordbruksverket* har i sitt remissvar framhållit att övergångslösningen inte endast gäller tomater utan även färska frukter och grönsaker, vin, griskött, mjölk, fjäderfäkött och ägg.

Vin

Ungern, Malta och Slovenien har beviljats övergångsperioder avseende minimistyrka för alkohol. *Jordbruksverket* har i sitt remissvar lagt till att Tjeckien, Cypern och Malta fått vissa undantag för plantering av vin. Det finns dessutom, enligt *Jordbruksverket*, en hel rad regler på detta område om skyddade beteckningar och liknande.

Mjölk och mjölkprodukter

Samtliga länder, utom Malta och Cypern, har beviljats ett undantag från principen för tilldelning av mjölkkvot genom att en omstruktureringsreserv har beviljats utöver baskvoten. Denna reserv skall år 2006 kunna omvandlas till baskvot om länderna kan visa att direktförsäljningen av mjölk på gårdarna har minskat till fördel för leveranser till mejeri.

Litauen, Ungern, Cypern, Malta, Lettland och Polen har beviljats ett femårigt undantag från gemenskapsreglerna för fetthalt i konsumtionsmjölk. Under denna tid får mjölken enbart konsumeras på de respektive inhemska marknaderna eller exporteras till tredjeland. Malta har dessutom beviljats ett femårigt undantag från att fastställa den representativa fetthalten för den nationella mjölkkvoten vilken används för att beräkna tilläggsavgiften vid överträdelse av kvoten.

Nötkött

Cypern och Malta har beviljats en övergångslösning vad gäller kraven på djurtäthet. Malta har dessutom beviljats undantag från att medräkna antalet mjölkkor vid beräkning av djurtäthet.

Jordbruksverket har i sitt remissyttrande sammanfattat de konsekvenser de anser utvidgningen får på detta område och bl.a. anfört följande. Alla tullar och exportbidrag avskaffas mellan samtliga 25 länder. Denna förändring har delvis förberetts via Europaavtalen, men trots dessa gäller fortfarande ett omfattande gränsskydd mellan EU och tredje land för flera produkter. Exempelvis finns nästan inga handelsförmåner idag för socker, förmånerna för mejeriprodukter och nötkött är begränsade av tullkvoter och särskilda skyddstullar tas ut på flera frukter och grönsaker om importpriset är för lågt.

7.7.3 Livsmedelsfrågor

Sammanfattning: Ett flertal kandidatländer har beviljats övergångsperioder när det gäller uppfyllandet av hygienreglerna för bl.a. mejerier och anläggningar som producerar färskt kött.

Remissinstanserna: *Jordbruksverket* har framhållit att handeln med kött och mejeriprodukter i inledningsskedet kommer att påverkas av det faktum att flera av de nya medlemsländernas mejerier och slakterier inte uppfyller EU:s krav. Produkter från anläggningar som inte godkänts får inte säljas utanför det egna landet. *Tullverket* har i sitt remissyttrande satt ifråga hur det skall säkerställas att dessa produkter inte kommer ut på den gemensamma marknaden.

Bakgrund: Livsmedelsområdet (alla typer av livsmedel, både vegetabiliska och animaliska) är i stort sett totalharmoniserat inom EU. Det innebär att ingen enskild medlemsstat kan ha vare sig strängare eller mer liberala regler än de andra. Syftet med livsmedelslagstiftningen är att skydda konsumenternas hälsa samt att underlätta handeln genom att man har gemensamma bestämmelser inom hela EU. Den största delen av livsmedelslagstiftningen räknas som inre marknads lagstiftning.

Förhandlingsresultatet: Ett flertal kandidatländer har beviljats övergångsperioder när det gäller uppfyllandet av hygienreglerna för äggproduktanläggningar, mjölkproduktanläggningar och mejerier samt anläggningar som producerar färskt kött. Lettland, Litauen och Polen har beviljats övergångsperioder när det gäller uppfyllandet av hygienreglerna för anläggningar som producerar fisk och fiskprodukter. Nu nämnda övergångsperioder gäller i de flesta fall till utgången av år 2006. Produkter från de anläggningar som omfattas av övergångsperioderna får endast säljas på den nationella marknaden i respektive land och måste märkas i särskild ordning. Övergångslösningarna avseende livsmedelshygien och kontroll kommer att innebära att de nya medlemsstater som omfattas av övergångsperioderna endast får sälja berörda livsmedel på sin respektive inhemska marknad. När det gäller marknadstillträdet för svenska företag till de aktuella länderna bedöms övergångslösningarna inte ha någon påverkan.

Sammanfattning: Malta och Cypern har beviljats undantag för införsel av hund. Frågan om kandidatländerna officiellt kommer att friförklaras från djursjukdom kommer bedömas enligt samma regler som gäller för nuvarande medlemsstater. Lettland har uppmanats att granska alternativa möjligheter för att förvara animaliska biprodukter. Flera kandidatländer har beviljats övergångsperioder när det gäller utformandet av vissa sorters burar för höns.

Remissinstanserna: *Jordbruksverket* har framhållit att övergångsreglerna avseende djurskydd kan ge de nya medlemsländerna en konkurrensfördel jämfört med bl.a. svenska producenter. *Statens Veterinärmedicinska anstalt (SVA)* anser, mot bakgrund av att det råder avsevärda skillnader mellan vissa kandidatländer och nuvarande medlemsländer när det gäller djurstatus och livsmedelssäkerhet, att de veterinära frågorna givits för litet utrymme i promemorian. *SVA* har när det gäller övergångsperioderna rörande utformandet av vissa sorters burar för höns efterlyst ett klargörande av vad dessa närmare innebär samt vad övergångsperioderna får för konsekvenser för svensk del. *SVA* har vidare anfört att det behövs insatser i kandidatländerna för att de skall komma på samma nivå som de nuvarande medlemsländerna bl.a. när det gäller diagnostik av djursjukdomar, upprättande av kontroll- och bekämpningsprogram för smittsamma djursjukdomar, övervakning av antibiotikaresistens och fort- och vidareutbildning av veterinärer. *SVA* har anfört att detta är områden där *SVA* har stor kompetens och skulle kunna vara till nytta för kandidatländerna i olika samarbetsprojekt.

Bakgrund: EU:s regelverk inom det veterinära området, dit även foderfrågor räknas, innehåller regler som syftar till att säkerställa folk- och djurhälsa. Regelverket innefattar bl.a. bestämmelser om kontroll i samband med djurs och varors rörlighet på den inre marknaden och kontroll vid import av dessa från tredjeland, åtgärder mot djursjukdomar samt bestämmelser om hantering av animaliska biprodukter. Animaliska biprodukter utgörs bl.a. av specificerat riskmaterial, dvs. de delar av nötkreatur som kan sprida BSE.

EU:s bestämmelser om djurskydd består bl.a. av minimiregler avseende utrymmen för djurhållning och krav vid transporter. I förhandlingarna har betonats vikten av att samtliga kandidatländer vid anslutningsdagen till fullo efterlever regelverket för djurskydd. Detta är viktigt för att behålla konsumenternas förtroende för produktionen av livsmedel av animaliskt ursprung. Dessutom kan olika efterlevnadsgrad i de nya medlemsstaterna medföra ojämlika konkurrensvillkor och därmed störa den inre marknads funktion.

Förhandlingsresultatet Malta och Cypern har beviljats ett undantag för införsel av hund och katt av samma slag som gäller för Storbritannien och Irland (skydd mot rabies). *SVA* har anfört att det synes oklart vad som kommer att gälla för de övriga kandidatländerna, varav en del har en rabiesituation som långt ifrån motsvarar vad som gäller i övriga EU.

Flertalet kandidatländer har begärt officiell status som fria från vissa djursjukdomar. EU har ansett att dessa yrkanden skall behandlas före tillträdet och har understrukt att den information om sjukdomsstatus i

respektive land som EU begärt kommer att bedömas enligt samma regler som gäller för nuvarande medlemsstater.

Nedgrävning av animaliska biprodukter är i princip inte tillåtet inom nuvarande EU och kommer inte heller att vara det i de nya medlemsstaterna. Lettland har uppmanats att granska alternativa möjligheter att på ett säkert sätt förvara animaliska biprodukter fram till dess att en planerad behandlingsanläggning skall vara färdigställd (den 1 januari 2005) och att kontinuerligt rapportera till kommissionen om utfallet av granskningen.

Slovenien, Tjeckien, Ungern, Malta och Polen har beviljats övergångsperioder när det gäller utformandet av vissa sorters burar för höns. Detta innebär att dessa länder, under en viss övergångstid, får behålla sina gamla bursystem med en annan lutning på golvet och en annan takhöjd i burarna. Anledningen till detta är att det ansetts rimligt att ge dessa länder en viss tid på sig för att klara skiftet till nya burar. Övergångsperioderna förväntas inte påverka den svenska prisbildningen eftersom vi inte för in ägg från dessa länder.

7.7.5 Landsbygdsutvecklingen

Sammanfattning: De blivande medlemsländerna erbjuds ett antal nya temporära åtgärder och ländervisa åtgärder inom ramen för landsbygdsutvecklingsprogrammen för perioden 2004–2006. De temporära åtgärderna syftar till att underlätta för de nya medlemsstaterna att uppnå sina mål för landsbygdsutvecklingen.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: EU:s förordning om stöd för landsbygdsutveckling utgör ett ramverk för respektive medlemslands landsbygdsutvecklingsprogram som löper under samma tidsperiod som budgetplanen, nämligen 2000–2006. Förordningen innehåller ramar för miljöåtgärder samt strukturella åtgärder. Åtgärderna syftar till en hållbar utveckling av landsbygden med anknytning till jordbruket och dess omställning. Insatserna skall komplettera andra instrument inom den gemensamma jordbrukspolitiken för att bidra till att uppnå målen i artikel 33 i EG-fördraget.

Miljö- och landsbygdsåtgärderna finansieras både från Jordbruksfondens garantisektion och från utvecklingssektionen. Åtgärderna är därför både en del av den gemensamma jordbrukspolitiken och av strukturfonderna. Samtliga åtgärder för utveckling av landsbygden kräver nationell medfinansiering.

Förhandlingsresultatet

Det gällande regelverket för landsbygdsutvecklande åtgärder lämnar vida ramar för att åstadkomma en struktur- och miljöanpassning av jordbrukssektorn. På grund av jordbrukets och landsbygdens specifika behov i de blivande medlemsländerna erbjuds de ett antal nya temporära åtgärder och ländervisa åtgärder inom ramen för landsbygdsutveckling för perioden 2004–2006. De temporära åtgärderna syftar till att

underlätta för de nya medlemsstaterna att uppnå sina mål för landsbygdsutvecklingen.

Prop. 2003/04:25

Temporära övergångsåtgärder

För att underlätta genomförandet av gemenskapens regelverk och lösa prioriterade problem för en hållbar anpassning av jordbrukssektorn och landsbygden, erbjuds de nya medlemsländerna förlängd tid mellan åtagande och utbetalning till två år, s.k. differentierat anslag. Proceduren är densamma som för strukturfonderna. Normalt utbetalningsförfarande för åtgärder finansierade av garantisektionen är året efter åtagandeåret. För att samtidigt garantera en god absorptionsförmåga ökas medfinansieringsgraden från EU till maximalt 80 procent i de områden som omfattas av strukturfondskartans mål 1 (områden vars utveckling släpar efter). De nya medlemsländerna tillåts även använda medel avsedda för landsbygdsutveckling till att komplettera direktstöden. Den sammanlagda överföringen får inte överstiga 20 procent av medlen tilldelade från Jordbruksfondens garantisektion för landsbygdsutveckling under åren 2004, 2005 och 2006. Alternativt kan överföringen fördelas till 25 procent år 2004, 20 procent år 2005 och 15 procent år 2006.

Tre av de nya medlemsländerna har tilldelats extra medel till landsbygdsutveckling under åren 2004–2006. Tjeckien har tilldelats 100 miljoner euro, Slovakien 90 miljoner euro och Slovenien 150 miljoner euro för perioden.

Kandidatländerna får lämna vissa från EU medfinansierade stöd för temporära åtgärder som idag inte ingår i regelverket. Det rör sig om stöd till delvis självhushållande gårdar, stöd till etablerande av producentorganisationer, stöd för att underlätta för jordbrukare att klara EU-standarder och stöd för teknisk assistans. Möjligheten till investeringsstöd, stöd till investeringar i marknadsföring och förädling samt stöd till rådgivning anpassas till förhållandena i de anslutande länderna.

Gemenskapsinitiativet Leader + kommer inte att tillämpas i de nya medlemsstaterna men möjlighet till Leader-liknande åtgärder kommer ges under den särskilda stödformen Främja anpassning och utveckling av landsbygden.

Konsekvenser för Sverige

I det korta perspektivet innebär tillämpningen av landsbygdsåtgärder i de nya medlemsstaterna inga särskilda konsekvenser för Sverige. På sikt är landsbygdsutvecklingsåtgärderna positiva för de nya medlemsstaterna när det gäller strukturutvecklingen och miljön inom jordbruket. En hållbar jordbruksproduktion och en livskraftig landsbygd i de nya medlemsstaterna bör på sikt medföra gynnsamma konsekvenser för Sverige, men leder också till ökad konkurrens.

Sammanfattning: EG:s regelverk syftar till att förhindra spridning av farliga skadegörare i handel och i produktion av växter inom gemenskapen. Ett flertal kandidatländer har fått övergångsperioder avseende såväl växtskydd (bekämpningsdirektiv om sjukdomar på potatis) som utsäde (rätt att saluföra lokala utsädessorter).

Remissinstanserna: *Jordbruksverket* anför att uppräknigen av beviljade övergångsperioder i promemorian kunde kompletteras med att Slovenien under fem år inte behöver tillämpa EU:s kvalitetskrav på lokala utsädessorter.

Bakgrund: Inom ramen för den inre marknaden finns ett regelverk som syftar till att förhindra spridning av farliga skadegörare i handel och i produktion av växter inom gemenskapen. Regelverket omfattar bestämmelser om vilka skadegörare som skall anses farliga samt regler om bekämpningsåtgärder.

Allt utsäde som saluförs inom gemenskapen skall genomgå en officiell kvalitetskontroll, en s.k. certifiering. I direktiven, som utgör regelverket på detta område, anges vidare bl.a. vilka kvalitetskrav som skall vara uppfyllda. Direktiven riktar sig mot specifika grödor som potatis, lantbruksväxter, köksväxter m.m. Ett särskilt direktiv ger medlemsstaterna rätt att ha strängare krav med avseende på förekomst av flyghavre.

Förhandlingsresultatet: Många av de önskemål som kandidatländerna framfört har tagits ur förhandlingsarbetet och kommer i stället att hanteras vid en senare tidpunkt inom ramen för det ordinära arbetet i kommissionens verkställighetskommittéer.

Litauen har fått en övergångsperiod för införlivande av ett bekämpningsdirektiv för sjukdomen ljus ringröta på potatis t.o.m. den 1 januari 2006. Under övergångsperioden kommer ingen potatis från Litauen att få införas till andra medlemsstater. Polen kan under en tioårig övergångstid kräva att endast utsädespotatis som är resistent mot sjukdomen potatiskräfta skall få användas i Polen.

Malta får under en övergångsperiod på fem år rätt att saluföra lokala utsädessorter som inte är införda på EU:s gemensamma sortlista. De aktuella sorterna får under övergångsperioden inte saluföras i andra medlemsstater. Cypern får under en övergångsperiod på fem år rätt att saluföra utsäde av korn som inte uppfyllt uppställda renhetskriterier samt utsäde av lokalt framodlade sorter som inte införts på EU:s gemensamma sortlista. Cypern får under övergångstiden inte exportera dessa utsäden till övriga medlemsstater.

7.8 Fiske

Sammanfattning: Fiskeriförvaltningen i Östersjön kommer efter utvidgningen att hanteras bilateralt mellan ett utvidgat EU och Ryssland. Genom en justering i en rådsförordning fastställs de nya medlemsländernas procentuella andel av fisket i gemenskapsvatten.

Remissinstanserna: LO anför att det är viktigt att den reformprocess som är på gång inom bl.a. fiskeripolitiken inte tillåts stanna upp när unionen kommer att bestå av 25 medlemsländer. *Fiskeriverket* instämmer i promemorians slutsats om att utvidgningen med all sannolikhet kommer att innebära en bättre förvaltning av Östersjön. *Sveriges Fiskares Riksförbund* anser också att en positiv konsekvens av utvidgningen är att fiskefrågorna i Östersjön kommer att hanteras inom det utvidgade EU, med undantag för Ryssland. Enligt förbundet medför en sådan ordning att det blir betydligt enklare att utforma och införa gemensamma bestämmelser om fiskets vård och bedrivande.

Bakgrund

Av artikel 3 i EG-fördraget följer att det skall finnas en gemensam jordbruks- och fiskeripolitik. Den gemensamma marknaden för jordbruk och fiske omfattar jordbruks- och fiskeprodukter fram t.o.m. det första bearbetningsledet. De övergripande och gemensamma målen för jordbruks- och fiskeripolitiken, som i många avseenden är motstridiga, är att höja produktiviteten, att tillförsäkra utövarna en skälig levnadsstandard, att stabilisera marknaden, att trygga försörjningen samt att tillförsäkra konsumenterna tillgång till varor till skäliga priser.

I likhet med den gemensamma jordbrukspolitiken är den gemensamma fiskeripolitiken en fullt utvecklad gemenskapspolitik där gemenskapen har exklusiv kompetens. Politiken reglerar alla aspekter på fisket från havet till konsumenten. Regelverket består av förordningar som är direkt tillämpliga i medlemsstaterna.

Den gemensamma fiskeripolitiken består av följande delar: resurspolitik, strukturpolitik, marknadspolitik, bestämmelser om kontroll i syfte att övervaka efterlevnaden av regelverket samt externa relationer. Totalt svarar politiken för närvarande för cirka en procent av gemenskapens totala budget, vilket motsvarar cirka 900 miljoner euro.

Resurspolitiken

Rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken anger de allmänna målen för den gemensamma fiskeripolitiken och berör i huvudsak fiskets resursfrågor. Politiken gäller inom medlemsstaternas territorier, i gemenskapens fiskevatten och för gemenskapens fartyg i andra länders vatten. Målet är att skydda och bevara naturresurserna och att se till att dessa nyttjas långsiktigt på ett ändamålsenligt och ansvarsfullt sätt. Här skall hänsyn tas till sektorns socioekonomiska förhållanden, producenternas och konsumenternas behov samt följderna för det marina ekosystemet.

Förordningen anger ramarna för tillträde till och förvaltning av resursen, kontroll av fiskeaktiviteterna samt vilka medel och förfaranden som krävs. En förutsättning för gemenskapssystemets tillämpning är de föreskrivna nationella systemen för fiskelicenser och fartygstillstånd, vilka skall omfatta gemenskapens fiskefartyg.

Strukturpolitiken inom fiskerinäringen utgör såväl en del av gemenskapens övergripande regional- och strukturpolitik som en del av den gemensamma fiskeripolitiken. Hela unionen och därmed hela Sverige omfattas av strukturstöd till fiskerinäringen.

Marknadspolitiken

Den gemensamma organisationen av marknaden för fiske- och vattenbruksprodukter syftar till att inom gemenskapen införa en gemensam marknad för fiskeprodukter. För att uppnå detta måste tullhinder och alla andra åtgärder, som skulle kunna hindra fri rörlighet för fiskeprodukter från en medlemsstat till en annan, avvecklas. Vidare måste gemensamma regler för marknaden för fisk fastställas.

Ett annat syfte med marknadspolitiken är att undvika stora prisvariationer, vilket främst åstadkommes genom producentorganisationernas verksamhet att återta fisk från marknaden av sådana kvantiteter som inte uppnår vissa minimipriser.

Kontroll

För att den gemensamma fiskeripolitiken skall kunna genomföras effektivt ställs också krav på en fungerande kontroll som omfattar åtgärderna inom resurs-, struktur- och marknadspolitiken. Betydelsen av en effektiv kontroll för att uppnå målen för fiskeripolitiken betonas alltmer. Ansvaret för kontrollen ligger i första hand hos respektive medlemsstat men samarbete och samverkan mellan medlemsstaterna är väsentligt för en likartad tillämpning av regelverket inom gemenskapen. *Sveriges Fiskares Riksförbund* har anfört att det är nödvändigt att man tillser att regelverket tillämpas fullt ut även på de nytillkomna medlemsländerna.

Externa relationer

Det internationella samarbetet på fiskets område syftar till en ansvarsfull förvaltning av världens fiskebestånd främst genom utarbetande av avtal, andra överenskommelser och handlingsplaner. Detta sker främst i FN:s fackorgan FAO, i Världshandelsorganisationen WTO samt i OECD. Regionala förvaltningskommissioner – varav EG är medlem i nio – införlivar de övergripande målsättningarna och utarbetar föreskrifter för förvaltning av bestånden i regionen utanför den nationella ekonomiska zonen. För EU:s del omfattar de externa relationerna även bilaterala avtal (25 stycken f.n.) om nyttjande av fiskerättigheter i u-länders vatten. Allt detta internationella fiskesamarbete involverar ofta andra politikområden såsom internationell havsrätt, ekonomisk politik och utvecklings-samarbete.

Förhandlingsresultatet: I anslutningsakten anges bl.a. att de fiskeriavtal som de nya medlemsstaterna ingått med tredje land skall

förvaltas av gemenskapen. Bestämmelserna i dessa avtal behålls provisoriskt, men rådet skall i varje enskilt fall besluta om fortsättningen av fiskeriverksamheten enligt avtalen så snart som möjligt. Det är dock möjligt att förlänga vissa avtal med högst ett år. Enligt anslutningsakten skall vidare de tillträdande staterna så snart som möjligt frånträda internationella fiskeavtal och fiskeriorganisationer som även gemenskapen är part i, om inte deras medlemskap har samband med något annat än fiske. Dessa bestämmelser kommer sålunda att ge upphov till övergångsperioder vad gäller internationella fiskeförbindelser.

Rådets förordning (EG) nr 2371/2002 av den 20 december 2002 om bevarande och hållbart utnyttjande av fiskeresurserna inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken skall tillämpas på de tillträdande staterna med förbehåll för vissa särskilda bestämmelser. Enligt dessa bestäms de tillträdande staternas andel av de fiskemöjligheter som gemenskapen har för bestånd som omfattas av fångstbegränsningar.

Som nämnts under avsnitt 7.7.3 har Lettland, Litauen och Polen beviljats undantag från hygienreglerna för anläggningar som producerar fisk och fiskprodukter.

Fisket kring Malta och i Rigabukten kommer att bli föremål för särskilda bestämmelser. När det gäller Malta kommer det att finnas ett särskilt skyddsområde kring ön på 25 nautiska mil. Fisket inom denna zon kommer att vara starkt begränsat. När det gäller fisket i Rigabukten kommer likartade regler att gälla i syfte att bevara fiskeresurserna i Östersjön.

Östersjön är ett viktigt vattenområde för Sverige från fiske- och miljösynpunkt. En positiv konsekvens av utvidgningen är att fiskeriförvaltningen i Östersjön kommer att hanteras bilateralt mellan ett utvidgat EU, som ju får en dominerande ställning i området, och Ryssland. *Fiskeriverket* och *Sveriges Fiskares Riksförbund* har delat denna bedömning. Under senare tid har det blivit allt svårare för EU att få igenom förslag om en mer biologiskt inriktad förvaltning i Östersjön. Det gäller t.ex. behov att reducera fiskemöjligheter, införande av mer selektiva redskap och förstärkt kontroll. Genom att EU-länderna kommer att dominera i Östersjön kan förhoppningsvis mer biologiskt inriktade förslag genomföras på ett effektivare sätt.

7.9 Transportpolitik

Sammanfattning: Vid anslutningen kommer kandidatländerna att få fullt marknadsstillträde till internationella transporter. Vad gäller cabotagetransporter (rätt att utföra inrikes trafik i ett land med ett fordon registrerat i ett annat land) skall kandidatländerna få gradvis tillträde till denna marknad. Polen och Ungern har fått en övergångsperiod avseende utnyttjandet av sitt järnvägsnät. Ungern och Litauen har fått en övergångsperiod när det gäller EU:s krav på begränsningar av vissa bullriga flygplanstyper.

Remissinstanserna: LO har anfört att det genom utvidgningen blir en ökad mängd internationella transporter utförda av transportföretag från

Bakgrund

Artiklarna 70–80 i EG-fördraget föreskriver att unionen skall ha en gemensam transportpolitik. Transportområdet omfattas av fri rörlighet för tjänster inom ramen för den inre marknaden. Den gemensamma transportpolitiken syftar till att avskaffa nationella handelshinder och regleringar som hindrar fri rörlighet för transporttjänster. Transportområdets rättsakter består huvudsakligen av sekundärlagstiftning i form av ett hundratal förordningar, direktiv och beslut. Kapitlet kan indelas i vägtransporter, järnvägstransporter, sjötransporter och luftfart.

Vägtransporter

Bestämmelserna för vägtransporter kan delas in i två delar, nämligen bestämmelser för marknadstillträdet och bestämmelser som syftar till att skapa lika konkurrensvillkor.

Till bestämmelser för marknadstillträdet hör rådets förordning (EEG) nr 684/92 av den 16 mars 1992 om gemensamma regler för internationell persontransport med buss. Förordningen innefattar tillstånd för internationell linjetrafik, pendeltrafik utan logi och vissa typer av tillfällig trafik. Hit hör också rådets förordning (EEG) nr 881/92 av den 26 mars 1992 om internationella vägtransporter som reglerar när en åkare kan utföra transporter inom EU utan särskilt tillstånd.

Cabotagetransporter får bedrivas fritt inom unionens gränser. Det innebär att några kvoteringar eller dylikt inte längre får finnas vid transporter mellan de nuvarande medlemsländerna.

Till bestämmelser som syftar till att skapa lika konkurrensvillkor hör bl.a. gemensamma regler för kör- och vilotider, gemensamma minimiregler om kraven för att få yrkestillstånd samt uttaget av fordonsskatter, vägtullar och vägavgifter. Under de senaste åren har man inom unionen tagit fram en rad direktiv som syftar till att förbättra yrkesförarnas sociala villkor och trafiksäkerheten (det sociala paketet). Reglerna rör bl.a. säkerhetsbälten, förartillstånd, fordonskonstruktion för större trafiksäkerhet samt gränsvärden för miljöpåverkande utsläpp.

Järnvägstransporter

Unionen arbetar för att järnvägen i större utsträckning skall användas för transporter och för att skapa en gemensam marknad för järnvägstransporter. Genom införandet av rättsakterna i järnvägspaket 1 kommer järnvägsmarknaden för gods att liberaliseras. Ytterligare öppning av godsmarknaden för unionens järnvägar sker med införandet av det kommande järnvägspaket 2.

Sjöfarten regleras i stor omfattning globalt genom det regelverk som Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) utfärdar och som sedan genomförs nationellt, i vissa fall genom gemenskapslagstiftningen. EU är en av de viktigaste aktörerna inom IMO och har i många fall tagit initiativ till ändringar av IMO:s regelverk. Arbetsrättsliga frågor hanteras inom den internationella arbetstagarorganisationen ILO. Havsrättsliga regler om bl.a. oskadlig genomfart regleras genom FN:s havsrättskonvention UNCLOS.

EU:s politik på sjöfartsområdet rör främst sjösäkerhet, miljö och konkurrens. Regler om miljö och säkerhet har till stor del sin grund i IMO:s regelverk. Efter två stora oljetankfartygsolyckor (Erika år 1999 och Prestige år 2002) har sex rättsakter antagits för att stärka sjösäkerheten och förhindra förorening. Flera nya förslag är under behandling vid rådet och Europaparlamentet.

Utvidgningen av EU kommer bl.a. att medföra att EU-staternas inflytande inom IMO kommer att öka. Det beror inte minst på att ett par av de nya medlemsstaterna - Cypern och Malta - har stora fartygsregister och viktiga positioner inom IMO.

Luftfart

Luftfarten är till sin karaktär gränsöverskridande och regleras i stor omfattning globalt. FN:s organisation för luftfartssamarbete, ICAO, utfärdar internationella regler på luftfartsområdet som införs nationellt. Av tradition regleras luftfarten mellan länder i bilaterala luftfartsavtal som bl.a. innehåller klausuler om trafikrättigheter, prisregimer och kapacitetsfrågor.

Luftfartsmarknaden inom unionen är helt avreglerad i och med antagandet av det s.k. tredje luftfartspaketet år 1992. Centralpunkterna i detta lagstiftningskomplex innebär att det i princip är fritt marknadstillträde och fri prissättning för samtliga licensierade flygbolag inom unionen. Lagstiftningen på flygsäkerhetsområdet är också omfattande och unionen inför successivt säkerhetsregler vilka utformats och genomförts av den europeiska flygsäkerhetsorganisationen Joint Aviation Authorities (JAA). *Luftfartsverket* har anfört att flera av kandidatländerna ännu inte är fullvärdiga medlemmar av denna organisation och att det från säkerhetssynpunkt därför är viktigt att unionen aktivt understödjer en tillfredsställande anpassning av kandidatländernas lagstiftning till EU:s lagstiftning. Det finns därutöver ytterligare lagstiftning med bäring på konkurrensområdet, t.ex. förordningen som reglerar fördelningen av ankomst- och avgångstider vid gemenskapens flygplatser.

Förhandlingsresultatet

Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen med undantag för övergångslösningar på vissa områden vilka beskrivs nedan.

Vid anslutningen till EU skall kandidatländerna få fullt marknadstillträde för internationella transporter (förordning (EEG) nr 881/92).

Vad gäller cabotagetransporter skall kandidatländerna få gradvis tillträde till cabotagemarknaden. Mot bakgrund av kandidatländernas begäran om en övergångsperiod på transportområdet har EU ansett det lämpligt att kandidatländerna inte får tillgång till de inhemska marknaderna i andra medlemsländer under en ömsesidig övergångsperiod. För Tjeckien, Estland, Lettland, Litauen och Slovakien gäller en övergångsperiod på två år. För Polen och Ungern gäller en övergångsperiod på tre år. Detta innebär att varken EU:s åkare eller kandidatländernas åkare får utföra inrikes transporter på varandras respektive territorier under övergångsperioden. Medlemsländerna, såväl de nuvarande som de blivande, har möjlighet att förlänga övergångsperioden med två år om de så önskar. Under övergångsperioden kan medlemsländerna bilateralt utväxla cabotagetillstånd med kandidatländerna genom bilaterala avtal. *Vägverket* har framhållit att det är viktigt att under övergångsperioden stämna av förekomsten av cabotagetransporter för att avgöra om perioden bör förlängas med två år. En sådan avstämning bör enligt verket göras i samarbete med Polisen för att bedöma cabotagetransporternas kvalitet när det gäller bl.a. säkerhet, miljöanpassning samt kör- och vilotider.

Cypern, Lettland och Litauen har fått övergångsperioder beträffande installation av färdskrivare som registrerar körtid och vilotid i bussar och lastbilar. För Cyperns del gäller övergångsperioden t.o.m. den 31 december 2005 och omfattar fordon registrerade före den 1 januari 2002, för Lettlands del gäller övergångsperioden t.o.m. den 1 januari 2005 och omfattar fordon som är registrerade före den 1 januari 2001 och för Litauens del gäller övergångsperioden t.o.m. den 31 december 2005 och omfattar fordon som är tillverkade före år 1987. Övergångsperioderna gäller bara för inrikes transporter och förare av sådana fordon skall bokföra körtider och viloperioder i en personlig loggbok. Lettland och Litauen har även fått en övergångsperiod rörande regler för den finansiella ställningen hos åkare i nationell trafik t.o.m. den 31 december 2006.

Vägverket har erinrat om att svenska erfarenheter inom exempelvis kör- och vilotidsområdet visar att flera av kandidatländerna troligen inte kommer att nå upp till gemenskapens standarder och bestämmelser i rätt tid. *LO* anför att efterlevnaden av bl.a. körtidsreglerna är dålig och att konkurrensvillkoren därför i praktiken inte kommer att bli likvärdiga samt att trafiksäkerheten, som en följd av detta, kommer att försämrats. Kontrollen av att reglerna efterlevs måste därför, enligt *LO*, vara en prioriterad fråga och under åren 2006 och 2007, då cabotage släpps fritt, måste dessa problem definitivt vara åtgärdade. Sverige bör inte heller, enligt *LO*, överväga att bilateralt tillåta cabotage med några av dessa länder så länge kontrollen av att reglerna efterlevs är bristfällig.

Såväl Polen (t.o.m. den 31 december 2010) som Ungern (t.o.m. den 31 december 2008) har fått en övergångsperioder för införlivandet av rådets direktiv 96/53/EG av den 25 juli 1996 om största tillåtna dimensioner i nationell och internationell trafik och högsta tillåtna vikter

i internationell trafik för vissa vägfordon som framförs inom gemenskapen. Under övergångsperioderna åläggs länderna att uppgradera huvudvägnätet.

Malta har fått en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2004 beträffande EU:s krav på återkommande fordonskontroll i nationell trafik och en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2005 beträffande installation av hastighetsbegränsande anordningar i vissa fordon. Avslutningsvis har Malta fått övergångsprinciper avseende de minimiskattesatser som anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/62/EG av den 17 juni 1999 om avgifter på tunga godsfordon för användningen av vissa infrastrukturer. För fordon som används för internationella transporter gäller övergångsperioden t.o.m. den 31 december 2004. För fordon som används uteslutande för inrikes transporter gäller övergångsperioden t.o.m. den 31 december 2005.

Järnvägstransporter

Polen och Ungern har fått en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2006. Under denna tid behöver dessa länder inte tillåta obegränsad tillgång till sitt järnvägsnät för järnvägsföretag etablerade i andra länder i enlighet med rådets direktiv 91/440/EEG av den 29 juli 1991 om utvecklingen av gemenskapens järnvägar. Denna övergångsperiod är villkorad på så sätt att Polen och Ungern under denna tid måste samarbeta med andra järnvägsföretag för att på ett icke-diskriminerande sätt tillhandahålla internationella godstransporter med järnväg för import till, export från och transitering genom sina länder. Vidare måste 20 procent av den totala årskapaciteten för det transeuropeiska järnvägsnätet för godstransporter i Polen och Ungern reserveras för andra järnvägsföretag och transporttiderna skall för alla transportsträckor vara jämförbara med dem som gäller för den nationella järnvägen. Varje järnvägslinjes faktiska kapacitet skall fastställas av infrastrukturförvaltningen i beskrivningen av järnvägsnätet.

Sjötransporter

Inte något kandidatland har begärt övergångsperioder inom sjöfartssektorn. De nya medlemsstaterna måste sålunda tillämpa EU:s normer på de fartyg som registrerats hos dem, vilket är positivt sett ur miljö- och säkerhetssynpunkt.

Sett ur ett regionalt perspektiv kommer åtta av nio östersjöstater att inom kort vara EU-medlemmar. Förhoppningen är att EU därigenom kan verka för mer långtgående åtgärder att förhindra sjöfartens negativa miljöpåverkan i Östersjön. Här spelar även EU-kommissionen en viktig roll, inte minst inom ramen för Helsingforskommissionens (HELCOM) arbete.

LO har anfört att hamnstatskontrollen och säkerheten på fartygen generellt sett inte är tillfredsställande i flertalet av kandidatländerna och satt ifråga om dessa länder i praktiken kommer att kunna efterleva EU:s regelverk på detta område.

Ungern och Litauen har fått övergångsperioder t.o.m. den 31 december 2004 när det gäller EU:s krav på begränsningar av vissa bullriga flygplanstyper. För Ungerns del gäller övergångsperioden flygplan som är registrerade i vissa tredje länder och som drivs av fysiska eller juridiska personer etablerade i dessa länder. För Litauens del gäller övergångsperioden Kaunas internationella flygplats och omfattar flygplan som är registrerade i något land som inte är medlem i EU och som drivs av fysiska eller juridiska personer etablerade i ett sådant land.

7.10 Beskattning

Det gemensamma regelverket på detta område omfattar framför allt indirekt beskattning, nämligen mervärdesskatten och punktskatterna. I detta kapitel ingår även företagsbeskattning samt administrativt samarbete på skatteområdet mellan EU:s medlemsstater.

Det förhållandet att EG:s regelverk utökas till att omfatta ett antal nya stater ger större möjligheter att samarbeta för avskaffande av skadlig skattekonkurrens, samtidigt som det antal olika skatteregimer som förekommer inom EU ökar. Det ger även större möjligheter allmänt sett att undvika skatterelaterade störningar av handelsutbytet. Formaliseringen inom EU av det administrativa samarbetet på skatteområdet bör medföra effektivitetsvinster i samarbetet med de blivande medlemsstaterna.

Övergångslösningarna på skatteområdet har främst rört områdena mervärdesskatt och punktskatter. På dessa områden har de flesta kandidatländerna fått undantag från EG:s regelverk på en eller flera punkter. Undantagen kan i viss mån komma att påverka den inre marknaden och de fyra friheterna. Svenska företag kan härigenom få det svårare med marknadstillträdet.

7.10.1 Mervärdesskatt

Sammanfattning: Ett antal kandidatländer har medgetts rätt att under en övergångsperiod tillämpa reducerade skattesatser i större omfattning än vad EU:s regelverk tillåter. Vissa länder har medgetts undantag från beskattning samt rätt att tillämpa nollskattesatser i vissa fall. Undantag, som ger ökat utrymme att undanta mindre och medelstora företag från beskattning, har medgetts samtliga kandidatländer.

Remissinstanserna: Riksskatteverket (*RSV*) delar promemorians bedömning att utvidgningen ger ökade möjligheter att avskaffa skadlig skattekonkurrens och undvika skatterelaterade störningar i handelsutbytet men verket anser att det kan dröja innan de avsedda effekterna uppnås. *RSV* anser vidare, i likhet med promemorian, att undantagen i anslutningsfördraget kan komma att försvåra marknadstillträdet för svenska företag.

Bakgrund: Ett gemensamt mervärdesskattesystem med en långtgående harmonisering av skattebasen har utvecklats inom EG sedan

1970-talet. Regleringen finns numera huvudsakligen intagen i rådets sjätte direktiv 77/388/EEG av den 17 maj 1977 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning rörande omsättningsskatter – Gemensamt system för mervärdesskatt: enhetlig beräkningsgrund (sjätte direktivet). Systemet syftar till att underlätta handeln inom gemenskapen och utgör också en del av grunden för uträkningen av medlemsländernas avgift till gemenskapen.

Som ett led i förverkligandet av den inre marknaden infördes år 1993 bestämmelser som i viss mån även harmoniserar skattesatserna. Länderna tillåts genom dessa regler att förutom en normalskattesats om minst 15 procent även ha högst två reducerade skattesatser på vissa uppräknade varor och tjänster.

Huvudregeln inom mervärdesskattesystemet är att allt tillhandahållande av varor och tjänster av skattskyldiga personer skall beskattas, om det inte uttryckligen finns ett undantag från beskattning. Ett undantag innebär att den skattskyldige personen inte skall lägga mervärdesskatt på tillhandahållandet. I gengäld har denne emellertid inte rätt att dra av ingående skatt.

Vissa av de nuvarande medlemsstaterna har fått rätt att tillämpa s.k. nollskattesatser. Det innebär att tillhandahållandet inte skall beskattas men till skillnad från undantagen får den skattskyldige dra av ingående skatt.

Förutom undantag för vissa särskilt uppräknade tillhandahållanden har också medlemsländerna rätt att helt undanta små och medelstora företag från tillämpningsområdet för beskattning om deras omsättning inte överstiger 5 000 euro.

Förhandlingsresultatet

Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i sjätte direktivet från anslutningsdagen med undantag för övergångslösningar på vissa områden, vilka beskrivs nedan.

Reducerade skattesatser

Tjeckien, Slovakien Estland, Ungern, Slovenien, Polen och Cypern har medgett rätt att, även vid tillhandahållande av andra varor och tjänster än de som omfattas av sjätte direktivet, tillämpa reducerade skattesatser i något eller några fall. Det rör sig om tillhandahållande av värmeenergi för uppvärmning och produktion av varmvatten, tillhandahållande av torv, briketter, kol och ved till fysiska personer, tillhandahållande av byggnadsarbeten på bostäder, restaurangtjänster, varor och tjänster som används vid normal jordbruksproduktion och livsmedel samt tillhandahållande av naturgas och elektricitet. Övergångsperioderna sträcker sig som längst till utgången av år 2008.

Cypern och Malta har getts rätt att från beskattning undanta tillhandahållande av mark för bebyggelse. Cypern kommer att kunna tillämpa undantaget t.o.m. den 31 december 2007 och Malta så länge något av de nuvarande medlemsländerna tillämpar undantaget. Beträffande Malta gäller detta undantag även för tillhandahållande av byggnader. Lettland får undanta tillhandahållande av värme och Malta tillhandahållande av vatten från offentliga organ. Slutligen får Lettland undanta tjänster som tillhandahålls av författare, konstnärer och artister.

Nollskattesatser

Cypern och Malta får tillämpa en nollskattesats på tillhandahållande av läkemedel och livsmedel t.o.m. den 31 december 2007 respektive t.o.m. den 31 december 2009. Dessutom får Polen t.o.m. den 31 december 2007 tillämpa en nollskattesats på tillhandahållande av vissa böcker och facktidskrifter. Samtliga kandidatländer får undanta eller tillämpa nollskattesatser på tillhandahållande av internationella passagerartransporter. Även nuvarande medlemsstater nollbeskattar eller undantar sådana transporter. Malta får även tillämpa nollskattesats för passagerartransporter på land och enskilda sjötransporter inom ön.

Undantag för mindre och medelstora företag

Alla kandidatländer får tillämpa en högre omsättningsgräns än vad som anges i direktivet som gräns för rätten att undanta mindre och medelstora företag från beskattning. Dessutom får Cypern tillämpa ett förenklat förfarande för kontantredovisning och för leveranser mellan närstående personer. Slutligen får Lettland tillämpa ett förenklat förfarande för uttag av mervärdesskatt för timmertransaktioner.

7.10.2 Punktskatter

Sammanfattning: Ett flertal kandidatländer har fått övergångsperioder för att uppfylla minimipunktskatten på cigaretter. Några länder har getts möjlighet att tillämpa nedsatta punktskattesatser på alkohol i vidare omfattning än vad EG:s regelverk tillåter. Undantag har också beviljats för punktskatter på mineraloljor.

Remissinstanserna: RSV anför att utvidgningen kommer att kräva ökade kontrollresurser men också ett utökat internationellt kontrollsamarbete. Liksom när det gäller mervärdesskatteområdet anser verket att undantagen i anslutningsfördraget kan komma att försvåra marknadstillträdet för svenska företag.

Bakgrund: Inom EU finns harmoniserade förfaranderegler för punktskatter på alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter. Reglerna gör det möjligt att flytta varor mellan registrerade skattskyldiga utan att skatten förfaller till betalning (den s.k. suspensionsordningen).

Reglerna finns i rådets direktiv 92/12/EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor. Syftet med suspensionsordningen är att främja fria varurörelser mellan medlemsländerna.

Förutom förfarandereglerna på detta område finns rådsdirektiv som anger det skattepliktiga området samt rådsdirektiv som anger minimipunktskattesatser.

Enligt rådets direktiv 92/79/EEG av den 19 oktober 1992 om tillnärmning av skatt på cigaretter skall medlemsstaterna tillämpa en minimipunktskatt på cigaretter (punktskatt exklusive mervärdesskatt) som skall vara minst 57 procent av detaljhandelspriset (inklusive samtliga skatter) och som skall vara minst 60 euro per 1 000 cigaretter i den mest efterfrågade priskategorin. Från och med den 1 juli 2006 skall beloppet vara 64 euro. Enligt rådets direktiv 92/80/EEG av den 19 oktober 1992 om tillnärmning av skatter på andra tobaksvaror än cigaretter skall medlemsstaterna även ta ut minimipunktskatter på cigarrer, cigariller och röktobak.

Enligt rådets direktiv 92/83/EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på alkohol och alkoholdrycker får medlemsstaterna tillämpa nedsatta punktskattesatser på etylalkohol som framställs av destillerier som inte producerar mer än 10 hektoliter ren alkohol per år. De nedsatta skattesatserna får inte sättas lägre än till 50 procent av den nationella standardsatsen.

Enligt artikel 8.4 i direktiv 92/81/EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på mineralolja får rådet genom enhälligt beslut på kommissionens förslag tillåta en medlemsstat att införa ytterligare regler om skattebefrielse eller nedsättning av skatten på mineraloljor, än de i direktivet angivna, som motiveras av speciella hänsyn.

Förhandlingsresultatet

Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen med undantag för vissa övergångslösningar vilka beskrivs nedan.

Minimiskatt på cigaretter, m.m.

Estland, Lettland, Litauen, Polen, Slovakien, Slovenien, Tjeckien och Ungern har fått övergångsperioder för att uppfylla minimipunktskatten på cigaretter förutsatt att de under dessa perioder successivt anpassar punktskattesatserna till minimipunktskattesatsen. För Tjeckien och Slovenien gäller övergångsperioden t.o.m. den 31 december 2007. För Polen, Slovakien och Ungern gäller övergångsperioden t.o.m. den 31 december 2008 och för Estland, Lettland och Litauen gäller övergångsperioden t.o.m. den 31 december 2009. Under övergångsperioderna får övriga medlemsstater behålla samma kvantitativa restriktioner för privatimport av cigaretter från dessa länder som gäller vid privatimport av cigaretter från tredjeländer. De medlemsstater som utnyttjar denna möjlighet får utföra nödvändiga kontroller förutsatt att

dessa inte hindrar en väl fungerande inre marknad. *RSV* har pekat på att det inte i promemorian anges hur detta skall fungera i praktiken. Enligt verkets bedömning bör detta närmast vara en arbetsuppgift för Tullverket. Uppgiften kommer att vara resurskrävande och effektiviteten av detta arbete kommer, enligt *RSV*, att påverka skatteuppbörden.

Estland har beviljats en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2009 för att uppnå minimipunktskatten på röktoke och Tjeckien har beviljats en övergångsperiod t.o.m. den 31 december 2006 för att uppnå minimipunktskattesatserna på cigarrer, cigariller och röktoke. I likhet med vad som gäller för cigaretter skall nuvarande medlemsländer ha möjlighet att, under övergångstiden, behålla samma kvantitativa restriktioner för privatimport från dessa länder som gäller vid privatimport från tredjeländer.

Alkoholskatt

Som ovan nämnts får medlemsstaterna tillämpa nedsatta punktskattesatser på etylalkohol som framställs av destillerier som inte producerar mer än tio hektoliter ren alkohol per år. Slovakien, Tjeckien och Ungern har fått möjlighet att tillämpa detta undantag även på destillerier som producerar mer än tio hektoliter ren alkohol per år under förutsättning att det rör sig om alkohol framställd av frukt från fruktodlars hushåll avsedd endast för deras personliga bruk. Den mängd alkohol som nedsatt skattesats kan tillämpas för i dessa fall är dock begränsad. För Tjeckiens del rör det sig om 30 liter fruktsprit per producerande fruktodlarhushåll och år. För Slovakiens och Ungerns del är gränsen 50 liter. Kommissionen skall se över Slovakiens och Ungerns ordning år 2015 och rapportera eventuella ändringar till rådet.

Skatt på mineraloljor

Om inte annat följer av ett beslut enligt artikel 8.4 i rådets direktiv 92/81/EEG får Cypern tillämpa ett undantag från punktskatter på mineraloljor som används för tillverkning av cement och ett undantag från extra punktskatter på alla typer av bränsle som används för lokal passagerartrafik. Undantagen får tillämpas under ett år efter anslutningen.

På samma sätt får Polen, under ett år efter anslutningen, behålla en reducerad punktskattesats för bensin tillverkad av absolut alkohol, dieselolja med låg svavelhalt och bensin som innehåller etylbutylalkoholer.

Statens energimyndighet har anfört att ovan nämnda undantag enligt deras bedömning inte kommer att få några nämnvärda effekter.

7.10.3 Företagsbeskattning

Sammanfattning: Estland har fått ett undantag beträffande beskattning av utdelningar till moderbolag i andra medlemsstater. Alla kandidatländer har förbundit sig att följa EU:s uppförandekod.

Remissinstanserna: *LO* har anfört att det faktum att det endast finns en uppförandekod mot skadlig skattekonkurrens, som dessutom inte är bindande, gör att en möjlig förbättring av den faktiska konkurrens-situationen i stort sett uteblir. Med generellt sett låga företagsskatter gynnas, enligt *LO*, företagen i flera av kandidatländerna.

Förhandlingsresultatet: På företagsskatteområdet har Estland fått ett undantag från rådets direktiv 90/435/EEG av den 23 juli 1990 om ett gemensamt beskattningssystem för moderbolag och dotterbolag hemmahörande i olika medlemsstater. Estland får t.o.m. utgången av år 2008 beskatta utdelningar till moderbolag i andra medlemsstater. Alla kandidatländer har förbundit sig att följa EU:s uppförandekod för företagsbeskattning och att inte införa nya skatteregler som kan vara skadliga samt vid behov avskaffa eller ändra nuvarande regler. I flera kandidatländer ges statligt stöd i form av skattebefrielse eller skatte-lättnader till särskilda företag, branscher eller regioner. I anslutnings-förhandlingarna har allt sådant behandlats enligt konkurrensreglerna.

7.10.4 Administrativt samarbete på skatteområdet

Sammanfattning: Gemenskapens bestämmelser om administrativt samarbete skall kunna tillämpas i de nya medlemsstaterna vid inträdet. Vissa tekniska anpassningar görs i rättsakterna.

Remissinstanserna: *Riksskatteverket* har anfört att EU:s regler om informationsutbyte vad gäller gränsöverskridande handel, i kombination med farhågorna om en ökad handel och förväntade försök till skattefusk, kommer att öka påfrestningarna på skatteförvaltningen. Mot denna bakgrund ifrågasätter *RSV* om det, i allt fall under den närmaste femårsperioden, skulle uppstå några effektivitetsvinster i anledning av formaliseringen inom EU av det administrativa samarbetet. När det gäller exekutionsväsendet, och då främst frågan om ömsesidigt erkännande och verkställighet av domar och beslut, förutser *RSV* för närvarande inte några negativa konsekvenser med anledning av utvidgningen.

Bakgrund: Det administrativa samarbetet på skatteområdet mellan EU:s medlemsstater omfattar de tre samarbetsformerna informationsutbyte, delgivning av handlingar och ömsesidigt bistånd med indrivning.

Bestämmelser om informationsutbyte för beskattningsändamål finns dels i rådets direktiv 77/799/EEG av den 19 december 1977 om ömsesidigt bistånd av medlemsstaternas behöriga myndigheter på området direkt och indirekt beskattning, dels i rådets förordning (EEG) nr 218/92 av den 27 januari 1992 om administrativt samarbete inom området för indirekt beskattning (mervärdesskatt). Direktivet var ursprungligen tillämpligt bara på direkt skatt men tillämpningsområdet har senare utvidgats till att omfatta även mervärdesskatt och punktskatter på tobaksvaror, alkoholdrycker och mineraloljeprodukter. Förordningen är endast tillämplig på mervärdesskattens område och bara i samband med s.k. gemenskapsinterna förvärv. Direktivets bestämmelser gäller i huvudsak utbyte av information på begäran, medan förordningen föreskriver ett omfattande automatiskt informationsutbyte genom att data

från nationella databaser tillhandahålls via ett gemensamt kommunikationsnät. Rådet antog den 7 oktober år 2003 en ny förordning om administrativt samarbete i frågor om mervärdesskatt (rådets förordning (EG) nr 1798/2003 av den 7 oktober 2003 om administrativt samarbete i fråga om mervärdesskatt och om upphävande av förordning (EEG) nr 218/92) och en ändring av direktiv 77/799/EEG. Innebörden är att samtliga bestämmelser om informationsutbyte och delgivning på mervärdesskattens område samlas i den nya förordningen. Rådets direktiv 77/799/EEG skall därmed inte längre omfatta mervärdesskatt.

Ömsesidigt bistånd med indrivning regleras i rådets direktiv 76/308/EEG av den 15 mars 1976 om ömsesidigt bistånd för indrivning av fordringar som har avseende på vissa avgifter, tullar, skatter och andra åtgärder. Direktivet var ursprungligen tillämpligt bara på tull och jordbruksavgifter (gemenskapens s.k. traditionella egna medel) men tillämpningsområdet har utvidgats till mervärdesskatt, punktskatter på tobaksvaror, alkoholdrycker och mineraloljeprodukter samt, med verkan från halvårsskiftet 2002, även skatt på inkomst, förmögenhet och försäkringspremier. Förutom bistånd med indrivning av dessa slags fordringar regleras i direktivet även inhämtande av information om den betalningsskyldige och delgivning av handlingar (på indrivningsstadiet).

Bestämmelser av administrativ natur finns även i rådets direktiv 92/12/EEG om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor. De särskilda bestämmelserna på detta område är föranledda av den s.k. suspensionsordningen (se avsnitt 7.10.2 under rubriken ”Bakgrund”). I direktivet föreskrivs att de risker som suspensionsordningen innebär skall täckas av en säkerhet som avsändaren är skyldig att ställa. Vidare regleras bl.a. det s.k. ledsagardokument som skall åtfölja varorna vid förflyttning.

Gemenskapens bestämmelser om administrativt samarbete skall kunna tillämpas i de nya medlemsstaterna vid inträdet. Vissa tekniska anpassningar görs i rättsakterna.

7.11 Ekonomiska och monetära unionen

Sammanfattning: Samtliga kandidatländer har accepterat målet om att införa den gemensamma valutan euron. De nya medlemsstaterna kommer från dagen för anslutningen delta i EMU som medlemsstater med undantag, vilket innebär att länderna inte genast kommer att införa euron.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Förhandlingsresultatet: För kandidatländerna finns inga särordningar eller övergångsregler för regelverket om den ekonomiska och monetära unionen (EMU). Inte någon av de nya medlemsstaterna har begärt några sådana. De nya medlemsstaterna har samtliga accepterat målet om att införa den gemensamma valutan euron.

De nya medlemsstaterna kommer att från dagen för anslutningen till unionen delta i EMU som ”medlemsstater med undantag”. Den viktigaste konsekvensen av undantagsstatusen är att landet inte genast inför den gemensamma valutan euron. De kan inte före anslutningen delta i växelkursmekanismen, ERM II.

I och med medlemskapet omfattas de nya medlemsstaterna av den största delen av EU:s regelverk för den ekonomiska politiken, vilket bl.a. innebär att länderna skall betrakta den ekonomiska politiken som en fråga av gemensamt intresse (artikel 99.1 i EG-fördraget). De omfattas av de allmänna riktlinjerna för den ekonomiska politiken och av stabilitets- och tillväxtpakten. Det som skiljer ett medlemsland med undantag från andra medlemsländer är att ett sådant land inte kan bli föremål för ett föreläggande eller för sanktioner inom ramen för förfarandet vid alltför stora underskott i de offentliga finanserna.

De nya medlemsstaterna måste ha säkerställt att deras nationella lagstiftning är förenlig med fördraget och stadgan för det Europeiska centralbankssystemet (artikel 109 i EG-fördraget) och ha anpassat sin lagstiftning i en del andra avseenden som relaterar till centralbankens oberoende. Det regelverk som måste ha införts i ländernas nationella lagstiftning består av följande delar.

För det första måste de ha infört ett förbud mot s.k. monetär finansiering, dvs. att det skall vara förbjudet för offentliga organ att ta upp lån i den nationella centralbanken (artikel 101 i EG-fördraget). För det andra måste de ha infört ett förbud mot positiv särbehandling av offentliga organ hos finansiella institutioner (artikel 102 i EG-fördraget). Båda förbuden skall avse alla slags offentliga organ på alla nivåer. Syftet med båda förbuden är att uppmuntra till budgetdisciplin genom att se till att staten inte skall kunna finansiera underskott på annat sätt än genom upplåning på kapitalmarknaderna på marknadsmässiga villkor.

För det tredje måste centralbanken ha gjorts oberoende och dess huvudmål skall vara prisstabilitet. Detta innebär bl.a. att det skall vara förbjudet för de nationella centralbankerna att begära och ta emot instruktioner från medlemsstaternas regeringar liksom från andra offentliga organ på alla nivåer. Dessa frågor regleras i artikel 108 i EG-fördraget.

7.12 Statistik

Sammanfattning: Samtliga länder har accepterat regelverket utan övergångsbestämmelser eller undantag.

Remissinstanserna: *Statistiska Centralbyrån (SCB)* anser, i överensstämmelse med promemorian, att utvidgningen inte kan förväntas medföra några särskilda konsekvenser för Sveriges del inom statistikområdet men vill påpeka att de anslutande ländernas statistiksystem förmodligen kommer att behöva ett omfattande stöd även framgent.

Bakgrund: På många områden är tillförlitlig statistik nödvändig för arbetet inom EU. Statistiken har en central roll för beslut om gemenskapens budget och dess fördelning samt bedömning av hur medlemsländerna klarar sina åtaganden när det gäller inflation och offentliga finanser. Detta visar sig bl.a. i en omfattande reglering av ekonomisk statistik och jordbruksstatistik. Statistiken spelar också en allt viktigare roll som underlag för att följa och utvärdera hur medlemsländerna uppnår uppställda politiska mål. Här kan t.ex. nämnas sysselsättnings- och miljömål.

Förhandlingsresultatet: Det huvudsakliga problemet när det gäller kandidatländernas antagande av regelverket på statistikområdet har inte varit att acceptera det, utan snarare huruvida de nya medlemsstaterna kontinuerligt kan producera korrekta och harmoniserade uppgifter. Den administrativa kapacitet ett land har, t.ex. hur den offentliga verksamheten fungerar och de möjligheter man har att rekrytera kvalificerad personal, spelar stor roll för kvaliteten på statistiken. Särskilt viktigt är det att den statistik som används för olika beslut är tillförlitlig och kan tas fram i tid samt att statistiken är trovärdig. Detta har också understrukits i de olika rapporter som tagits fram under förhandlingarna. Ett omfattande stödarbete pågår också för att bistå de nya medlemsländerna.

LO har anfört att området kan bli ett problemområde då de administrativa möjligheterna är mycket små i inledningsskedet och utan tillförlitlig statistik saknas, enligt *LO*, grund för en välunderbyggd politik. Regeringen delar *LO*:s uppfattning om att det kommer att finnas problem i inledningsskedet men gör ändå den bedömningen att kandidatländerna, i allt fall när det gäller den viktiga statistiken som används till EU:s budget och strukturfonder m.m., uppfyller kraven.

Samtliga länder har accepterat regelverket och där finns inga övergångslösningar eller undantag. Här bör samtidigt understrykas att regelverket på statistikområdet är i snabb utveckling och det förutsätts att de nya medlemsländerna även skall kunna införliva de nya rättsakterna.

7.13 Socialpolitik och sysselsättning

Inom området socialpolitik och sysselsättning finns det omfattande sekundärrättslig lagstiftning vad avser arbetsrätt samt hälsa och säkerhet i arbetslivet. Gemenskapslagstiftningen på dessa områden syftar till att harmonisera lagstiftningen på en miniminivå. Men det finns här också områden såsom den sociala dialogen, sysselsättning och social trygghet där man inom EU strävar efter en samordning av ländernas politik. Inom de sistnämnda områdena finns inte någon skyldighet att införa några gemensamma miniminivåer men däremot en skyldighet att koordinera politiken för att uppnå ett enhetligt system. I detta kapitel behandlas även folkhälsoarbetet vars syfte är att säkerställa en hög hälsoskyddsnivå.

7.13.1 Arbetsrätt

Sammanfattning: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket från anslutningsdagen med undantag för Malta som har medgetts en övergångsperiod för genomförandet av bestämmelserna om högsta tillåtna veckoarbetstid i arbetstidsdirektivet.

Remissinstanserna: *LO* har anfört att det i promemorians konsekvensanalys tydligare borde ha framgått att ett uppfyllande av EU:s miniminivåer inom arbetsrätt och arbetsmiljö skapar en mer rättvis konkurrens för svenska företag och svenska arbetstagare utöver att villkoren förbättras för de anställda i de nya medlemsländerna. *LO* har

också efterlyst en bedömning i promemorian av i vad mån kandidatländerna kan förväntas leva upp till de regler som gäller jämställdhet inom EU. *Jämställdhetsombudsmannen (JämO)* har anslutit sig till promemorians bedömning att några särskilda konsekvenser för svensk del på grund av anslutningen inte kan förutses men för de anslutande ländernas del torde, enligt *JämO*, anslutandet innebära ett starkare skydd mot diskriminering och bättre aktiva åtgärder för att främja jämställdheten.

Bakgrund: Allmänna arbetsrättsliga områden såsom arbetstid, informationsskyldighet för arbetsgivare om rådande avtalsvillkor samt regler för deltids- och visstidsanställningar har harmoniserats genom direktiv. Även andra skyddsregler för arbetstagare har harmoniserats genom bl.a. insolvensdirektivet, som syftar till att ge arbetstagaren ekonomiskt skydd vid arbetsgivarens insolvens, samt direktivet om kollektiva uppsägningar, som ålägger arbetsgivaren att informera och samråda med arbetstagarna inför uppsägningar av viss omfattning.

Inom området för arbetstagarinflytande har en allmän ram för information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen skapats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/14/EG av den 11 mars 2002 om inrättandet av en allmän ram för information till och samråd med arbetstagare i Europeiska gemenskapen. Detaljerade regler har utformats för information och samråd i europabolag och arbete pågår för närvarande med en liknande reglering för europeiska kooperativa föreningar. Därutöver har regler om inrättande av europeiska företagsråd för information och samråd med arbetstagare i multinationella företag införts.

Slutligen finns på detta område dels två direktiv som syftar till att motverka diskriminering i arbetslivet på grund av etnisk tillhörighet, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder och sexuell läggning, dels flera direktiv som syftar till att åstadkomma jämställdhet i arbetslivet mellan kvinnor och män.

Förhandlingsresultatet: Samtliga nya medlemsstater har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen. Endast ett land, nämligen Malta, har begärt och medgetts en övergångsperiod för genomförandet av bestämmelserna om högsta tillåtna veckoarbetstid i rådets direktiv 93/104 EG av den 23 november 1993 om arbetstidens förläggning i vissa avseenden. Övergångstiden gäller t.o.m. den 31 juli 2004 (31 december 2004 om veckoarbetstiden reglerats i kollektivavtal).

Regeringen delar den bedömning som *JämO* gör om att utvidgningen för de anslutande ländernas del innebär ett starkare skydd mot diskriminering och bättre aktiva åtgärder för att främja jämställdheten.

7.13.2 Hälsa och säkerhet i arbetslivet

Sammanfattning: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket från och med anslutningsdagen med undantag för ett fåtal övergångslösningar som rör arbetsutrustning, buller på arbetsplatsen samt bildskärmsarbete.

Remissinstanserna: *Arbetsmiljöverket* har anfört att tio nya medlemsländer i unionen kommer att medföra en ökning av arbetsbördan

för de delar av kommissionen som hanterar arbetsmiljöfrågor. Kommissionen kommer därför att vara i behov av ytterligare resurser för att klara uppgiften.

Bakgrund: EG-lagstiftning som behandlar hälsa och säkerhet i arbetslivet består i huvudsak av ett ramdirektiv med anslutande särdirektiv. Rådets direktiv 89/391/EEG av den 12 juni 1989 om åtgärder för att främja förbättringar av arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (ramdirektivet) innehåller grundbestämmelser om organisationen av verksamheten för hälsa och säkerhet på arbetsplatsen och om arbetsgivarens och arbetstagarens ansvar. Ramdirektivet kompletteras med särdirektiv för olika grupper av arbetstagare, för vissa typer av arbetsplatser och för vissa ämnen.

För att främja forskning och utveckling för förbättring av levnads- och arbetsvillkor bildades Dublininstitutet år 1975. Vid sidan av detta finns sedan år 1994 även den Europeiska arbetsmiljöbyrån med säte i Bilbao, vars huvudsakliga uppgifter är att samla in och förmedla teknisk, ekonomisk och vetenskaplig information om arbetsmiljö och att främja och stödja utbyte av information och erfarenheter mellan medlemsstaterna. Vidare har genomförandekommittén ”Rådgivande kommittén för arbetarskyddsfrågor” inrättats för att som trepartiskt sammansatt organ bistå kommissionen vid förberedelse och genomförande av aktiviteter på arbetsmiljöområdet. Den skall bl.a. lämna synpunkter på planerade gemenskapsbestämmelser.

Kraven på hälsa och säkerhet i arbetslivet får även betydelse för harmonisering av lagstiftningen på produktområdet. Grundläggande säkerhetskrav för produkter som avses släppas ut på marknaden inom gemenskapen har upprättats. Harmoniserade standarder som anger tekniska specifikationer för olika typer av produkter tas fram av de europeiska standardiseringsorganen.

Förhandlingsresultatet: Samtliga nya medlemsstater har accepterat att tillämpa regelverket från anslutningsdagen med undantag för ett fåtal direktiv där några länder beviljats övergångslösningar. Det rör sig bl.a. om ett direktiv gällande krav på arbetsutrustning, ett direktiv rörande buller på arbetsplatsen samt ett direktiv om bildskärmsarbete. Övergångsperioderna sträcker sig som längst t.o.m. den 31 december 2005.

7.13.3 Sociala dialogen

Sammanfattning: För att kandidatländerna skall kunna delta i den sociala dialogen på EU-nivå krävs strukturerade organisationer och väletablerad praxis. Inte något kandidatland har framfört önskemål om övergångsperioder eller avsteg från det nu gällande regelverket.

Remissinstanserna: LO har anfört att det i kandidatländerna saknas en tradition när det gäller självständiga parter på arbetsmarknaden och att det därför inte räcker med formella regler om hur dialogen mellan dem skall gå till. Sverige bör därför, enligt LO, satsa på stöd för uppbyggandet av starka och självständiga parter på arbetsmarknaderna i kandidatländerna t.ex. genom s.k. twinningprojekt.

Bakgrund: Den rätt till föreningsfrihet och kollektiva förhandlingar, som finns i samtliga EU:s medlemsstater, har varit grundläggande för tillskapandet av den europeiska sociala modellen, i vilken dialogen mellan arbetsmarknadens parter är en av hörnstenarna.

Enligt fördraget skall gemenskapen och medlemsstaterna främja den sociala dialogen (artiklarna 136–140 i EG-fördraget). Det har därför ansetts viktigt att kandidatländerna har väl fungerande relationer mellan parterna på sina arbetsmarknader eftersom detta utgör en förutsättning för deltagande i den sociala dialogen på europeisk nivå.

Kommissionen skall, i överensstämmelse med artikel 138 i EG-fördraget, sträva efter att utveckla dialogen på europeisk nivå mellan arbetsgivare och arbetstagare så att denna, om parterna så önskar, kan leda till avtalsbundna relationer. Vidare betonas i den nya avdelningen i EG-fördraget om sysselsättning (Avdelning VIII) den centrala ställning som arbetsmarknadens parter har inom ramen för den samordnade strategin för sysselsättning. Den utveckling som Europeiska sysselsättningspakten lett till förstärker ytterligare denna ställning.

Den sociala dialogen har bidragit till åtskilliga framsteg på det sociala området. Exempel på detta är rådets direktiv 96/34/EG av den 3 juni 1996 om ramavtalet om föräldraledighet, undertecknat av UNICE, CEEP och EFS, vilket var det första direktiv om genomförande av ett ramavtal som arbetsmarknadens parter undertecknat på EU-nivå. De privata arbetsgivarna företräds i dessa avtalsförhandlingar av UNICE, vari bl.a. Svenskt Näringsliv ingår. De offentliga arbetsgivarna företräds av sin organisation på europainivå, nämligen CEEP. Arbetstagarna på europainivå företräds av organisationen EFS. Även rådets direktiv 97/81/EG av den 15 december 1997 om ramavtalet om deltidsarbete undertecknat av UNICE, CEEP och EFS är ett resultat av denna dialog. Även när det gäller visstidsarbete finns ett direktiv som har sin grund i ett ramavtal mellan arbetsmarknadens parter på EU-nivå.

Kommissionen har även tillsammans med arbetsmarknadens parter en fortlöpande dialog, där företrädare för både arbetsgivarorganisationer och fackföreningar på EU-nivå deltar. Inom ramen för denna dialog har vissa prioriterade frågor på EU-nivå varit föremål för gemensamma yttranden och gemensamma uttalanden om undervisning och utbildning, arbetsmarknadens organisation samt den ekonomiska politikens inriktning.

Sedan år 1998 har man tagit hänsyn till utvidgningen på såväl övergripande som branschspecifik nivå. För att kandidatländerna skall kunna delta i den sociala dialogen på EU-nivå krävs strukturerade organisationer och väletablerad praxis. Arbetsmarknadens parter har sedan flera år tillbaka knutit kontakter med organisationerna i kandidatländerna genom enskilda och gemensamma insatser. Det har huvudsakligen gällt information, utbildning och utbyten. I en gemensam förklaring inför Europeiska rådets möte i Laeken i december 2001 påpekade arbetsmarknadens parter att ytterligare stöd behövs på detta område, och konstaterade att det råder allvarlig brist på social dialog i kandidatländerna.

På den sociala dialogens område har inget kandidatland framfört önskemål om övergångsperioder eller avsteg från det nu gällande regelverket.

Sammanfattning: Åtgärder har vidtagits för att förbereda kandidatländerna på deltagandet i den samordnade sysselsättningsstrategin

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Enligt artikel 125 i EG-fördraget skall medlemsstaterna och gemenskapen arbeta för att utveckla en samordnad sysselsättningsstrategi. Utvecklandet av denna sker genom gemensamma målsättningar och riktlinjer samt uppföljning av dessa. En hörnsten i samarbetet är utbytet av goda exempel och erfarenheter i medlemsstaterna. Sysselsättningspolitiken är dock i sig nationell och medlemsstaterna ansvarar för både utformning och genomförande.

Förhandlingsresultatet: Åtgärder har vidtagits för att förbereda kandidatländerna på deltagandet i den samordnade sysselsättningsstrategin. Tillsammans med kommissionen har kandidatländerna analyserat de huvudsakliga utmaningar som man står inför på detta område.

7.13.5 Social trygghet

Sammanfattning: Åtgärder har vidtagits för att förbereda kandidatländerna på deltagandet i samarbetet mellan medlemsländerna för att främja social integrering.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Med stöd av artikel 137 i EG-fördraget skall rådet besluta om åtgärder som främjar erfarenhetsutbytet mellan medlemsländerna om kampen mot social utestängning och fattigdom. Efter modell från sysselsättningsstrategin bedrivs samarbetet i form av gemensamma mål och utarbetande av nationella handlingsplaner.

Förhandlingsresultatet: Kandidatländerna har även vidtagit förberedelser på detta område och i samarbete med kommissionen börjat arbeta med nationella handlingsplaner och andra åtgärder för att främja social integrering.

7.13.6 Folkhälsa

Sammanfattning: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa EG:s regelverk på folkhälsoområdet från anslutningsdagen. Kandidatländerna deltar redan i vissa program på detta område.

Remissinstanserna: *Statens folkhälsoinstitut* har framhållit betydelsen av att på ett tidigt stadium inlemma kandidatländerna i det inom EU etablerade samarbetet på folkhälsoområdet. Folkhälsosamarbetet bör, enligt institutet, inriktas på åtgärder som stärker kandidatländernas infrastruktur på folkhälsoområdet. Institutet har särskilt pekat på att inträdet av de tio nya medlemsländerna ökar behovet av en mer enhetlig

och restriktiv europeisk alkoholpolitik som utgår från ett folkhälso-perspektiv.

Bakgrund: Syftet med folkhälsoarbetet är att säkerställa att all gemenskapspolitik och alla gemenskapsåtgärder skall säkerställa en hög hälsoskyddsnivå. Gemenskapens insatser på folkhälsoområdet skall inriktas på att förbättra folkhälsan, förebygga ohälsa och sjukdomar hos människor och undanröja faror för människors hälsa. Samarbetet sker främst genom ett handlingsprogram för folkhälsa samt viss lagstiftning. För närvarande finns EG-direktiv rörande tobak och blodsäkerhet. På folkhälsoområdet finns även en EU-myndighet, det Europeiska Centrumet för kontroll av Narkotika och Narkotikamissbruk, ECNN, som hör till de myndigheter som EU prioriterat när det gäller kandidatländernas deltagande. EU har också upprättat ett nätverk för epidemiologisk övervakning och kontroll av smittsamma sjukdomar.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa EG-lagstiftningen från anslutningen till EU. Kandidatländerna deltar redan i ECNN:s verksamhet och har haft möjlighet att delta i folkhälsoprogrammets föregångare och nuvarande program. Kandidatländerna deltar också i det praktiska samarbetet inom ramen för verksamheten inom nätverket rörande smittsamma sjukdomar.

7.14 Energi

Sammanfattning: Estland och Tjeckien har medgetts övergångsbestämmelser rörande avregleringen av el- och gasmarknaderna. Samtliga kandidatländer, utom Ungern, har medgetts utökad tid att bygga upp sina beredskapslager av olja. Litauen och Slovakien har åtagit sig att stänga två kärnkraftverk.

Remissinstanserna: *Statens energimyndighet* och *Statens kärnkraftsinspektion* delar promemorians bedömning att de övergångslösningar som träffats på området inte kan förväntas få några direkta konsekvenser för svensk del. *Statens energimyndighet* anser att för liten del i promemorian ägnats åt en analys av de nya EU-direktiven som gäller t.ex. förnyelsebar el, biobaserade transportbränslen och energieffektivisering i byggnader och vilken effekt dessa direktiv får för kandidatländerna. Konkurrenssituationen med övriga Europa är, enligt myndigheten, en viktig fråga.

Bakgrund: EG-fördraget innehåller inget särskilt kapitel för energiområdet. Den rättsliga grunden för gemensamma åtgärder på området utgörs oftast av artiklar inom inre marknads- och miljöavsnitten eller av den s.k. fördragsutfyllnadsregeln (artikel 308 i EG-fördraget). På kärnenergiområdet baseras åtgärderna oftast direkt på Euratomfördragets regler.

Regelverket rörande energi speglar tre huvudmål: försörjningstrygghet, förbättrad konkurrenskraft och miljöskydd. Ett viktigt redskap för att uppnå energimålen är förverkligandet av den inre energimarknaden. Detta är viktigt för att ha stabila energiflöden till rimliga priser, öka konkurrenskraften hos den europeiska industrin och för att kunna möta utmaningar i form av t.ex. de miljökrav som åtagandena inom ramen för

FN:s klimatkonvention innebär. Energiområdets regelverk omfattar cirka 30 grundläggande rättsakter. Dessa innefattar bl.a. regler om en successiv avreglering av el- och gasmarknaderna. Europaparlamentets och rådets direktiv 96/92/EG av den 19 december 1996 om gemensamma regler för den inre marknaden för el (elmarknadsdirektivet) innehåller bl.a. krav på en gradvis marknadsöppning. Motsvarande regler finns också för naturgasmarknaden. Inom regelverket finns också bestämmelser om bl.a. försörjningstrygghet. Enligt rådets direktiv 68/414/EEG av den 20 december 1968 om en skyldighet för medlemsstaterna i EEG att inneha minimilager av råolja och/eller petroleumprodukter (oljelagringsdirektivet) åläggs medlemsstaterna att hålla beredskapslager av olja motsvarande 90 dagars normal konsumtion.

På kärnenergiområdet finns en mycket begränsad sekundärrätt i form av direktiv och förordningar. Regelverket består huvudsakligen av Euratomfördraget och ett antal råds- och kommissionsbeslut. EU har valt att i samband med förhandlingarna om energiområdet även inkludera kärnsäkerhetsfrågorna trots att dessa inte omfattas av regelverket.

Förhandlingsresultatet

Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen med undantag för övergångslösningar på vissa områden vilka beskrivs nedan.

Avreglering av el- och gasmarknaderna

Efter ingående diskussioner med samtliga kandidatländer blev förhandlingsresultatet att Estland fick uppskov t.o.m. den 31 december 2008 med avregleringen av elmarknaden och Tjeckien fick uppskov t.o.m. den 31 december 2004 med avregleringen av gasmarknaden. I båda fallen har uppskoven att göra med omstruktureringen inom respektive sektor (i Estlands fall oljeskifferanvändningen) och de har inte bedömts få någon väsentlig negativ påverkan för EU:s inre energimarknad. *Statens energimyndighet* har anfört att det förhållandet att avregleringen av marknaderna drar ut på tiden torde få störst konsekvenser för länderna själva.

Beredskapslager av olja

Att uppföra lagringsanläggningar och anskaffa erforderlig mängd oljeprodukter medför betydande kostnader. Det är typiska investeringsfrågor och det stod tidigt i förhandlingarna klart att viss hänsyn skulle behöva tas till de olika ländernas ekonomiska situation. Krav ställdes dock på att kandidatländerna skulle redovisa hur man tänkt sig att finansiera uppbyggnaden och på att konkreta tidsplaner presenterades. Förhandlingarna ledde till att samtliga kandidatländer, utom Ungern, fick övergångslösningar innebärande att lagren får byggas upp successivt under några år. Den längsta övergångstiden fick Estland,

Lettland och Litauen, vars lager skall vara fullt uppbyggda senast vid utgången av år 2009.

Statens energimyndighet har anfört att det faktum att beredskapslagren inte är uppbyggda kommer få störst konsekvens för det egna landet. Det är enligt myndigheten av vikt att länderna så snart som möjligt börjar bygga upp en reserv i händelse av att en allvarlig kris inträffar som påverkar oljedistributionen.

Kärnsäkerhet

Vad avser kärnsäkerhet var förhandlingsmålet för nuvarande medlemsstater att en hög säkerhet skulle beaktas i utvidgningsprocessen. Förhandlingarna har stundtals varit besvärliga, bl.a. beroende på interna meningsmotsättningar mellan de nuvarande medlemsstaterna. De kandidatländer som har kärnkraftsreaktorer som inte bedöms kunna uppgraderas till acceptabel säkerhetsnivå finns i Litauen och Slovakien. Dessa skall stängas i enlighet med ländernas internationella åtaganden. För Litauens del rör det sig om kärnkraftverket Ignalina. Litauen har åtagit sig att stänga enhet 1 i detta kärnkraftverk senast den 31 december 2004 och enhet 2 senast den 31 december 2009 och att sedan avveckla dessa enheter (protokoll nr 4). För Slovakiens del rör det sig om Kärnkraftverket Bohunice V1. Slovakien har åtagit sig att stänga reaktor 1 i detta kärnkraftverk senast den 31 december 2006 och reaktor 2 i samma kärnkraftverk senast den 31 december 2008 samt att därefter lägga ned dessa reaktorer (protokoll nr 9). EU har åtagit sig att som motprestation bidra med stödmedel för bl.a. ersättningskraft och avvecklingskostnader. En noggrann genomgång av kandidatländerna avseende anläggningar, myndigheter, lagstiftning m.m. resulterade i en lista på rekommendationer till varje kandidatland. En uppföljning av rekommendationerna gjordes våren 2002. Resultatet visade att kandidatländerna på de allra flesta punkter hade behandlat rekommendationerna på ett adekvat sätt.

Statens energimyndighet har anfört att, mot bakgrund av de svårigheter Sverige upplevt för att kompensera bortfallet av elproduktion vid stängningen av Barsebäck, det är rimligt att anta att även Litauen och Slovakien kan möta problem även om effektiviseringspotentialen troligen är större och billigare för dessa länder. Det är enligt myndigheten av största vikt att bortfallet av kärnkraftsproduktion kompenseras så att den negativa påverkan på miljön blir så liten som möjligt.

Övrigt

Liksom på de flesta övriga förhandlingsområden är det på energiområdet viktigt att de nya medlemsstaterna har en väl fungerande administration (det gäller exempelvis de tillsynsmyndigheter som krävs enligt el- och gasmarknadsdirektiven och för övervakningen av kärnsäkerheten). Detta har EU med stor tyngd framhållit under förhandlingsskedet. EU har också pekat på det arbete som återstår för kandidatländerna när det gäller att förbereda inträdet på den inre energimarknaden. Bland annat kommer den nödvändiga omstruktureringen av energisektorn att kräva mycket

stora investeringar, något som väsentligen måste finansieras av länderna själva. Sammanfattningsvis ledde förhandlingarna på energiområdet till att samtliga länder utom Ungern fått övergångslösningar på någon eller några punkter.

7.15 Industripolitik och åtgärder för att främja små och medelstora företag

Sammanfattning: Samtliga kandidatländer har under förhandlingarna presenterat sin industripolitik inklusive strategier för omstruktureringar av näringslivet. Förhandlingarna har kunnat slutföras utan övergångslösningar.

Remissinstanserna: *Stockholms Handelskammare* har anfört att utvidgningen kommer att medföra ett antal fördelar för svenska företag. *Företagarnas Riksförbund* har anfört att de ekonomiska effekterna av utvidgningen kommer att bli tydliga först på längre sikt.

Bakgrund

Gemenskapen och medlemsstaterna skall enligt artikel 157 i EG-fördraget säkerställa att det finns nödvändiga förutsättningar för näringslivets konkurrenskraft. För detta ändamål inriktas insatserna inom industripolitiken på frågor som bl.a. rör näringslivets anpassning till strukturförändringar. Arbetet sker främst i form av utbyte av erfarenheter och annat, icke rättsligt bindande, samarbete. Gemenskapens industripolitik omfattar i första hand horisontella frågor, men inriktas delvis även på åtgärder i olika branscher.

Små och medelstora företag

Åtgärder för att främja småföretagens konkurrenskraft ligger i stor utsträckning på medlemsstaterna. Det gemensamma regelverket omfattar enbart meddelanden och rekommendationer.

EU:s småföretagspolitik utgörs i huvudsak av ett program för företag och företaggaranda som särskilt riktar sig till små och medelstora företag. Programmet finansierar olika projekt och initiativ för att stimulera entreprenörskap främst genom utbyte av erfarenheter och jämförande studier. Sedan hösten 2002 deltar samtliga kandidatländer i det fleråriga programmet.

I juni år 2000 antogs den europeiska stadgan för småföretag som anger tio särskilt viktiga områden för att skapa goda ramvillkor för företagande och ett bra företagsklimat, t.ex. regelförbättring, kapitalförsörjning och entreprenörsfrämjande. Samtliga medlemsstater rapporterar årligen till kommissionen om sina aktiviteter inom stadgans tio områden och därefter sammanställer kommissionen en rapport över hur stadgan genomförs. Kandidatländerna anslöt sig till arbetet med den europeiska stadgan vid ett möte i Slovenien i april år 2002.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har under förhandlingarna presenterat sin industripolitik inklusive strategier för omstruktureringar av näringslivet. Dessa har varit föremål för bedömning av hur väl respektive kandidatland kan säkerställa att det finns förutsättningar för ett konkurrenskraftigt näringsliv. Särskilt har omstruktureringar och privatiseringar beaktats.

Förhandlingarna har kunnat slutföras utan övergångslösningar på något av dessa områden. Samtliga kandidatländer accepterar att tillämpa regelverket från anslutningsdagen. Några särskilda konsekvenser för svensk del kan inte förutses.

Stockholms Handelskammare har anfört att utvidgningsprocessen har bidragit till en snabb omställning av de gamla socialistiska planekonomierna. Övergången har präglats av i huvudsak god ekonomisk utveckling men också av omogna marknader och oklar lagstiftning. Genom EU-anpassningen har förhållandena, enligt handelskammaren, förbättrats avsevärt och ytterligare förbättringar kan förutses inom den närmaste tiden. EU-medlemskapet knyter länderna till en överstatlig rättslig kultur vilket, enligt handelskammaren, förbättrar rättsliga och administrativa procedurer av betydelse för näringslivet.

7.16 Vetenskap och forskning

Sammanfattning: Några övergångslösningar har inte träffats med kandidatländerna. Sverige kommer även fortsättningsvis att kunna samarbeta med kandidatländerna inom forsknings- och utvecklingsområdet.

Remissinstanserna: *Högskolan i Kalmar* ser positivt på utvidgningen och anser att den utökade fria rörligheten för forskare och studenter kommer att underlätta deras redan idag intensiva samarbete i Östersjöregionen.

Förhandlingsresultatet: Regelverket behandlar främst två områden: EU:s program för forskning och teknisk utveckling samt forskningssamarbete med tredjeland. Alla kandidatländerna har redan deltagit i EU:s program för forskning och teknisk utveckling.

Några övergångslösningar har inte överenskommit och samtliga kandidatländer har åtagit sig att tillämpa regelverket från anslutningsdagen. För svensk del innebär detta att Sverige även fortsättningsvis kommer kunna samarbeta med kandidatländerna inom forsknings- och utvecklingsområdet.

7.17 Utbildning

Sammanfattning: Utbildningssystemens innehåll och organisation är uteslutande medlemsstaternas ansvar. Kandidatländerna kommer dock att omfattas av det utbildningssamarbete som sker inom ramen för särskilt uppsatta program.

Remissinstanserna: *Högskoleverket* är positivt till det ökade samarbete på den högre utbildningens område som kommer att bli en konsekvens av kandidatländernas anslutning till EU.

Förhandlingsresultatet

Enligt artiklarna 149 och 150 i EG-fördraget skall gemenskapen främja det samarbete mellan medlemsstaterna som bidrar till utvecklingen av en utbildning av god kvalitet och genomföra en yrkesutbildningspolitik som stödjer och kompletterar medlemsstaternas egna insatser. Utbildningssystemens innehåll och organisation är dock enligt EG-fördraget uteslutande medlemsstaternas ansvar och det finns ingen strävan hos vare sig EU-institutioner eller medlemsstater att ge gemenskapen befogenheter i det avseendet. Däremot kan utbildningssystemen mer eller mindre direkt beröras av exempelvis regelverket avseende den fria rörligheten för personer. Det gäller särskilt rådets direktiv 77/486/EEG av den 25 juli 1977 om undervisning av barn till migrerande arbetstagare. Direktivet innebär att medlemsstaterna skall ge medföljande skolpliktiga barn till arbetstagare från annan medlemsstat gratis undervisning i värdlandets och hemlandets språk.

Några övergångslösningar har inte aktualiserats och samtliga kandidatländer har förbundit sig att tillämpa regelverket på utbildningsområdet från den dag de inträder i unionen.

Utbildningsprogram och institutioner

Utbildningssamarbetet mellan medlemsstaterna sker i första hand inom ramen för programmen Sokrates, som omfattar alla utbildningsnivåer, och Leonardo da Vinci, som avser yrkesutbildning och kompetensutveckling. Programmen ger stöd till gränsöverskridande utvecklingsprojekt samt rörlighet och utbyten för studerande och lärare m.fl. De startade år 1995 och är nu inne i den andra etappen, som genomförs under åren 2000–2006. Vid sidan av programmen genomförs också pilotprojekt och annan verksamhet av mera tillfällig natur.

Till gemenskapens uppdrag på utbildningsområdet hör att främja samarbetet med tredjeland. Sokrates och Leonardo da Vinci med anknutna verksamheter medger deltagande av kandidatländerna.

Vid sidan av utbildningsprogrammen finns EU:s mobilitets- och icke-formella utbildningsprogram, EU-programmet Ungdom. Programmet löper under år 2000-2006 och ger huvudsakligen stöd åt ungdomsutbyte och volontärtjänst för ungdomar. Dessutom erbjuder programmet stöd till nyskapande verksamhet och entreprenörskap, projektsamarbete med utbildningsprogrammen Sokrates och Leonardo da Vinci samt möjligheten att arbeta med ungdomsinformation och studier kring unga. Sedan 2001 är alla kandidatländer fullvärdiga programländer tillsammans med medlemsstaterna och EES/Efta.

Till stöd för utbildningssamarbetet finns EG-institutionerna Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildningen i Grekland (Thessaloniki) och Europeiska yrkesutbildningsstiftelsen i Italien (Turin).

Regelverket inom detta område utgörs av bestämmelser som syftar till att avreglera telekommunikationsmarknaderna och postmarknaden.

7.18.1 Telekommunikationer och informationsteknologi

Sammanfattning: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket på detta område från anslutningsdagen. För att klara detta kommer det att vara nödvändigt för dem att genomföra ändringar i sina nationella lagstiftningar.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Liberaliseringen av telekommunikationsmarknaderna i den Europeiska unionen påbörjades år 1988 och kan anses fullbordad 1998, så när som på några undantag av övergångskaraktär. Det övergripande målet var att främja konkurrensen på den interna marknaden och att stimulera investeringar i en miljö präglad av snabb teknisk utveckling. Telekommunikationssektorn utgör idag ett högtillväxtområde inom den europeiska ekonomin och en viktig stimulans av ekonomin som helhet.

Sedan år 1999 har ett omfattande arbete med att formulera ett nytt regelpaket för elektroniska kommunikationer pågått inom EU. Syftet med detta har varit att modernisera och anpassa reglerna på området till en mer konkurrensutsatt marknad och att ta hänsyn till den pågående konvergensen, dvs. sammansmältningen av tele, data och rundradio. Det nya regelverket innebär att alla typer av infrastruktur (telenät, datanät, rundradionät m.fl.) regleras på samma sätt. Regelverket syftar till att vara teknikneutralt. Det nya regelverket antogs och trädde i kraft under våren 2002.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket på detta område från anslutningsdagen. För att klara detta kommer det att vara nödvändigt för dem att genomföra ganska omfattande ändringar i sina nationella lagstiftningar.

Kandidatländerna har gjort betydande framsteg de senaste åren med att anta och tillämpa gemenskapens telekommunikationsregler så som de var före ändringarna år 2002. Genomförandet av det nya regelverket kräver dock att samtliga intressekonflikter avlägsnas genom att en tydlig åtskillnad görs mellan ansvar för reglering och operativa intressen, något som endast är delvis genomfört i kandidatländerna. Detta inbegriper skapandet av en oberoende regleringsmyndighet och en åtskillnad mellan lagstiftande organ och ägarintressen.

Genom det nya EG-regelverket som trädde i kraft år 2002 skapas goda förutsättningar för att säkerställa att regelverket på telekommunikationsområdet tillämpas på samma sätt i de olika medlemsstaterna (vilket inte alltid varit fallet med det tidigare regelverket). Spelreglerna för näringslivet kommer att se likadana ut i alla medlemsstater, vilket kommer att göra det lättare för aktörerna att agera och konkurrera i de olika länderna.

Genom att kandidatländerna ansluter sig till denna reglering kommer deras telemarknader att vara öppna för konkurrens på samma vis som i övriga EU. Detta torde innebära utökade möjligheter för svenska operatörer att kunna agera på dessa marknader.

7.18.2 Post

Sammanfattning: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket på detta område från anslutningsdagen med undantag för Polen som medgett en övergångslösning när det gäller gränsen för monopol tjänster.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Politiken för en gradvis liberalisering av postmarknaden började ta form i början av 1990-talet. En omfattande debatt fördes kring ett inledande diskussionsdokument från kommissionen som publicerades år 1992. Vid denna tid varierade posttjänsterna starkt mellan medlemsstaterna. De kännetecknades emellertid av att de främst levererades av förlustbringande och ibland ineffektiva monopol i den offentliga sektorn, som tillhandahöll standardtjänster av vitt skiftande kvalitet och effektivitet. För att nå målen om bättre kvalitet och en inre marknad för posttjänster infördes en begränsad harmonisering av posttjänsterna genom Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna (postdirektivet). I direktivet ingår en definition av ett miniutbud av samhällsomfattande posttjänster, ett maximalt område för monopol tjänster, ett villkor för tillhandahållande av icke-monopoliserade tjänster och tillgång till nätet, taxepprinciper och insyn i räkenskaperna samt krav på tjänsternas kvalitet och harmonisering av tekniska standarder.

Genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/39/EG av den 10 juni 2002 om ändring av direktiv 97/67/EG för att ytterligare öka konkurrensen inom postsektorn i gemenskapen, har gränsen för monopol tjänster i postdirektivet successivt sänkts för att år 2006 endast finnas för brev som väger högst 50 gram. Ändringsdirektivet skulle vara genomfört i medlemsstaterna den 1 januari 2003.

Inom EU är det endast Sverige och Finland som har gått längre än vad EG-direktiven föreskriver och fullt ut avskaffat monopolen. I Sverige gjordes detta redan den 1 januari 1993.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket på detta område från anslutningsdagen med undantag för Polen som fått en övergångslösning t.o.m. den 31 december 2005 när det gäller uppfyllandet av ändringsdirektivet (2002/39/EG) såvitt avser gränsen för monopol tjänster.

Alltsedan den svenska postmarknaden öppnades för konkurrens har det inte funnits några hinder mot att utländska företag etablerar sig på marknaden. Det har däremot funnits hinder för de svenska operatörerna, främst Posten AB, att etablera sig på de utländska marknaderna för brevtjänster. Det finns därför i princip endast positiva effekter av att de

nya medlemsstaterna anpassar sin lagstiftning till den europeiska när det gäller postområdet.

I och för sig innebär den europeiska liberaliseringen inte att några dramatiska brevvolymer blir tillgängliga för den som etablerar sig på en annan marknad än hemmamarknaden. Cirka 80 procent av alla brev i Sverige väger, enligt uppgift från Post- och telestyrelsen, under 20 gram. Troligtvis ser marknadsbilden liknande ut i övriga Europa. En sänkning av det tillåtna monopolområdet ner till 50 gram år 2006 innebär därför inte någon väsentlig möjlighet för postoperatörer att ta marknadsandelar på andra marknader än hemmamarknaden.

7.19 Kultur och audiovisuella frågor

Sammanfattning: Förhandlingarna har främst rört införlivandet av ett direktiv om den fria rörligheten för TV-sändningar inom unionen. Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket från anslutningsdagen.

Remissinstanserna: *Radio- och TV-verket* har anfört att det är positivt, inte minst mot bakgrund av den pågående internationaliseringen av TV-marknaderna, att samtliga kandidatländer accepterat att tillämpa direktivet TV utan gränser (rådets direktiv 89/552/EEG av den 3 oktober 1989 om samordning av vissa bestämmelser som fastställts i medlemsstaternas lagar och andra författningar om utförandet av sändningsverksamhet för television) fullt ut från anslutningsdagen.

Förhandlingsresultatet: Kandidatländernas införlivande av EG:s regelverk på kultur- och det audiovisuella området har främst rört hur länderna skall införliva direktivet TV utan gränser. Direktivet utgör det rättsliga ramverket för den fria rörligheten för TV-sändningar inom unionen. Direktivet omfattar bl.a. regler för sändningsverksamhet, programkvoter, reklam, listor över viktiga evenemang, skydd av minderåriga, m.m. Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen.

7.20 Regionalpolitik och samordning av instrument i strukturpolitiken

Sammanfattning: Från anslutningsdagen gäller regelverket för struktur- och sammanhållningsfonderna i de nya medlemsstaterna. Några mindre anpassningar av gällande regelverk görs i anslutningsfördraget.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Enligt artikel 158 i EG-fördraget skall gemenskapen särskilt sträva efter att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer och minska eftersläpningen i de minst gynnade regionerna eller öarna, inbegripet landsbygdsområdena.

Regelverket på detta område består i första hand av rådets förordning (EG) nr 1260/99 av den 21 juni 1999 om allmänna bestämmelser för

strukturfonderna. För den s.k. sammanhållningsfonden finns en särskild förordning.

Regelverket avser perioden 2000–2006 och den budget som anslagits för denna period inkluderar de beräknade kostnaderna för en utvidgning av unionen. Fram till medlemskapet har kandidatländerna fått och får olika former av EU-stöd genom de s.k. strukturpolitiska föranslutningsinstrumenten.

Förhandlingsresultatet: Från anslutningsdagen gäller regelverket för struktur- och sammanhållningsfonderna i de nya medlemsstaterna. Några mindre anpassningar av gällande regelverk görs i anslutningsfördraget. Exempelvis kommer sammanhållningsfonden att svara för en tredjedel av de medel som avsatts för strukturinsatser, vilket kan jämföras med 18 procent för berörda länder i dag. Sammanhållningsfonden finansierar miljö- och infrastrukturinvesteringar. Behovet av sådana åtgärder bedöms vara stort i de nya medlemsstaterna. Ett annat motiv för att utnyttja sammanhållningsfonden i högre grad är att kommissionen svarar för hanteringen, vilket avlastar de nya medlemsstaterna som ännu har en begränsad administrativ kapacitet. Med hänsyn till den korta programperioden har vissa anpassningar också gjorts av förskottsbetalningarna från kommissionen till de nya medlemsstaterna.

För de tio nya medlemsstaterna har för perioden 2004–2006 avsatts sammanlagt närmare 22 miljarder euro för strukturfonds- och sammanhållningsfondsinsatser. Samtliga nya medlemsstater får del av sammanhållningsfondsmedlen och med några få undantag kommer alla regioner i de nya medlemsstaterna att bli behöriga för mål 1-stöd (stöd för att främja svagt utvecklade regioner).

Som på flera andra områden i utvidgningsförhandlingarna har viss tveksamhet rått om de nya medlemsstaterna har tillräcklig administrativ kapacitet för att tillämpa regelverket i alla dess delar. Samtliga länder har dock accepterat regelverket utan krav på övergångslösningar och har åtagit sig att vidta en rad åtgärder så att de från anslutningsdagen skall kunna tillämpa det fullt ut.

Utvidgningen innebär för närvarande inte några konsekvenser för regional- och strukturpolitiken i Sverige. I förhandlingar i den utvidgade unionen skall EU enas om regional- och strukturpolitikens omfattning och inriktning från år 2007.

7.21 Miljö

Sammanfattning: EU:s krav bl.a. när det gäller hantering av avloppsvatten, avfallsfrågor och frågor som påverkar luftkvaliteten har gett upphov till övergångsperioder för flera av kandidatländerna, i vissa fall på drygt tio år. Kandidatländerna kommer successivt att anpassa sig till EU:s krav när det gäller avloppsrening. De nya medlemsstaterna kommer också att få viss tid att anpassa äldre anläggningar till EU:s krav på luftutsläpp, medan nya anläggningar måste uppfylla kraven från anslutningsdagen.

Remissinstanserna: *Kemikalieinspektionen* har anfört att det inom detta område finns särskild anledning att uppmärksamma kemikalie-

området. Enligt verket är reglerna där de mest komplexa inom miljöområdet och de står nu inför den största förändringen sedan unionen bildades. Det är, enligt verket, av stor betydelse att länderna bygger upp institutionerna för implementering och tillsyn så att inte andra länder får en ökad börda.

Bakgrund: Miljöfrågorna regleras i en egen avdelning i EG-fördraget. Dessutom gäller enligt artikel 6 i EG-fördraget, som en grundläggande princip, att miljöskyddskraven skall integreras i utformningen och genomförandet av hela gemenskapens politik och verksamhet.

Miljölagstiftningen inom EU täcker områden som naturvård, kemikaliehantering, avfallsfrågor, buller samt skydd av luft och vatten. Direktiven är ofta s.k. minimidirektiv, vilket innebär att medlemsstaterna kan ha en högre skyddsnivå än vad direktivet stipulerar i sina respektive nationella lagstiftningar. Totalt omfattar miljöregelverket inom EU cirka 130 grundrättsakter.

Förhandlingsresultatet

Samtliga kandidatländer har åtagit sig att tillämpa EU:s regler på miljöområdet utom i vissa fall där övergångslösningar beviljats vilka redovisas nedan. Ett undantag har beviljats Estland.

Luftkvalitet

Estland, Lettland, Litauen, Malta, Polen och Slovakien har i anslutningsfördraget beviljats en övergångsperiod under vilken Europaparlamentets och rådets direktiv 94/63/EG av den 20 december 1994 om begränsning av utsläpp av flyktiga organiska ämnen vid lagring av bensin och vid distribution av bensin från depåer till bensinstationer inte skall tillämpas fullt ut (Estland t.o.m. den 31 december 2006, Lettland t.o.m. den 31 december 2008, Litauen t.o.m. den 31 december 2007, Malta t.o.m. den 31 december 2004, Polen t.o.m. den 31 december 2005 och Slovakien t.o.m. den 31 december 2007). Övergångslösningarna avser att ge nämnda kandidatländer tid att hinna åtgärda system för distribution och lagring av petroleumprodukter i syfte att uppfylla de krav i direktivet som avser bl.a. bensinstationer.

Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/81/EG av den 23 oktober 2001 om nationella utsläppstak för vissa luftföroreningar uppställer utsläppstak för svaveldioxid, kväveoxid, flyktiga organiska föreningar och ammoniak. Dessa ämnen kan bl.a. bidra till marknära ozon och försurning. Utsläppstaken i direktivet grundar sig i viss mån på Göteborgsprotokollet till konventionen om långdistanstransporterade luftföroreningar. Direktivet har endast behandlats översiktligt i förhandlingarna med kandidatländerna. De högsta utsläppsvärden (takvärden) som anges för varje land i anslutningsfördraget är preliminära och avsikten är att nya gränsvärden skall uppställas i samband med den översyn av direktivets takvärden som skall ske år 2004.

Polen och Cypern har beviljats en övergångsperiod under vilken kraven i rådets direktiv 99/32/EG av den 26 april 1999 om att minska

svavelhalten i vissa flytande bränslen och om ändring av direktiv 93/12/EEG inte skall gälla fullt ut. Syftet är att ge Polen och Cypern möjlighet att anpassa sina raffinaderier till direktivets krav. För Polens del gäller övergångsperioden t.o.m. den 31 december 2006 och för Cyperns del t.o.m. den 30 april 2005.

Avfallshantering

Estland och Polen har beviljats vissa undantag från rådets direktiv 99/31/EG av den 26 april 1999 om deponering av avfall. Polens övergångslösning avser att kraven rörande vattenkontroll och lakvattenhantering, skydd av mark och vatten, gaskontroll och stabilitet inte behöver tillämpas på olika kommunala anläggningar för lagring av avfall (deponier) i Polen förrän den 1 juli 2012. Estland har fått en övergångstid som avser att kraven för flytande och frätande avfall inte skall tillämpas på oljeskifferaska som deponeras på befintliga deponier i Estland förrän den 16 juli 2009. Till både Estlands och Polens övergångslösningar är kopplat vissa delmål.

Polen har beviljats en övergångstid t.o.m. den 31 december 2012 från tillämpningen av vissa bestämmelser i rådets förordning (EEG) nr 259/93 av den 1 februari 1993 om övervakning och kontroll av avfallstransporter inom, till och från Europeiska gemenskapen, senast ändrad genom kommissionens förordning (EG) nr 2557/2001 av den 28 december 2001. Bakgrunden är att Polen inte klarar av att ställa om sin avfallshantering och sina deponier fram till tillträdesdagen.

Vattenkvalitet

Malta, Polen och Slovakien har medgetts övergångsbestämmelser i fråga om rådets direktiv 86/280/EEG av den 12 juni 1986 om gränsvärden och kvalitetsmål för utsläpp av vissa farliga ämnen till vatten som ingår i förteckning 1 i bilagan till rådets direktiv 76/464/EEG av den 4 maj 1976 om förorening genom utsläpp av vissa farliga ämnen i gemenskapens vattenmiljö. Bestämmelserna innebär att vissa gränsvärden för ett antal specifika ämnen inte skall tillämpas på angivna anläggningar. Övergångsbestämmelserna gäller för Maltas del t.o.m. den 31 mars 2007, för Polens del t.o.m. den 31 december 2007 och för Slovakiens del t.o.m. den 31 december 2006.

Samtliga kandidatländer har medgetts långa övergångsperioder (som längst till år 2015) under vilka de inte behöver tillämpa alla bestämmelser i rådets direktiv 91/271/EEG av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse, ändrat genom kommissionens direktiv 98/15/EG av den 27 februari 1998. Övergångsbestämmelserna är konstruerade på likartat sätt för samtliga kandidatländer. Kraven i direktivet skall först uppnås vad avser de större städerna, därefter de mindre städerna.

Estland, Lettland och Malta har medgetts övergångsperioder under vilka de inte behöver tillämpa alla bestämmelser i rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten (Estland t.o.m. den 31 december 2013, Lettland t.o.m. den 31 december

2015 och Malta t.o.m. den 31 december 2005). Under övergångsperioden tillåts högre värden för olika ämnen i vattnet än vad som angetts i direktivet.

Naturskydd

Endast Malta begärde och fick en övergångslösning avseende rådets direktiv 79/409/EEG av den 2 april 1979 om bevarandet av vilda fåglar, senast ändrat genom kommissionens direktiv 97/49/EG av den 29 juli 1997. Fram t.o.m. den 31 december 2008 får vissa finkarter avsiktligt fångas med användning av traditionella nät, s.k. clap-nets, på de maltesiska öarna. Ett krav är att fångsten sker uteslutande i syfte att hålla finkarna i fångenskap. I övergångsbestämmelsen uppställs även delmål som skall uppfyllas.

Estland har beviljats ett undantag från direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter. Undantaget ger Estland rätt att jaga lodjur. Kommissionen skall emellertid efter fem år (senast den 1 maj 2009) avge en rapport till rådet om effekterna av detta undantag. Rådet kan, om kommissionen föreslår detta, besluta att undantaget skall upphävas.

Föroreningskontroll och riskhantering inom industrin

En övergångslösning har medgetts Lettland i fråga om rådets direktiv 87/217/EEG av den 19 mars 1987 om att hindra och minska asbestförorening i miljön. Med avvikelse från direktivet skall kraven för avfall som innehåller asbestfibrer eller asbestdamm och som deponeras inte tillämpas i Lettland t.o.m. den 31 december 2004.

Ungern har medgetts en övergångslösning t.o.m. den 30 juni 2005 vad avser rådets direktiv 94/67/EG av den 16 december 1994 om förbränning av farligt avfall. Slovakien har medgetts en övergångslösning t.o.m. utgången av år 2006 avseende Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/76/EG av den 4 december 2000 om förbränning av avfall. Under övergångsperioden skall vissa gränsvärden för utsläpp och kraven för mätningar på vissa specificerade förbränningsanläggningar för oljeavfall och annat flytande avfall, avfall från sjukhus och fast och flytande farligt avfall inte tillämpas.

Tre länder har haft särskilda problem med att uppfylla villkoren i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/80/EG av den 23 oktober 2001 om begränsning av utsläpp till luften av vissa föroreningar från stora förbränningsanläggningar. För Polens del har orsaken till detta varit den stora andelen kol som används (98 procent av elproduktionen baserar sig på kol). För Litauens del har det att göra med effekterna av avvecklingen av kärnreaktorerna i Ignalina. I Estland tar avvecklingen av oljeskifferanvändning tid. Övergångstider avseende ett litet antal anläggningar av betydande storlek, byggda före år 1987, har därför beviljats för dessa länder. Övergångstiderna sträcker sig t.o.m. den 31 december 2015. Polen har dock för sina anläggningar, när det gäller utsläpp av stoft, en övergångstid som sträcker sig t.o.m. den 31 december 2017. För anläggningarna finns delmål för åren 2008–2015. Även

Cypern har fått särskilda gränsvärden för två av sina anläggningar. När det gäller övriga kandidatländer har Ungern, Malta, Slovakien och Tjeckien beviljats övergångslösningar för några modernare anläggningar, byggda efter år 1987. För Ungerns del sträcker sig övergångstiden till utgången av år 2004, för Maltas del till utgången av år 2005 samt för Slovakiens och Tjeckiens del till utgången av år 2007.

I rådets direktiv 96/61/EG av den 24 september 1996 om samordnade åtgärder för att förebygga och begränsa föroreningar uppställs krav på att industrianläggningar m.m. skall ha miljötillstånd för verksamhet som motsvarar direktivets krav senast år 2007. Polen har fått en övergångslösning avseende nämnda direktiv. Fram t.o.m. den 31 december 2010 gäller övergångsregler för ett stort antal anläggningar i Polen vad gäller villkor avseende utsläppsgränsvärden m.m. Före den 30 oktober 2007 skall dock samordnade tillstånd ha utfärdats för dessa anläggningar med bindande tidsplaner för varje anläggning som syftar till att nå full överrensstämmelse med direktivet. Övergångslösningar har även medgetts för ett antal anläggningar i Slovenien (som längst t.o.m. den 30 oktober 2011), Slovakien (som längst t.o.m. den 31 december 2011) och Lettland (som längst t.o.m. den 31 december 2010) på grund av särskilda förhållanden i enskilda fall.

Lettland och Polen har i anslutningsfördraget beviljats en övergångsperiod under vilken rådets direktiv 97/43/Euratom av den 30 juni 1997 om skydd för personers hälsa mot faror vid joniserande strålning i samband med medicinsk bestrålning och om upphävande av direktiv 84/466/Euratom inte skall tillämpas i sin helhet. Övergångsbestämmelserna, som för Lettlands del sträcker sig till utgången av år 2005 och för Polens del till utgången av år 2006, syftar till att ge dessa kandidatländer tid att anpassa radiologisk utrustning m.m. till de krav som uppställs i direktivet.

Samtliga kandidatländer utom Estland har beviljats övergångstider, som sträcker sig såsom längst t.o.m. den 31 december 2009, innan rådets direktiv 94/62/EG av den 20 december 1994 om förpackningar och förpackningsavfall skall börja gälla fullt ut. Enligt direktivet skall medlemsstaterna ha uppnått vissa mål för bl.a. återvinning och materialutnyttjande. Kandidatländernas övergångslösningar medger dem en viss respit vad avser uppfyllandet av vissa av dessa mål.

Konsekvenser för Sverige

Allmänt sett kan sägas att utvidgningen kommer att leda till en avsevärt snabbare omvandling av de nya medlemsländernas miljöarbete än vad som annars skulle vara fallet. Därigenom kommer också de gränsöverskridande utsläppen att minska. Sverige påverkas i hög grad av luftnedsläpp som härrör från våra grannländer. Östersjöns närings-tillstånd är också i hög grad beroende av utsläppen från Estland, Lettland, Litauen och Polen. En anpassning till regelverket beträffande luftutsläpp och avloppsrening kommer därför att innebära positiva effekter i Sverige.

Det kommer att krävas anpassning av administrationer och stora investeringar för att anpassa miljökraven i de nya medlemsländerna till de bestämmelser som gäller enligt EU: s regelverk. En snabb ekonomisk

utveckling, fungerande prissättning och en strukturpolitik inom EU som tar hänsyn till miljöförhållandena i de nya medlemsländerna är viktiga faktorer som kan påskynda omställningen. Den stora marknaden med mycket stora investeringsvolymerna skapar också incitament för en utveckling av miljöteknik och för nya marknader för miljöteknikföretag.

7.22 Konsument- och hälsoskyddsfrågor

Sammanfattning: Kandidatländerna har redan införlivat huvuddelen av regelverket på detta område. Inte något land har begärt övergångslösningar. Utvecklandet av den administrativa kapaciteten i kandidatländerna för att bedriva en effektiv marknadskontroll kommer vara av grundläggande betydelse i en utvidgad union.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Gemenskapen skall enligt artikel 153 i EG-fördraget bidra till att en hög skyddsnivå uppnås för konsumenterna. Uppgifterna är att skydda hälsa, säkerhet och ekonomiska intressen samt att främja konsumentupplysning och konsumenternas rätt att organisera sig. Dessa intressen skall beaktas i all verksamhet inom gemenskapen. Åtgärderna kan bestå av lagstiftning om harmoniserade regler för den inre marknaden eller åtgärder för att komplettera medlemsstaternas nationella politik.

Trots att ny gemenskapslagstiftning på området kännetecknas av att man strävar efter att harmonisera reglerna på en hög konsumentskyddsnivå, består det existerande regelverket i huvudsak av minimidirektiv. Huvuddelen av dessa direktiv berör konsumenters ekonomiska intressen. De gäller bl.a. vilseledande marknadsföring, paketresor, oskäliga avtalsvillkor, prisinformation, konsumentkrediter, garantier samt distansförsäljning. Andra direktiv rör konsumenters hälsa och säkerhet, produktsäkerhet och produktansvar. Det finns även ett direktiv som föreskriver att det skall finnas en rätt för s.k. godkända organ att under vissa förutsättningar föra talan i domstol för konsumenternas räkning. På området finns slutligen även akter av övergripande betydelse för utvecklingen av konsumentpolitiken som sådan, däribland ett beslut om upprättandet av en kommitté sammansatt av konsumentföreträdare i medlemsstaterna, konsumentpolitiska handlingsplaner och strategier samt konsumentinflytande i standardiseringsarbetet.

Konsumentpolitiken på europeisk nivå utvecklas genom s.k. konsumentpolitiska program. Kommissionen antog år 2002 en ny strategi som skall gälla för tiden 2002–2006. Strategin har som mål en hög gemensam nivå för konsumentpolitiken, en effektiv tillsyn av konsumenternas rättigheter samt att konsumentorganisationerna skall delta i den politiska processen i EU.

För att underlätta informationsutbyte och statistik har ett system upprättats inom gemenskapen för att inhämta information om olyckor i hem och under fritid. Insamling till detta system har främst skett från sjukhus, brandstationer och hjälpcentraler. Enligt ytterligare ett upprättat system skall kommissionen notifieras då en nationell myndighet ämnar

vidta åtgärder med anledning av förekomsten av en farlig produkt. Kommissionen har genom en rekommendation till medlemsstaterna uppmanat dessa att upprätta nödvändig administrativ infrastruktur för att kunna identifiera farliga produkter vid gränserna. Kommissionen har även utfärdat en rekommendation om tvistlösning utanför domstol.

Kandidatländerna har redan införlivat huvuddelen av regelverket på detta område. Detta har inneburit ett omfattande arbete med krav på nytänkande, eftersom konsumentpolitiken är ett förhållandevis nytt område för dessa länder. Utvecklandet av den administrativa kapaciteten för att kunna bedriva en effektiv marknadskontroll är naturligtvis av grundläggande betydelse. De länder som inte utvecklar denna kapacitet riskerar att mindre nogräknade näringsidkare väljer att marknadsföra farliga produkter i landet.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket från anslutningsdagen och inte något land har begärt övergångslösningar. Några särskilda konsekvenser för svensk del är inte att förvänta.

7.23 Rättsliga och inrikes frågor

Sammanfattning: En föranslutningspakt mot organiserad brottslighet tillskapades 1998. En särskild arbetsgrupp följer kandidatländernas anpassning till denna pakt. Avtal har träffats med kandidatländerna om att stärka samarbetet när det gäller bekämpning av allvarliga former av internationell brottslighet. Upphävandet av de inre gränskontrollerna mellan gamla och nya medlemsstater som deltar i Schengensamarbetet kommer att ske först efter ett enhälligt beslut i ministerrådet.

Remissinstanserna: *Rikspolisstyrelsen* bedömer att den fria rörligheten för personer medför en ökad risk för gränsöverskridande brottslighet, bland annat inriktad på handel med människor för sexuella ändamål och illegal invandring. Det krävs enligt *Rikspolisstyrelsen* bl.a. ett utvidgat samarbete med de nya medlemsstaterna för att möta denna befarade utveckling. *Tullverket* delar visserligen *Rikspolisstyrelsens* uppfattning om att utvidgningen innebär ett ökat hot avseende gränsöverskridande brottslighet men anser ändå att utvidgningen på längre sikt kan ge positiva resultat i den brottsbekämpande verksamheten.

Bakgrund

De politikområden som regleras i kapitlet om rättsliga och inrikes frågor – Schengenregelverket, viseringspolitik, gränskontroll, migration och asyl, gränsöverskridande handel med droger, penningtvätt, organiserad brottslighet, polissamarbete och rättsligt samarbete, dataskydd och ömsesidigt erkännande av domar m.m. – syftar till att utveckla unionen till ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Huvuddelen av instrumenten i regelverket, vad gäller rättsliga och inrikes frågor, ligger inom ramen för samarbetet i unionens tredje pelare och procedurerna för beslutfattande är mellanstatliga snarare än överstatliga.

Detta återspeglas i beslutsgången, där medlemsstaterna måste uppnå enighet för att ett instrument skall kunna antas. Inom asyl- och migrationsområdet pågår ett betydande lagstiftningsarbete vilket för kandidatländernas del innebär att regelverket vid tiden för anslutning kommer att vara långt mer omfattande än vid tidpunkten då utvidgningsförhandlingarna ägde rum.

Administrativ kapacitet och gemensamt synsätt

Kapitlet för rättsliga och inrikes frågor omfattar områden av stor vikt. Under tiden före anslutningen har medlemsstaterna särskilt följt hur kandidatländerna stärkt sin förmåga att tillämpa det regelverk som kapitlet omfattar. Inom de berörda områdena är det nödvändigt att kandidatländernas administrativa kapacitet har nått en godtagbar standard vid tidpunkten för inträdet i unionen. En särskild rådsarbetsgrupp inrättades år 1998 för att ge medlemsstaterna möjlighet att följa kandidatländerna i processen med att genomföra regelverket.

I maj 1998 slöts en föranslutningspakt mot organiserad brottslighet mellan unionens medlemsstater och kandidatländerna. Syftet var att utveckla ett gemensamt synsätt när det gäller bekämpningen av organiserad brottslighet. Pakten består av ett tiotal principer som alla speglar olika delar av EU:s regelverk, t.ex. gällande gemensam policy mot korruption, inrättande av centrala nationella organ såsom kriminalunderrättelseenheter och inrättande av särskilda finansunderrättelseenheter. För att genomföra pakten bildades en arbetsgrupp. Gruppen håller regelbundna möten för att utvärdera kandidatländernas anpassning till paktens principer. Med början under det svenska ordförandeskapet första halvåret 2001 har fokus lagts på vilka hinder som fortfarande existerar för att genomföra paktens innehåll.

Polis- och rättsväsende

Det är utomordentligt viktigt att kandidatländernas polis- och rättsväsende är oberoende, pålitligt och effektivt. Förhandlingar mellan kandidatländerna och Europol har resulterat i avtal som syftar till att stärka samarbetet när det gäller bekämpning av allvarliga former av internationell brottslighet. Genom dessa avtal regleras bl.a. möjligheten att utväxla personuppgifter. En förutsättning för att avtal skall kunna ingås är att kandidatlandet i fråga har lagar och ett administrativt tillvägagångssätt som tillgodoser skyddet av personuppgifter. Även Eurojust har möjlighet att ingå samarbetsavtal med tredjeland. Sådana avtal kan innehålla bestämmelser om formerna för utstationering av tjänstemän och om utbyte av personuppgifter.

Ömsesidigt erkännande av domar och beslut

Frågan om förtroendet stater emellan för varandras rättsväsenden är central när det gäller tillämpning av instrument som rör ömsesidigt erkännande av domar och beslut. En följd av detta är att man valt att

infoga skyddsklausuler i anslutningsfördraget på både straffrättens och civilrättens område när det gäller ömsesidigt erkännande. Skyddsklausulen för rättsliga och inrikes frågor kan användas om det skulle visa sig att det finns allvarliga brister i införlivandet eller tillämpningen av instrument som rör ömsesidigt erkännande inom straffrätten eller civilrätten eller om det finns en överhängande risk för sådana brister (se avsnitt 7.30). Om en sådan situation skulle uppkomma under de första tre åren efter anslutningen av de nya medlemsstaterna kan kommissionen, på motiverad begäran av en medlemsstat eller på eget initiativ och efter att ha samrått med medlemsstaterna, besluta om särskilda villkor för tillämpningen av instrumentet. Sådant villkor kan t.ex. vara att tillämpningen tillfälligt upphävs i förhållandet mellan en ny medlemsstat och övriga medlemsstater.

Schengen och gränskontroll

En av de synligaste delarna i regelverket är Schengenreglerna, som innebär att nationella gränskontroller tas bort. När det gäller Schengensamarbetet kommer dock kandidatländernas inträde i unionen inte att innebära ett omedelbart upphävande av gränskontroller mellan gamla och nya medlemsstater. Beslut om att häva dessa gränskontroller kommer i stället att fattas separat och med enhällighet av ministerrådet. Detta kommer att ske någon gång efter de nya medlemsstaternas inträde i unionen och skall föregås av noggranna utvärderingar av de nya medlemsstaternas rättsliga och praktiska beredskap att tillämpa Schengenreglerna. Varje kandidatland lämnar en handlingsplan för genomförande av Schengen som bl.a. skall innehålla en trovärdig tidsplan. Genom detta instrument kan kandidatländerna visa sina framsteg på området.

Tullverket har anfört att flera kandidatländer i vårt närområde idag är produktions- och transitländer för både narkotikasmuggling och cigarettsmuggling. Utvidgningen kommer, enligt Tullverket, att innebära ett ökat hot avseende smuggling och annan gränsöverskridande brottslighet riktad mot Sverige och EU. För att möta detta hot är det viktigt att Sverige också efter anslutningsdagen aktivt bidrar till att stärka brottsbekämpande myndigheters förmåga i dessa länder och att stärka det internationella samarbetet. Sverige skulle också, enligt verket, behöva se över sitt nationella regelverk i syfte att stärka Tullverkets möjligheter att bedriva en effektiv brottsbekämpning avseende detta trafikflöde.

Viseringspolitik

Kandidatländerna behöver anpassa sin viseringspolitik till EG-regelverket och bygga upp en tillräcklig administrativ kapacitet redan före anslutningen för att kunna tillämpa regelverket vid anslutningen. Det gäller bl.a. anpassning till förordningen om vilka länders medborgare som måste ha visering vid inresa i medlemsstaterna och vilka som är befriade från detta krav.

Det är av stor vikt att kandidatländerna fortsätter reformarbetet för att anpassa sin nationella lagstiftning och tillämpning till EG-regelverket på detta område. Det gäller t.ex. regelverket kring asylprövning både i första instans och i överinstans, mottagande av asylsökande, regler för invandring och familjeåterförening, tredjelandsmedborgares rättigheter samt arbetstagares och studenters rättigheter.

Förhandlingsresultatet: Förhandlingarna i kapitlet om rättsliga och inrikes frågor har inte, som i vissa andra kapitel, komplicerats av begärda övergångslösningar och undantag. Samtliga länder har accepterat regelverket och förutom vad som ovan redovisats om skyddsklausulen på straffrättens och civilrättens område finns inga övergångslösningar eller undantag.

En konsekvens av utvidgningen är att de nya medlemsstaterna kommer att delta i de olika samarbeten som pågår. Såväl Europol- och Eurojustsamarbetet som samarbetet på myndighetsnivå berörs. Vidare kan utvidgningen komma att påverka beslutsfattandet på de områden där det krävs enhällighet för att anta rättsakter, då fler länder måste enas om innehållet. I detta sammanhang bör nämnas att beslut på det migrations- och asylpolitiska området under nästa år eventuellt kommer att kunna fattas med stöd av kvalificerad majoritet. De särskilda Schengenlösningarna kommer för Sveriges del att innebära fortsatt gränskontroll mot de nya medlemsstaterna även efter deras anslutning, fram till dess att rådet fattat beslut om att kontrollerna skall upphävas.

Rikspolisstyrelsen och *Tullverket* har pekat på ett hot om en ökning av gränsöverskridande brottslighet. Detta är i viss mån sant men man bör dock komma ihåg att brottslighet och smuggling pågår redan idag. EU:s utvidgning innebär ett ökat samarbete med de nya medlemsstaterna och att fler länder aktivt deltar i unionens samarbete för att förebygga, förhindra och utreda brott. Ökad samordning och harmonisering av lagar bidrar till bättre möjligheter att motverka gränsöverskridande brottslighet inom EU, men även gentemot tredje land.

7.24 Tullunion

Sammanfattning: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen. Malta och Ungern har dock fått övergångslösningar när det gäller tullsatsen vid import av textilprodukter respektive aluminium.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Tullunionskapitlet inkluderar gemenskapens tullkodex, den kombinerade nomenklaturen (tulltaxan) inklusive handelspreferenser, tullkvoter och tullsuspensioner. Hit hör också annan tullrelaterad lagstiftning som t.ex. regler om varumärkesförfalskning och piratkopiering.

Tulladministrationerna i kandidatländerna måste redan från anslutningsdagen kunna hantera kontrollen vid gränsen, som delvis även bildar den nya yttre unionsgränsen. Kontrollerna måste genomföras på ett

smidigt sätt så att medborgarnas säkerhets- och skyddsintressen bevakas samtidigt som handeln främjas. Den inre marknaden och en smidig handel bygger på en väl fungerande tullunion. Detta förutsätter att EG:s tullagstiftning införlivas i kandidatländernas lagstiftning senast vid anslutningen.

Förhandlingarna om tullunionskapitlet har framför allt koncentrerats på kandidatländernas antagande av befintlig EG-lagstiftning. Vid förhandlingarna har särskilt framhållits att kandidatländerna måste reformera och förstärka tullmyndigheternas tjänster, installera väl fungerande IT-system, vidta åtgärder mot ekonomisk och organiserad brottslighet samt bekämpa bedrägerier och korruption. Kandidatländerna skall löpande fram till anslutningsdagen fortsätta att informera om arbetet med att utveckla tillräcklig kapacitet inom sina tulladministrationer.

Förhandlingsresultatet: När det gäller importen av vissa textilprodukter har Malta fått en övergångslösning fram till slutet av det femte året efter anslutningen, dock längst t.o.m. den 31 december 2008, vilken möjliggör för Malta att importera dessa produkter till en lägre tullsats än den gemensamma tulltaxan. Undantaget innebär en gradvis upptrappning inom en årlig maximikvot av tullsatsen till den gemensamma nivån. Produkterna skall uteslutande användas på Maltas territorium i enlighet med existerande gemensamma regler om slutanvändning.

Ungern har fått övergångsarrangemang för import av olegerat aluminium. Övergångsperioden löper fram till slutet av det tredje året efter anslutningen, dock längst t.o.m. den 31 december 2007, och innebär att kvoterna minskar samtidigt som tullsatsen ökar.

Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen med undantag för ovan beskrivna övergångslösningar. Som en följd av utvidgningen kommer gränskontrollen mellan de nuvarande medlemsstaterna och de nya medlemsstaterna att minska.

7.25 Yttre förbindelser

Sammanfattning: Alla kandidatländer har accepterat lagstiftningen på detta område. Kandidatländerna, som ju redan idag är starkt anknutna till EU genom associeringsavtalen, har nått en god nivå av anpassning.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund

För att den inre marknaden och tullunionen skall fungera är det nödvändigt med ett gemensamt system av import- och exportregler och att gemenskapen kan agera enhetligt i förhållande till länder utanför EU. Genom artikel 133 i EG-fördraget har EU-länderna därför gett gemenskapen mandat att förhandla för deras räkning på detta område. Den gemensamma handelspolitiken är av särskild politisk betydelse inte

minst mot bakgrund av den inre marknadens och EU:s ställning som den största handelspartnern i världen.

Den yttre handelspolitiken omfattar gemenskapens handelsavtal med tredjeland och internationella organisationer liksom samarbetsöverenskommelser. Huvudkomponenterna är den gemensamma handelspolitiken och biståndspolitikerna.

Handelspolitiken

Gemenskapens handelspolitik härrör till stor del från internationella avtal under Världshandelsorganisationen (WTO). Den grundläggande basen är den gemensamma tulltaxan vid handel med tredjeland. Förutom de gemensamma export- och importreglerna omfattar även den gemensamma handelspolitiken regler om antidumpning och andra skyddsåtgärder som t.ex. åtgärder mot subventionerad import eller illegal handel. Andra komponenter är kvantitativa restriktioner och utrikespolitiskt relaterade handelsförbud (embargon och sanktioner). Gemenskapen har också slutit ett antal handelsavtal med tredjeland. Några av dessa täcker alla aspekter i en handelsrelation, andra endast särskilda produkter eller grupper av produkter. Avtalens förmånlighet kan också variera. Under t.ex. det allmänna preferenssystemet beviljas utländerna tullförmåner vid export till EU.

Biståndspolitikerna

Gemenskapen bidrar också till biståndspolitikerna genom att komplettera medlemsländernas åtgärder. Gemenskapen ger vidare genom handelspolitiskt bistånd assistans direkt till tredjeländer genom att bygga upp handelsrelationer som skall reformera sociala och ekonomiska strukturer och minska fattigdomen.

Förhandlingsresultatet: Alla kandidatländer har accepterat lagstiftningen på detta område och de har också nått en god nivå av anpassning. Kandidatländerna är redan i dag starkt knutna till EU genom associeringsavtalen och har därför ett nära samarbete med EU i internationella organisationer som t.ex. WTO. När utvidgningen är genomförd kommer kommissionen att tala och förhandla även för de nya medlemsländernas räkning i WTO.

7.26 Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken

Sammanfattning: Några övergångslösningar har inte aktualiserats och samtliga kandidatländer har ställt sig bakom det aktuella regelverket och de principer som finns inom den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) inom den andra pelaren regleras inte av rättsakterna direktiv och

förordningar vilka återfinns inom andra samarbetsområden. Inom GUSP används gemensamma ståndpunkter, gemensamma strategier, gemensamma åtgärder, deklARATIONER och uttalanden antagna av ministerrådet eller Europeiska rådet. Arbetet inom GUSP sker i princip på mellanstatlig grund. Mot bakgrund av detta har det inom GUSP inte varit aktuellt för kandidatländerna att införa något europeiskt regelverk i den nationella lagstiftningen. Gemensamma ställningstaganden inom GUSP är dock förpliktande för medlemsländerna vid deras egna ställningstaganden och handlande. Medlemsländerna skall vidare samordna sitt agerande inom internationella organisationer och vid internationella konferenser.

Förhandlingsresultatet: Några övergångslösningar på detta område har inte aktualiserats och samtliga kandidatländer har ställt sig bakom det aktuella regelverket och de principer som finns inom GUSP.

7.27 Finansiell kontroll

Sammanfattning: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa EG:s regelverk rörande finansiell kontroll från och med anslutningsdagen.

Remissinstanserna: *Ekonomistyrningsverket* har framhållit att EG:s regelverk ger en miniminivå men tillämpningen skiljer sig på ett diametralt sätt mellan medlemsländerna. I Sverige anser man exempelvis, enligt verket, att den finansiella kontrollen åligger cheferna medan man i andra länder anser att den finansiella kontrollen bör ske genom utsända finansiella kontrollörer.

Bakgrund: EG:s regelverk om finansiell kontroll styrs av ett antal allmänna internationellt accepterade principer om vad som anses vara god finansiell styrning och kontroll. Regelverket omfattas av ett begränsat antal förordningar, däribland detaljerade kommissionsförordningar vad gäller förvaltning och genomförande av strukturfonderna, jordbruksfonden samt egna medel.

Förhandlingsresultatet: Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från och med anslutningsdagen. Det finns inga undantagslösningar på området.

7.28 Finansiella och budgetmässiga frågor

Sammanfattning: En speciallösning har träffats när det gäller EU-budgetprocessen för år 2004. Tjeckien, Cypern, Malta och Slovenien kommer att få s.k. tillfällig budgetkompensation under åren 2004-2006. Samtliga nya medlemsstater kommer under dessa år att få särskilda utbetalningar från EG-budgetens utgiftssida med syfte att förbättra deras nettositioner (förhållandet mellan avgifter till EU och bidrag från EU).

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

Bakgrund: Regelverket täcker de bestämmelser som rör EU:s budget, inklusive systemet för gemenskapernas egna medel. Regelverket på området utgörs av förordningar och beslut.

Förhandlingsresultatet

Samtliga kandidatländer har accepterat att tillämpa regelverket i detta kapitel från anslutningsdagen med undantag för vissa övergångslösningar vilka beskrivs nedan.

EU-budgetprocessen år 2004

I och med att de nya medlemsstaterna inte kommer att ansluta sig till EU förrän den 1 maj 2004, alltså mitt i ett pågående budgetår, är det nödvändigt med en speciallösning vad gäller EU-budgetprocessen för år 2004. Kommissionens förslag till EU-budget för nuvarande medlemsländer lades enligt den vanliga proceduren i maj 2003 tillsammans med ett förslag till budget för det utvidgade EU med 25 medlemsstater. Båda dessa förslag behandlas parallellt av rådet och parlamentet men det formella budgetbeslutet kommer endast att avse en budget för EU:s nuvarande 15 medlemsstater. Förslaget till budget för det utvidgade EU kommer kommissionen formellt att lägga fram i en ändringsbudget i början av år 2004. Ändringsbudgeten skall motsvara det förslag rådet och parlamentet behandlat tillsammans med budgeten för de 15 medlemsländerna. Anledningen till att det blir två olika beslut vid två olika tillfällen är att ändringsbudgeten inte kan antas förrän under det år den avser, d.v.s. år 2004 och inte heller före det att blivande och nuvarande medlemsländer ratificerat fördraget.

Trots att de nya medlemsstaterna inte kommer att ansluta sig till EU förrän den 1 maj 2004, kommer de från och med den 1 januari 2004 att behandlas på samma sätt som de nuvarande medlemsstaterna avseende utgifter inom EU-budgetens kategori 1 (jordbruk), 2 (strukturfonder) och 3 (inre politik). Likabehandlingen inom kategori 1, före de nya medlemsstaternas anslutning, avser dock enbart landsbygdsutveckling. I budgeten för år 2004 får emellertid inga finansiella åtaganden göras förrän anslutningen av de nya medlemsstaterna ägt rum. Bestämmelsen innebär att de blivande medlemsstaternas utbetalande myndigheter inom givna budgetramar får göra åtaganden gentemot ersättningsberättigade, men att EU inte kan göra ett budgetåtagande förrän de formellt är medlemmar.

Tillfällig budgetkompensation

Tjeckien, Cypern, Malta och Slovenien kommer att få s.k. tillfällig budgetkompensation under åren 2004–2006, på grund av att dessa länders nettoposition försämras dessa år jämfört med år 2003.

Samtliga nya medlemsstater kommer att under åren 2004–2006 få särskilda utbetalningar från EG-budgetens utgiftssida med syfte att förbättra deras nettopositioner.

Konsekvenser för Sverige

Övergångslösningarna i kapitel 29 Finansiella och budgetmässiga frågor innebär för svensk del ökade kostnader i form av en ökad svensk avgift till EU-budgeten.

Enligt preliminära beräkningar uppskattas de totala svenska kostnaderna för utvidgningen under åren 2004–2006 till cirka 3 miljarder kronor i 1999 års priser. I löpande priser motsvaras detta av 3,5 miljarder kronor. Fördelat per år beräknas kostnaderna enligt följande i löpande priser. År 2004: 400 miljoner kronor, år 2005: 1 400 miljoner kronor och år 2006: 1 700 miljoner kronor. Ökade utgifter för Sveriges EU-avgift finansieras från utgiftsområde 27, anslag 93:1 (Avgiften till Europeiska gemenskapen).

7.29 Institutionerna

Sammanfattning: Företrädare för de nya medlemsländerna får omedelbart och fullt tillträde till EU:s institutioner i och med anslutningen den 1 maj 2004. De nya medlemsländerna kommer att delta fullt ut i valet till Europaparlamentet sommaren 2004. I ett EU med 25 medlemsstater kommer Europaparlamentet att ha 732 ledamöter.

Remissinstanserna: *Uppsala universitet* har tagit upp det förslag om övergivande av principen om kvalificerad majoritet och degressiv proportionalitet som det nyligen avslutade konventet om EU:s framtida lagt och pekat på de praktiska problem som kan uppstå om denna förändring genomförs före anslutningsfördragets ikraftträdande.

Förhandlingsresultatet: EU:s stats- och regeringschefer enades i juni 1999 om att inkalla en regeringskonferens för att diskutera hur EU-institutionernas funktion kunde förbättras och förstärkas inför den stundande utvidgningen. Under konferensen gjordes en grundlig översyn av institutionerna, och de politiska förhandlingarna avslutades i december 2000 med överenskommelsen om Nicefördraget.

Nicefördraget och dess utvidgningsprotokoll, liksom medlemsstaternas gemensamma förklaringar om utvidgningen av EU respektive om tröskeln för kvalificerad majoritet vid beslutsfattande i rådet, lade grunden för de institutionella förändringarna inför utvidgningen. I beslutet angavs hur antalet platser i Europaparlamentet skulle fördelas, hur kommissionens sammansättning skulle modifieras och hur röstviktningen i rådet respektive tröskeln för kvalificerad majoritet skulle anpassas till ett utvidgat EU. Nicefördraget gällde för ett scenario med tolv nya medlemsstater och med utgångspunkt från ett ikraftträdande den 1 januari 2005.

Nicefördraget angav inte i detalj hur alla de institutionella frågorna skulle lösas om EU vid ikraftträdandet av bestämmelserna år 2005 hade färre än 27 medlemmar. Inte heller specificerades vilka övergångsbestämmelser som skulle gälla från anslutningen av nya medlemsstater år 2004 till dess att Nicefördragets institutionella bestämmelser skulle träda i kraft. Dessa utestående frågor diskuterades inför och under förhandlingarna med kandidatländerna under hösten 2002, och gavs en slutgiltig lösning vid toppmötet i Köpenhamn i december samma år.

Nicefördraget och överenskommelsen i Köpenhamn innebär att företrädare för de nya medlemsländerna får omedelbart och fullt tillträde till EU:s institutioner i och med anslutningen den 1 maj 2004. De nya medlemsländerna kommer att delta fullt ut i valet till Europaparlamentet sommaren 2004. Under interimperioden fr.o.m. den 1 maj 2004 fram till den nya mandatperioden åren 2004–2009 får dessa länder tillfälligt nominera ledamöter till parlamentet. I ett EU med 25 medlemsstater kommer Europaparlamentet att ha 732 ledamöter.

Tillfälliga lösningar baserade på nu gällande regler har också utvecklats för beslutsfattande i ministerrådet. För perioden mellan den 1 maj och den 1 november 2004 kommer det totala antalet röster i rådet att uppgå till 124, inklusive de nya medlemsländernas röster. För beslut med kvalificerad majoritet kommer minst 88 röster att krävas. Från och med den 1 november 2004 skall det totala antalet röster i rådet uppgå till 321, i enlighet med Nicefördraget, och beslut med kvalificerad majoritet kräva minst 232 röster. I händelse av att inte samtliga tio kandidatländer anslutit sig när dessa regler träder i kraft, kommer vissa justeringar att göras av tröskeln för kvalificerad majoritet.

Från anslutningsdagen den 1 maj 2004 kommer de nya medlemsländerna också att delta i kommissionens arbete med en kommissionsledamot per land. I november 2004 tillträder en helt ny kommission, bestående av en ledamot från varje medlemsland. Dagens modell med två kommissionsmedlemmar från vart och ett av de fem stora medlemsländerna överges alltså den 1 november 2004.

En konsekvens för svensk del av de nya institutionella reglerna enligt Nicefördraget är att Sveriges röstvikt i rådet påverkas. Denna påverkan är dock endast marginell. Nicefördragets konsekvenser finns närmare beskrivna i Nicefördraget EU:s regeringskonferens 2000 (Ds 2001:29) och regeringens proposition rörande Nicefördraget (prop. 2001/02:8). De övergångsordningar som överenskommit för år 2004 innebär ingen ändring av konsekvenserna för svensk del.

7.30 Övrigt

Sammanfattning: Anslutningsakten innehåller tre skyddsklausuler som ger möjlighet för kommissionen eller medlemsstaterna att vidta åtgärder vid oförutsedda händelser. I detta kapitel har även tagits upp frågor som inte på ett naturligt sätt kunnat hänföras till andra kapitel.

Remissinstanserna har inte yttrat sig i frågan.

I anslutningsakten finns tre olika skydds klausuler.

Den allmänna skydds klausulen gäller för det fall att det inom tre år efter anslutningen skulle uppstå allvarliga svårigheter som kan bli bestående inom någon ekonomisk sektor eller allvarligt försämma ekonomin inom ett visst geografiskt område. I ett sådant fall får en ny medlemsstat ansöka om bemyndigande att vidta skyddsåtgärder för att rätta till situationen. Under samma förutsättningar får även de nuvarande medlemsstaterna ansöka om bemyndigande att vidta skyddsåtgärder som kan avse någon eller några av de nya medlemsstaterna.

Skydds klausulen till skydd för den inre marknadens funktion ger kommissionen möjlighet att senast den 1 maj 2007 vidta åtgärder om en ny medlemsstat inte har lyckats genomföra de åtaganden som landet gjort inom ramen för anslutningsförhandlingarna på detta område.

Slutligen finns det en skydds klausul som bl.a. rör ömsesidigt erkännande inom det straffrättsliga och civilrättsliga området. Kommissionen har här i huvudsak tilldelats samma befogenheter som när det gäller skydds klausulen till skydd för den inre marknadens funktion.

Stöd m.m.

Från och med anslutningen och till utgången av år 2006 skall EU ge de nya medlemsstaterna finansiellt stöd. Syftet är att utveckla och förstärka den administrativa kapaciteten att övervaka gemenskapslagstiftningens efterlevnad på vissa utpekade områden, där åtgärderna inte kan finansieras genom strukturfonderna.

Ett s.k. Schengenstöd skapas som skall vara ett tillfälligt medel för att hjälpa berörda nya medlemsstater att finansiera åtgärder för att underlätta genomförandet av Schengenregelverket samt förbättra gränskontrollerna mot tredjeland.

Under denna kapitelrubrik har också frågan om hur EU:s regelverk skall tillämpas på Cypern behandlats. Förenta Nationernas ansträngningar för att komma fram till en lösning i denna fråga före undertecknandet av anslutningsfördraget har inte lyckats. I ett särskilt protokoll till anslutningsfördraget (protokoll nr 10) konstateras därför att någon lösning av denna fråga inte nåtts och att tillämpningen av EU:s regelverk skall uppskjutas i de områden i Republiken Cypern där Cyperns regering inte utövar den faktiska kontrollen. Rådet skall enhälligt på förslag av kommissionen besluta när uppskovet skall upphöra.

Under denna kapitelrubrik har också behandlats frågor om åtaganden om stängning av kärnkraftsreaktorer i Litauen och Slovakien. Förhandlingarna har resulterat i två protokoll där dessa länder åtar sig att stänga två anläggningar inom vissa tidsfrister.

De nya medlemsstaterna kommer att delta i Forskningsfonden för kol och stål. Storleken på deras bidrag till fonden kommer att grunda sig på den betydelse som kol- och stålsektorerna har för landet, dvs. samma beräkningssätt som gäller för de nuvarande medlemsstaterna.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 30 oktober 2003

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Winberg, Freivalds, Sahlin, Östros, Messing, Engqvist, Lövdén, Bodström, Karlsson H., Nykvist, Andnor, Nuder, Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Jämtin

Föredragande: statsrådet Freivalds

Regeringen beslutar proposition Europeiska unionens utvidgning 2004.

Promemorians förslag till lag om ändring i lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 §¹

De fördrag och andra instrument som avses i 2 och 3 §§ är:

1. Fördraget den 18 april 1951 om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen

2. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen

3. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

4. Konventionen den 13 november 1962 om ändring av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen i syfte att göra den särskilda ordningen för associering av utomeuropeiska länder och territorier som behandlas i fjärde delen av detta fördrag tillämplig med avseende på Nederländska Antillerna

5. Protokollet den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier

6. Fördraget den 22 april 1970 om ändring av vissa budgetbestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna

7. Fördraget den 22 januari 1972 om Konungariket Danmarks, Irlands, Konungariket Norges och

1. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen

2. Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen

3. Konventionen den 13 november 1962 om ändring av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen i syfte att göra den särskilda ordningen för associering av utomeuropeiska länder och territorier som behandlas i fjärde delen av detta fördrag tillämplig med avseende på Nederländska Antillerna

4. Protokollet den 8 april 1965 om Europeiska gemenskapernas immunitet och privilegier

5. Fördraget den 22 april 1970 om ändring av vissa budgetbestämmelser i fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och i fördraget om upprättandet av ett gemensamt råd och en gemensam kommission för Europeiska gemenskaperna

6. Fördraget den 22 januari 1972 om Konungariket Danmarks, Irlands, Konungariket Norges och

¹ Senaste lydelse 2001:1272 (jfr 2003:9).

Förenade konungariket
Storbritannien och Nordirlands
anslutning till Europeiska
ekonomiska gemenskapen och
Europeiska
atomenergigemenskapen

*8. Beslutet av Europeiska
gemenskapernas råd av den 22
januari 1972 om Konungariket
Danmarks, Irlands, Konungariket
Norges och Förenade
konungariket Storbritannien och
Nordirlands anslutning till
Europeiska kol- och stål-
gemenskapen*

9. Fördraget den 10 juli 1975
om ändring av vissa bestämmelser
i protokollet om Europeiska
investeringsbankens stadga

10. Fördraget den 22 juli 1975
om ändring av vissa finansiella
bestämmelser i fördragen om
upprättandet av Europeiska
gemenskaperna och i fördraget om
upprättandet av ett gemensamt råd
och en gemensam kommission för
Europeiska gemenskaperna

11. Akten den 20 september
1976 om allmänna direkta val av
företrädare i församlingen
(Europaparlamentet) samt beslutet
av Europeiska gemenskapernas
råd av den 1 februari 1993 om
ändring av nämnda akt

12. Fördraget den 28 maj 1979
om Hellenska republikens
anslutning till Europeiska
ekonomiska gemenskapen och
Europeiska
atomenergigemenskapen

*13. Beslutet av Europeiska
gemenskapernas råd av den 24
maj 1979 om Hellenska
republikens anslutning till
Europeiska kol- och stål-
gemenskapen*

14. Fördraget den 13 mars 1984
om ändring av fördragen om
upprättandet av Europeiska
gemenskaperna i fråga om
Grönland

Förenade konungariket
Storbritannien och Nordirlands
anslutning till Europeiska
ekonomiska gemenskapen och
Europeiska
atomenergigemenskapen

7. Fördraget den 10 juli 1975
om ändring av vissa bestämmelser
i protokollet om Europeiska
investeringsbankens stadga

8. Fördraget den 22 juli 1975
om ändring av vissa finansiella
bestämmelser i fördragen om
upprättandet av Europeiska
gemenskaperna och i fördraget om
upprättandet av ett gemensamt råd
och en gemensam kommission för
Europeiska gemenskaperna

9. Akten den 20 september 1976
om allmänna direkta val av
företrädare i församlingen
(Europaparlamentet) samt beslutet
av Europeiska gemenskapernas
råd av den 1 februari 1993 om
ändring av nämnda akt

10. Fördraget den 28 maj 1979
om Hellenska republikens
anslutning till Europeiska
ekonomiska gemenskapen och
Europeiska
atomenergigemenskapen

11. Fördraget den 13 mars 1984
om ändring av fördragen om
upprättandet av Europeiska
gemenskaperna i fråga om
Grönland

15. Fördraget den 12 juni 1985 om Konungariket Spaniens och Portugisiska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen

16. Beslutet av Europeiska gemenskapernas råd av den 11 juni 1985 om Konungariket Spaniens och Portugisiska republikens anslutning till Europeiska kol- och stål-gemenskapen

17. Europeiska enhetsakten den 17 och 28 februari 1986

18. Fördraget den 7 februari 1992 om Europeiska unionen

19. Fördraget den 24 juni 1994 om Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen

20. Amsterdamfördraget den 2 oktober 1997 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem, med förklaring av Sverige enligt artikel K 7.2 och K 7.3 b i Fördraget om Europeiska unionen i deras lydelse enligt Amsterdamfördraget

21. Nicefördraget den 26 februari 2001 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem

12. Fördraget den 12 juni 1985 om Konungariket Spaniens och Portugisiska republikens anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen och Europeiska atomenergigemenskapen

13. Beslutet av Europeiska gemenskapernas råd av den 11 juni 1985 om Konungariket Spaniens och Portugisiska republikens anslutning till Europeiska kol- och stål-gemenskapen

17. Europeiska enhetsakten den 17 och 28 februari 1986

14. Fördraget den 7 februari 1992 om Europeiska unionen

15. Fördraget den 24 juni 1994 om Konungariket Norges, Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges anslutning till Europeiska unionen

16. Amsterdamfördraget den 2 oktober 1997 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem, med förklaring av Sverige enligt artikel K 7.2 och K 7.3 b i Fördraget om Europeiska unionen i deras lydelse enligt Amsterdamfördraget

17. Nicefördraget den 26 februari 2001 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem

18. Fördraget den 16 april 2003 om Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till Europeiska unionen

22. Bilagor och protokoll som hör till de fördrag och andra instrument som anges i 1–21.

19. Bilagor och protokoll som hör till de fördrag och andra instrument som anges i 1–18.

Prop. 2003/04:25
Bilaga 1

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2004.

Förteckning över remissinstanser

Remissyttrande har avgetts av Sveriges riksbank, Domstolsverket, Riksåklagaren, Rikspolisstyrelsen, Brottsförebyggande rådet, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Integrationsverket, Migrationsverket, SWEDAC (Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll), Kommerskollegium, Riksförsäkringsverket, Socialstyrelsen, Statens folkhälsoinstitut, Handikappombudsmannen, Tullverket, Finansinspektionen, Statens ekonomistyrningsverk, Riksskatteverket, Insättningsgarantinämnden, Statistiska centralbyrån, Högskoleverket, Centrala studiestödsnämnden, Jordbruksverket, Livsmedelsekonomiska institutet, Sveriges lantbruksuniversitet, Statens Veterinärmedicinska Anstalt, Livsmedelsverket, Fiskeriverket, Konsumentverket, Allmänna reklamationsnämnden, Riksantikvarieämbetet, Radio- och TV-verket, Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen, Statens strålskyddsinstitut, Statens kärnkraftsinspektion, Post- och telestyrelsen, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige, Arbetsmarknadsstyrelsen, Arbetstlivsinstitutet, Arbetsmiljöverket, Jämställdhetsombudsmannen, Konkurrensverket, Glesbygdsverket, Statens energimyndighet, Uppsala universitet, Högskolan i Kalmar, Stockholms Handelskammare, Företagarna, Företagarförbundet, Svenska Kommunförbundet, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens Centralorganisation, Sveriges Akademikers Centralorganisation, Svenska Bankföreningen, Sveriges Försäkringsförbund, Svenska Fondhandlareföreningen, Lantbrukarnas Riksförbund, Sveriges Fiskares Riksförbund och Rädda Barnen.

Följande har beretts tillfälle att avge yttrande men har avstått från att yttra sig.

Ungdomsstyrelsen, Sametinget, Statens kulturråd, Föreningen Svenskt Näringsliv, Svensk Handel, Landstingsförbundet, Livsmedelsföretagen, Svenska Naturskyddsföreningen, Svenska Röda Korset, Handikappförbundens samarbetsorgan, Sveriges Konsumentråd, Sveriges Konsumenter i Samverkan och Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer.

Förteckning över förkortningar

Amsterdamfördraget	Amsterdamfördraget den 2 oktober 1997 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem
Anslutningsfördraget	Fördraget den 16 april 2003 om Republiken Tjeckiens, Republiken Estlands, Republiken Cyperns, Republiken Lettlands, Republiken Litauens, Republiken Ungerns, Republiken Maltas, Republiken Polens, Republiken Sloveniens och Republiken Slovakiens anslutning till Europeiska unionen
anslutningslagen	lagen (1994:1500) med anledning av Sveriges anslutning till Europeiska unionen
EG-fördraget	Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska gemenskapen
EMU	ekonomiska och monetära unionen
enhetsakten	Europeiska enhetsakten den 17 och 28 februari 1986
EU	Europeiska unionen
EU:s första pelare	Europeiska gemenskapen (delvis överstatligt samarbete)

EU:s andra pelare	Gemensam utrikes- och säkerhetspolitik (mellanstatligt samarbete)
EU:s tredje pelare	Polisiärt och straffrättsligt samarbete (mellanstatligt samarbete)
Euratomfördraget	Fördraget den 25 mars 1957 om upprättandet av Europeiska atomenergi-gemenskapen
euro	benämningen på den gemensamma valutan
Eurojust	Europeiska enheten för rättsligt samarbete
GUSP	EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik
kommissionen	Europeiska kommissionen
Nicefördraget	Nicefördraget den 26 februari 2001 om ändring av Fördraget om Europeiska unionen, fördragen om upprättandet av Europeiska gemenskaperna och vissa akter som hör samman med dem
rådet/ministerrådet	Europeiska unionens råd
unionsfördraget	Fördraget den 7 februari 1992 om Europeiska unionen
WTO	Världshandelsorganisationen